

Luku 'sebhε

Sa Luki gbaa -Zezuu gbuzɔnu gbu

-Dɔtlɔyɔ -ɔ -yɔ *Pɔlv mɔɔa 'lakpa 'wɔ, mɔ -wa. Luku 'sebhε ɔ cɛɔa, we gwedɔda ɔ nɛɛ nu, -we ka 'gbu ɔ yia 'sebhε ni cɛɔ, mu -wa nu, nyɔma 'ka -Zezu -gɔgbu 'debhie yibheli.

-We ka 'gbu Luki yia 'sebhε ni cɛɔ mu ni

¹ Teofili 'kadu, -na fuv! -We plia -seli -aun glaa, nyɔma duun ka we cɛɔcɛɔ layla. ² Nyɔma, -wa 'yia wee gbɔu gwedɔɔda, 'in wa yia -Lagɔwɛlu gbagbanya -zɛ ni, -we wa gbaa -aun -yla ni, 'mu wamɔa cɛɔa. ³ Na 'debhie -gbolu, da wee gbɔ dɔɔa gwe, sa we 'pɔplɔa 'wɔla, 'in in yia we layɔbha. Sa we mɔmɔa 'wɔla, 'in in yia we yibheli ηwɛɛ ηwɛɛ. We 'gbu, Teofili, we nanɔ 'mɔ dɔdɔ, 'mu in cɛɔa da 'sebhε 'wɔ, 'in in yia -mɔ we yoo 'pa. ⁴ In 'nɔ -mɔ 'wɔcɛɔ bhebhe. -Zezuu wɛɔ wa -slolua -mɔ, sa we -zɛa wɛɔ -zɔnu, -in 'ka we 'jiyibhelii 'gbu, in yia -mɔ 'wɔcɛɔ.

Zakalii -yɔ Elizabetɔ 'yugwalɔgbu

⁵ Bhla -we nya dɔdɔ 'wlulapɔnyɔ *Ewɔdɔ pɔɔ bhaa Zudee -dɔdɔ 'wɔ la ni, *-Lagɔbɔnyɔ yabhlo, -ɔ mɔ bhaa -bha, 'mɔ wa laa Zakalii. *-Lagɔbɔnyɔa zua wa laa Abia, -mɔ wa nyɔɔ ɔ mɔ. ɔ 'ηwnɔɔ 'ηni wa laa Elizabetɔ. 'In ɔ yia -Lagɔbɔnyɔa -kanyɔ 'kadu *-Awɔɔɔn zwayli 'bhɔ. ⁶ Zakalii -yɔ Elizabetɔ 'sɔɔ nɔnɔbhɔ tiklu -Lagɔ 'yɔliya 'wɔ. 'In wa zua -bha -Lagɔ tite sazɔnu sa, we -yɔ ɔ wɛɔ 'dɛ weɛ 'sɔ. ⁷ -Gbɔ Elizabetɔ -tuaa 'gbu, wa 'nɔ 'yu -ka, 'in wa 'dɛ 'sɔ yia gɔ.

⁸ 'Yli yabhlo nya, 'in Zakalii nu -Lagobubob zuaa 'yli yia nyni. 'In Zakalii yia o -Lagobubob -lubho nua mni, -mo *-Lagobudu 'kadu zo. ⁹ -Lagobubonyaa lenugbu 'cin 'wu, wa -ka gba wa 'ka wa libho dlili ni, -nigbi wa paa. -Muv zli mia, wa 'paa wee -nigbi ni, Zakalii -gu we bhlilia, o 'ka -mo -Lagobudu 'kadu zo pla, o 'ka -mo 'wli -siae 'gbu. ¹⁰ Wee 'wlu -sie bhla nynia ni, -zugba -Lagoo nyumaa -zlo -di -bha 'pipee la, wa mi -Lago bhubhoeda.

¹¹ Zakalii mi -Lago buboda, Jejitapee 'anzi yabhlo yia o 'klutlali. We 'yigbe -bha 'slakagusalulu, -we -gu wa siea 'wlunya, we lilisolu. ¹² Da Zakalii 'yia wee 'anzi -yo, 'pwn sloa o dlu, 'in -nyanigbo yia o -kpali. ¹³ 'Anzi nee o -ylae: «Zakalii, -in 'na nunu nyanoo -ni. -Lago ka -na -Lago -bhubhoeweli 'wuwunu. Nukpasuyu -na 'hwno Elizabethi yia gwalia -mi -yla. O -ka o gwali, 'in -in 'ka o 'hni zu *Zaan. ¹⁴ Oo 'yuu 'gbu, 'muna 'kadu yia -mi 'wu yia. Nyuma -duun o gwaligwale yia 'muna 'wulaa. ¹⁵ -We ka gbu -wa ni, -bha Jejitapee 'yu, nyume 'kadu o yia -zea. O 'na 'ka -dlo zalu 'ma, o 'na 'ka nu kalo 'ma. O mi -mo o 'nyaaa nukple ni, 'in -Lagoo Zuzu 'Pupa 'kaa o ye. ¹⁶ *Izlaelinyuma -duun o yia Jejitapee, -o -wa wa -Lagoo -gbe lulaa. ¹⁷ Nyumaa -Kanyoo 'yugalinyo o -mia, 'in zuzu -yo 'tite, -we mi bhaa *Elii -gu ni, mu yia o -gu yia. O 'ka we lenu, 'in didea -yo 'yua 'so 'ka 'yibhali -yibhali. 'Bhie, -wa'a zua -Lago 'nuhwe, o 'ka wa nyuma tikluu gbuyilo 'nye. O 'ka 'sa wa -yomnazi Nyumaa -Kanyoo -nu nya.»

¹⁸ -Lagoo 'anzi gba 'saa, Zakalii nee: «-Ami ka go, 'in na 'hwno mi hwnokaa nya, -na weli -in gbaa da 'lee, sa we 'ka 'wolapipha?»

¹⁹ 'Anzi yia we 'bigupali, we nee: «-Ami -wa Gablie. -Lago -o 'yu na yigbea, mo tiea 'mi, nu, in yi, in 'ka -mi -yla weli ni -yo gbuzonu -gbu ni gba. ²⁰ Weli -we in gbaa de -mi -yla, -in 'ni we dli 'wodu 'gbu ni, we 'bhv -zeen 'wu,

bhobho -na yia -zea, weli 'na 'ka -mi ηwεε 'tla. 'Yli -we -Lagō 'paa ηwεε, we -ka nyini 'bhie, 'in -in 'kaa gba.»

²¹ Zakalii mi -Lagōbudu 'kadu zo -gwleda kplokploo 'gbu, -Lagō nyuma -wa mia -bha 'pipee o wuluda, ηwεgaga ka wa subha. ²² Nu, o 'tlaa, o 'ni mnenei o 'ka wa -yla gba. 'In nyuma yia we -yoyi nu, -lu yabhlo ka o 'klu 'tlali -mō -Lagōbudu 'kadu zo. 'In -zugba o paa wa -yla sō. O 'ni mnenei o 'ka gbu -gusa. ²³ Onu -Lagō bubo yli bhia ni, 'in o yia o -zo lumn.

²⁴ 'Yli 'sō -le 'plia, 'in Zakalii 'ηwnō Elizabeti yia nukpla pla. 'Cu gbu 'wu, -zugba o zize o 'de. 'In o nεε o 'dεε dli zōe: ²⁵ «-Aa! -Lagō ka 'mi nyazi 'yili, o ka 'mi zu 'klu -sa nyuma 'yiliya 'wu. 'In in yia gwali ηwnō -ze.»

Sa 'anzi kwaa Malii -Zezuu gwaligbuu 'di

²⁶ Elizabeti plaa nukpla, o ka 'cu gbelibhlo, 'in -Lagō yia o 'anzi Gablie tie -mō Nazaleti, Galilee -dudu -gv. ²⁷ -Mō 'yieslōηwnōyuu -gbe o tiea we. O 'ηni wa laa Malii. O 'ni -slō nukpasu -yi. Nu, nyime yabhlo wa laa *-Zezefu, o bhoyi -wa. Nyumaa 'wlulapilinyo *-Davidu zuayli -nyime yabhlo -wa. ²⁸ -Lagō 'anzi plaa o -gbe, 'in we nεε o -ylae: «Malii, a fuu! A li 'muna. Ama -Lagō 'nyea o zuzōnu, ama na saa fu, -Lagō -yō ain 'sō mi.»

²⁹ Malii 'nva weli -mini, we ka o dli sumanu. 'In o yia o 'de layibha 'lee: «Fu -mumu we -saa de 'mi, sa -muu 'ji mia?»

³⁰ 'Anzi nεε o -ylae: «Malii, nyano 'na slolu ain dlu -ni. -Lagō ka o zuzōnu ain 'nye. ³¹ A -tali, nukpla a yia plaa, a 'ka nukpasuyu gwali, 'in a 'ka o 'ηni zu -Zezu. ³² Nyime 'kadu o yia -zea, 'in wa 'ka o la Yali -Lagō 'Yu. 'Mō Jejitape yia o dukpasa -Davidu 'ηnumnikpe 'woladia, 'in o 'ka nyuma 'wlulapili. ³³ Mō yia Izlaelinyuma weee 'wlulapilia 'kōmuu, 'in o nyumaa 'wlulapile 'ni bhloluda -ka.»

³⁴ Malii nɛɛ 'anzi -ylaɛ: «In 'ni nukpasu -yi, sa we 'ka 'wolanunnua?»

³⁵ 'Anzi yia we 'bɪgɔpali ɔ -ylaɛ: «Zuzu 'Pupa yia aun -gu yia, 'in Yali -Lagɔɔ 'tite yia aun -gugblia zuzu 'bhisa. We 'gbu, ɔɔ 'yu a yia gwalia, ɔ mi -mɔwɔɔda, 'mɔ wa yia laa -Lagɔɔ 'Yu. ³⁶ Ama zwayli ɲwnɔ Elizabeti mi nukpla, nu, ɔ ka gɔ. Nukpasuyu ɔ yia gwalia, -ɔ wa laa zlume -gblotu ɲwnɔ, ɔ 'cu gbelibhlo mia da. ³⁷ -We ka gbu -wa ni, -lu yabhlogbɔɔ 'kaa -Lagɔ siali, we 'ni -mi.»

³⁸ Tɔɔn, 'in Malii nɛɛ: «Jejitapeɛ lubhonɔɲwnɔ in -mia. Sa -in gbaa dɛ, we nu 'sa na -nu nya.» 'In 'anzi yia ɔ kwesi 'bhu, 'in we yia mni.

Malii mnia Elizabeti 'yia

³⁹ Wee bhla -bhloo 'dɛ nya, Malii -sɔa 'wɔ -gwagwie nya, 'in ɔ yia Zudee -dɔdɔv da -gɔgɔ -zuaa 'gbe yabhlo 'wɔ mni. ⁴⁰ ɔ plaa Zakalii -budu zɔ, 'in ɔ yia Elizabeti fɔsa. ⁴¹ Da Elizabeti 'nua Maliii fɔsawɛɛɛ ni, yu mia ɔ nukplɛ, 'in ɔ yia lazuklu. 'In Zuzu 'Pupa yia Elizabeti ye. ⁴² 'In ɔ yia 'wɔkpi 'titeɛ:

«Malii! -Lagɔ ka aun 'nyulaɲwna, we 'ka 'ɲwni weee -zi. 'In ɔ ka 'ya 'yu -ɔ mia aun nukplɛ 'nyulaɲwna. ⁴³ Aya! Nyɔɔ in -mia, 'in na -Kanyɔɔ 'nyaa yi na -gbe yia? ⁴⁴ Nu, a yi -yɔɔ! In 'nua amaa na fɔsawɛɛɛ, tɔɔn, 'yu -ɔ mia 'mi nukplɛ, 'in ɔ yia lazuklu 'mɔna 'kadɔ nya. ⁴⁵ Gbu Jejitapeɛ gbaa aun -yla, a ka we dli 'wɔdɔ ni, lɛ we yia nuua 'gbu, 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ mi amaa -nu nya.»

Malii -mnia -Lagɔɔ 'ɲni

⁴⁶ Elizabeti gba 'saa, -bha -bhlokpade Malii nɛɛ:
«Cun, Jejitapeɛ 'yli,
ɔ 'ɲni na yia -mnia.
⁴⁷ 'Mɔna ka na dli ye,
na Gbuwɔsanyɔ -Lagɔɔ 'gbu.

- 48 -We ka gbu -wa,
 -Lagɔ ka 'mɪ 'yli -gv 'pa,
 ɔ nyazɪdlɪ nya.
 -Amɪ, ɔ lubhonvɛɣwɔɔ,
 -ɔ 'nɪa -lu yabhlogbɔɔ nya -mɪ.
 We 'gbv, we 'bhv -zɛɛn 'wv,
 bhla weee nya, nyuma yia na daa gbaa:
 <'ɣwɔɔ, ɔ -Lagɔ ɣwɔna 'nyu la.>
- 49 -Lagɔ ɔ ka 'tɪɛ pɪlɪa 'tɪɛ weee 'wlu la,
 ɔ ka 'mɪ gbu 'kadɪ -yla lɛnv.
 ɔ 'ɣnɪ mɪ -mɔwlvda.
- 50 Nyuma -wa zva ɔ 'nvɣwɛ,
 bhla weee nya ɔ yɪlɪa wa nyazi.
- 51 ɔ sɔɔ 'tɪɛ ɔ -slɔlua,
 'ɪn -wa ka dli zɔ,
 'dɛɛ 'yɪlɪmɪɛnɪa mɪa,
 ɔ yia wa -yɔsɪsɪlɪ.
- 52 -Lagɔ ka dɔdɔv 'wlulapɪlɪnya wa 'ɣnumɪkpe -gv -sa.
 'ɪn ɔ yia nyuma -sɛ -sɛ 'bɪ 'kadɔ 'nyɛ.
- 53 Nyuma -wa 'kɪlɪ mɪa 'bhada,
 ɔ ka wa -lu -zɔnv 'nyɛ duun,
 'ɪn ɔ yia 'ɣnumɪnɪya vɪ, wa kwe klo nya.
- 54-55 ɔ ka ɔ lubhonvɛɣɔ *ɪzɪlɛɪlɪ -yɔbɛ.
 'ɪn ɔ 'nɪ ɔ nyazɪdlɪ lɛnvgbv 'wvdlɔ,
 *Ablaamv -yɔ ɔ 'yuoyuaa gbɛgbɛɪn,
 -zv weee nya.
- Sa ɔ gbaa -amɪaɪa dɔkpasɪ -yla,
 'sa ɔ mɪa we nvda.»
- 56 Malii -dɪlɪa Elɪzabɛtɪ -gbɛ la, we li sa 'cv ta, 'bhie, ɔ
 yia ɔ -zɔɔ lɔmɪnɪ.

'Zan *-Batisu gwalɪgbv

⁵⁷ Bhla -we nya Elizabethi 'kaa 'wlusa we nynia, 'in o yia nukpasuyu gwali. ⁵⁸ Elizabethu kwesinyuma -yo o zwayli -nyuma 'nua nu, Jejitape ka Elizabethi nyazi 'kadu 'yili, 'in wa -yo o 'so yia we 'muna li.

⁵⁹ Da 'yu lia lokowlu -bhlo, wa yia o kni 'wu 'paa, 'in wa nee, wa 'ka o dide Zakalii 'hni o zu. ⁶⁰ 'In o 'nyaa nee: «-Innya! 'Mo wa laa Zaan.»

⁶¹ Wa nee o -ylae: «'Hni -mini 'ni amaa zwayli -mi.»

⁶² 'In wa yia o dide layibha so nyae: «Sa -in 'ka o 'hni zua?» ⁶³ Zakalii 'yibhalia wa -boklo falu ni, 'in o yia we -gu celi nu: «'Yuu hni -wa Zaan.» 'Hni -we o celia, wa 'yia we -yo ni, 'in hwegaga yia wa 'de weee subha. ⁶⁴ -Bha -bhlokpade Zakalii mi -bloa, 'in o yia gbagbie bhli, -zugba o mini -Lagoo 'hni. ⁶⁵ Toun, nyanoo yia o kwesinyuma weee 'wuslo, -zugba nyuma weee, -wa mia Zudee -gogo -dudu -gu, gbugbali we -yla. ⁶⁶ -Wa weee 'nua wee gbu -mini, dli zo wa dila we la, 'in wa yibhali -yibhalia lae: «'Ao! Nyoo 'yu -moni 'ka ci -zea?» Nu, -Lagoo 'tite -yo o 'so mi.

Gbuozoo -gbu, -Lagoo nua le, Zakalii 'paa we -fali

⁶⁷ Zuzu 'Pupa yea oo 'yuu dide Zakalii, 'in o yia gbuu -falipapie bhli:

⁶⁸ «Jejitape, -o -wa Izraelunyumaa -Lagoo,
-a -mini o 'hni. Mo bea o nyuma -yo,
'in o yia wa gbu 'wusa.

⁶⁹ Nyumaa Gbuwusanyo 'kadu,
-o 'bhua -Lagoo lubhonunyoo -Davidu zwayli,
o ka o -ain 'nye.

⁷⁰ -Lagoo ka 'cin we gba o -mowlu gbuu -falipanyaa hwe nya.

⁷¹ Nu, mo yia -ain -amtaa tunyuma kwee -saa,
'in o 'ka -ain -wa weee nyaa -ain 'wu,
wa 'tite zo -sa.

⁷² 'Sa -Lagoo -slolua sa o nyazidli -amtaa dokpasu 'klu.
'In o ligbea o -yo o nyuma 'soo -mowlu *'wususlologbu.

- 73 -Lagɔ ka zlime -amiaa dukpasa Ablaamu -yla bi, nu,
 74 -amiaa tunyuma kwɛɛ ɔ yia -aun -saa,
 'in ɔ 'ka -aun nyanɔ dlu -sa,
 -a 'ka ɔ lubho nu,
 75 -mɔwɔwɔwe -yɔ 'wɔtɔtɔve tɔklu nya ɔ 'yu,
 bhla -a -gaa 'yliyɔ.
- 76 'In -mi, na 'yu, wa yia laa,
 Yali *-Lagɔgbu -falpanyɔ.
 Nu, -mi yia Nyumaa -Kanyɔ 'yu nɔa,
 'in -in 'ka ɔ 'yloogblunya -yɔ mnazi.
- 77 'In -in 'ka ɔ nyuma -yla we 'wɔyleli nu,
 -Lagɔ -ka wa -yɔgbu 'wɔti, mɔ slolua wa 'pɔpɔe.
- 78 -Amiaa -Lagɔ nyazɔdli 'kadu 'gbu,
 ɔ yia yalu san -we -yɔ zɔkpa yɔsu san 'wɔwɔa,
 -aun -gɔ 'mnia,
- 79 we 'ka -wa mia nikpise 'wɔ ladɔda -yɔ -wa mia tɔtɔlee
 zuzu 'wɔ ladɔda, glaa layi.
 'In we 'ka -aun 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ 'yloogblu dasloluu 'gbu.»
- 80 'Yule mi 'yilimanɔda, 'in ɔ 'wlukɔun mi ladoluda. 'In
 ɔ yia da bebleɛ ladɔla mni ɔ 'de -bhlo tɔklu 'bhie, 'yɔ -we
 nya ɔ -slolua ɔ 'de Izlaelunyuma 'klu, 'in we yia nyini.

2

-Zezuu gwaligbu
 (Mt 1.18-25)

- 1 -Mɔsu bhla, nyumaa 'wlulapɔnyɔ 'kadu *Sezaa Ogusi
 palia tite yabhlo, nu, wa zeli ɔ nyuma weee, dudu weee -
 gu. 2 Bhla -we nya Kiliniusu mia Siliu -dudu -gu nyumaa
 'wlulapɔnyɔ nya, we bhla wa zelia nyuma tianu. 3 Nyuma
 weee yia wa 'deɛ -zɔɔ wa 'ɔni celia mni -bhlo -bhlo.
- 4 *-Zezefu -mɔɔ yi 'yaa Nazaletigbe 'wɔ 'bhu, Galilee -
 dudu -gu, 'in ɔ yia -Davidu 'gbe wa laa Betlemu nɔkple

mmi, Zudee -dudu -gu. -Davidu zwayli -yo o -budu zo -nyume o -mia, -Davidu -budu zo. ⁵ O -yo o bhoyi Malii, o mia 'wlowlo -nokpla 'so, 'in wa yia mmi, wa 'ka wa 'hni celu 'gbu. ⁶ Wa mi Betilemu, 'bhie, Maliii 'wlusabhla yia nyini. ⁷ 'In o yia o 'wokpali yu gwali, nokpasuyu nya. O bibelia o 'naa -yola ni, 'in o yia o numaa 'wolili -gbo 'wu lapu. Nu, wa 'ni 'bi 'yi 'lakpanyaa -budu zo o 'gbu.

-Lagoo 'anzu yabhlo -laa bhlabhlee 'yliyozunya 'dizonu ⁸ -Mo wee dudu -bhlokpade -gu ni, kpaa bhlabhlee 'yliyozunya gva. Sabo, -zugba wa ku wa bhlabhlee -zlo hwe. ⁹ -Jeditapee 'anzu yabhlo yia wa 'klutlali, 'in -Lagoo 'hnumniee san 'kadu yia wa gbeli. 'In -nyangbo yia wa -kpali. ¹⁰ 'Anzi nee wa -yiae: «A 'na nyamani -ni, nu, 'dizonu in -laa an. Mu yia nyuma weee 'muna 'kadu dli zo slua. ¹¹ -Zee sabo, wa ka amiaa Gbuwosanyo gwali, -mo -Davidu -zoo. Mo -wa -Lagoo -Bhasanyo, 'in mo -wa Nyumaa -Kanyo. ¹² -Lu -we 'kaa o -slolu, 'bhie, a 'ka o yibheli mu ni: 'yuyolu yabhlo a yia 'yia, 'naa mi o -yolabelida, -zugba o pi numaa 'wolili -gbo 'wu la.»

¹³ Ton, yali 'anzu -zlo yia 'anzu -gubho, -Lagoo 'hnumniee nya, -zugba we gbaa:

¹⁴ «-Lagoo 'hni 'yili -mo yali 'pupi,
'in nyuma -wa -Lago 'yibhaa,
'wututue -dloo mi wa -nu nya dudu -gu.»

Bhlabhlee 'yliyozunya mnia Betilemu

¹⁵ Da -Lagoo 'anzunya 'bhua wa kwesi, 'in we 'de weee yia yali mmi ni, -bha bhlabhlee 'yliyozunya zuzua 'di, wa nee: «-A mmi Betilemu, gbu -we nua -mo le, Jeditape -slolua -an 'klu, -a 'ka we 'yi.»

¹⁶ Wa -saa 'wu -gwagwie nya, 'in wa yia -mo mmi. 'In wa yia -mo Malii -yo -Zezefu yli. 'Yuyolu pi numaa 'wolili -gbo 'wu la, 'in wa yia o 'yi. ¹⁷ Da wa 'yia oo 'yuyolu ni, -we

'anzi gbaa wa -yla ɔ 'yuu daa, 'in wa yia we 'disasie bhli nyuma tɔlva -yla. ¹⁸ Gbu -we bhlabhleε 'yliyɔzunya gbaa, -wa weee 'nva we, ηwεgaga subhaa wa. ¹⁹ Gbu weee 'plia, Malii yia we dli zɔ ladli. ɔ -ka ladi, -zugba ɔ pupali we -gu 'wlukuvn la. ²⁰ -Muv 'bɪgɪ, 'in bhlabhleε 'yliyɔzunya yia lumnɪ, -Lagɔɔ 'ηni ylimanɪe -yɔ ɔ 'ηni mnɪnɪe nya. -We wa 'nva klaa, 'in wa 'yia -yɔ klaa, nu, sa 'anzi gbaa we wa -yla, 'sa we nva.

Malii -yɔ -Zεzεfu 'sɔ yia -Zezu -slɔlua mnɪ, -Lagɔɔbudu 'kadu zɔ

²¹ 'Yuu lɔkɔwlu -bhlo nynia, 'in wa yia ɔ knɪ 'wɔpa. 'in wa yia ɔ 'ηni zɔ -Zezu. Wa 'nɪ -slɔ ɔ nɔkpla pla, 'ηni -we 'anzi gbaa ɔ 'nyaa -yla nɪ, 'mɪ wa zva ɔ.

²² 'in da Maliii -yɔwɔlv yli nynia, sa we mia cɛlɪda *Moizu tite 'wɪ, 'sa -Zεzεfu -yɔ Malii kwaa 'yu *-Zeluzalemɪ, wa 'ka ɔ Jejitape 'klɪslɔlu. ²³ Nu, we mɪ cɛlɪda Jejitapeε tite 'wɔε:

«'Wɔkɪrɪalɪ nɔkpasuyu wa yia -bha -saa Jejitapeε -nɪ nya.»

²⁴ Wee tite -bhlokpade gbaa wa bubɔ -Lagɔ, -de gbele sɔɔ, -de -kpakvɪn yua sɔɔ, we nya, 'in Malii -yɔ -Zεzεfu -yɔ we yia mnɪ.

Simeɔɔ 'paa -Lagɔ fuo -Zezuu 'gbu

²⁵ Nu, nyɪmε yabhlo mɪ bhaa -Zeluzalemɪ, 'mɔ wa laa 'Simeɔɔ. Nyɪmε tiklu -wa, 'in ɔ zva -Lagɔ 'nɪηwε, 'in ɔ mia *Izlaelɪ Gbɔwɔsanyɔ wɔda. Zuzu 'Pɔpa mɪ ɔ -gu. ²⁶ -Mɔɔ nεε ɔ -yla 'cɪɛn, nu, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ ɔ yia yoo 'paa, ɔ 'nɪ -slɔ -mɔɔ 'yɪ, ɔ 'na 'ka tli. ²⁷ -Lagɔɔ Zuzu 'bhua 'Simeɔɔ 'wɪ, 'in ɔ yia -Lagɔɔbudu 'kadu zɔ mnɪ. We bhla, -Zezuu didea ka wa 'yu -Lagɔɔbudu 'kadu zɔ kwa. 'in -we Jejitapeε tite gbaa, wa 'ka we lɛnu ɔ -yla. ²⁸ 'Simeɔɔ 'bhua 'yu 'wɪ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ nεε:

²⁹ «Jejitape, -we -in gbaa, we ka lɛnu.

-Slɛn -in mnɛni -in 'ka -na lubhonunyɔ 'yitide,

ᵋ 'ka tli -dlᵋᵋ.

³⁰ Nu, *nyumaa Gbuwsanyᵋ -in 'paa yoo,
in ka ᵋ 'yi na 'yli 'sᵋ nya.

³¹ Nu, nyumε -ᵋ -in nua ε,
nyumaa Gbuwsanyᵋ nya,
nyuma weee 'yu, in ka ᵋ 'yi.

³² Mᵋ -wa, zli -we 'kaa dᵋdᵋgᵋ -nyuma weee nikpise 'wusa.
Izlaelnyuma -in -saa -bha,
wa 'ḡni 'ka mni ᵋ 'gbu.»

'Simeᵋᵋᵋ -falipagbu

³³ Gbu 'Simeᵋᵋᵋ mia gbada -Zezuu daa, we ka ᵋ 'nyaa -yᵋ
ᵋ dide 'sᵋ ḡwεgaga -subhali. ³⁴ 'Simeᵋᵋᵋ ḡwnaa wa 'nyu la,
'in ᵋ nεε -Zezuu 'nyaa Malii -ylaε: «A -tali, 'yu -mᵋnu 'gbu,
nyuma -duun yia bhli, 'in nyuma -duun yia 'wusa *Izlael
-dᵋdᵋ -gᵋ. Mᵋ yia -Lagᵋ -slolua, 'in nyuma tᵋlva 'na 'ka ᵋ
gbu -yᵋḡwnu. ³⁵ 'In nyuma duuun dli zᵋ lapupaligbunya
mia, wa dli zᵋ zizeda, sanεε ᵋ yia we zli 'klu wlelia bεblεε.
'In ama, Malii, gbu -we yia aḡn ylia, -yᵋ we yia aḡn 'cᵋnᵋ,
nεε 'yli 'sᵋ tᵋgᵋgble wa fa amaa dibhe 'wu.»

Ani 'paa -Lagᵋ fuo -Zezuu 'gbu

³⁶ We bhla, Fanuelu 'yu Ani, -ᵋ -wa -Lagᵋgbu -
faliparḡwnᵋ, Aselu zᵋyali, -mᵋᵋ mi 'ya wee -Lagᵋbudu
'kadu zᵋ, -zugba ᵋ ka gᵋ. ᵋ -dᵋgᵋ bhla, ᵋ -kua yli, we li -zᵋ
gbesᵋ, 'in ᵋ 'lowli yia tli. ³⁷ ᵋ ka -zᵋᵋ gᵋ -mḡna -zᵋ -mḡna,
'in -zugba ᵋ mi -dᵋgᵋarḡwnᵋ nya. ᵋ mi -Lagᵋbudu 'kadu zᵋ
'kᵋmᵋᵋ, 'in ᵋ nua -mᵋ -Lagᵋᵋ lubho zᵋkᵋpε, jibheza, -zugba
ᵋ pla 'sun, 'in ᵋ bhuhhoe -Lagᵋ. ³⁸ Da 'Simeᵋᵋᵋ mia Malii -
yᵋ -Zεzεfu 'sᵋ -yla gbu gbada, we bhla Ani plaa -Lagᵋbudu
'kadu zᵋ, ᵋ 'yia -Zezu ni, 'in ᵋ yia -Lagᵋᵋ 'ḡni mnine bhli.
'In -zugba nyuma weee -wa mia -Zeluzalεmᵋᵋ 'wozitᵋyli
wuda, ᵋ gba -maa -yla -Zezuu gbu.

-Zezu -yᵋ ᵋ nyuma 'sᵋ 'bhitia lu Nazaletᵋ

³⁹ Gbu -we Jejitapεε tite gbaa, -Zezuu nyuma bhia we lenve, 'in wa yia wa 'gbe nukplε lubhiti, Nazaletı, Galilee -dudu -gv. ⁴⁰ Wa mı -mɔ, -zugba 'yu ylimanı, ɔ temanı la. 'In gbuyilo yia ɔ ye, 'in -Lagɔɔ 'nanı yia ɔ nya -tv.

-Zezu ka -zv kugbua ε 'sɔ, 'in ɔ yia -Lagɔbudu 'kadu zɔ mni

⁴¹ -Zu weee nya, -Zezuu 'nyaa -yɔ ɔ dide mnia *Zuifvu *'Wuzitiylu 'feti* -gv -Zeluzalemv. ⁴² -Zu yabhlo nya, da -Zezu 'yia -zv kugbua ε 'sɔ, sa wa mnia 'cun 'Wuzitiylu 'feti -gv ni, 'in ɔ -yɔ ɔ nyuma 'sɔ yi 'saa -mɔ mni. ⁴³ 'Feti bhia, wa mı Nazaletı lvyida, 'in wa 'yu -Zezu yia -Zeluzalemv -tv. ɔ didea 'nı we 'jiyibheli. ⁴⁴ Wamıa dlu nu, -Zezu mı wa nɔnɔnya glaa. Wa nɔa 'yli -bhlo, 'in wa yia ɔ datalie bhli wa nyuma -yɔ wa 'talea nyidi. ⁴⁵ Nu, wa 'nı ɔ 'yida -mu 'gbu, 'in wa yia -Zeluzalemv lubhiti, wa 'ka -mɔ ɔ datali. ⁴⁶ We 'yli tanvu zlı, 'in wa yia ɔ 'yı -Lagɔbudu 'kadu zɔ. -Zugba ɔ -dı titee gwesanya nyidi la, ɔ pulu wa yukwli, 'in ɔ yibha wa gbunya la. ⁴⁷ Nyuma -wa pulva ɔ weli yukwli ηwegaga ka wa subha, ɔ 'ylimnee -yɔ ɔ gbuv 'bigupaliee 'gbu. ⁴⁸ Da ɔ nyuma 'yia ɔ ni, 'in ηwegaga yia wa subha. 'In ɔ 'nyaa nεε ɔ -ylaε: «Na 'yu, ε ka 'gbu -ın yi 'sa -aın -yla nva? -In -talı, in -yɔ -na dide mıa -na datalıda, -amıa dlı ka sumanı bhabha.»

⁴⁹ 'In ɔ yia we 'bigupalı wa -ylaε: «Lεε ka 'gbu a nɔnu 'mı 'yilibıla? A 'nı we 'ji -yi nu, na Didee -budu zɔ in 'kaa -mu?» ⁵⁰ Nu, ɔ nyuma 'nı gbu -we ɔ gbaa wa -yla 'wolavu.

⁵¹ -Zezu -yɔ ɔ nyuma 'sɔ yia Nazaletı lubhiti, 'in ɔ yia wa 'nɔηwe zv. 'In ɔ 'nyaa yia gbunya -mını dlı zɔ lazv. ⁵² -Zezu mı 'ylimanıda, -zugba ɔ gbuyilo ylimanı -gɔwɔla, 'in ɔ namanı -Lagɔ -yɔ nyuma dudu.

* ^{2:41} 'Mu wa laa -tuauweli 'wu: «Pâques».

3

'Zan -Batisi mnazia Nyumaa -Kanyoo 'yloogblo -yo
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Zn 1.19-28)

¹⁻² Nu, Tibɛɛ Sezaaa nyumaa 'wlulapilɛɛ -zv kugbua ɛ gbunv nya ni, we bhla, Pɔnsi Pilati mi dudvu 'wlulapilinyo nya Zudee. Ewlov mi nyumaa 'wlulapilinyo nya Galilee, 'in ɔ bheli Filipu mia Itulee -yo Tlakoniti -dudv -gv, -zugba Lizaniasi -moo mi Abileni -nyumaa 'wlulapilinyo nya. 'In Anasi -yo Kaifu 'so mi *-Lagobubonyaa -cian 'kadi nya. We bhla, Zakalii 'yu *Zaan -ɔ dula da bebleɛ la, 'in -Lago yia ɔ -yla gbu gba. ³ 'In Zaan yia Zudeɛn gbua dudv weee -gv 'plule bhli, -zugba ɔ gba nyuma -ylaɛ: «A 'bhiti dli, a yi in 'ka aun batizee, 'in -Lago 'ka amiaa -yogbu 'woti.» ⁴ Sa *-Lagogbu -falpanyo *Ezaii celia ɔ 'sebhe nukple, 'sa we nva. ɔ nɛɛ:

«Nyime yabhlo kpia 'wu da bebleɛ, ɔ nɛɛ:

«Nu, a mnazi Nyumaa -Kanyoo 'yloogblo -yo,
a nu ɔ 'yu 'yoo tuklu.

⁵ 'Gbiwlu weee yia klaa,

-gogv weee -yo 'kpida weee yia sloa.

'Yloogblo 'wukanadanya yia 'wuslamania,

'ylinyuno -yloogblonyaa -gv yia

'wumnenia ylooylo.

⁶ 'In *Nyumaa Gbuwsanyo -Lago 'paa yoo,
dudvgv -nyuma weee yia ɔ 'yia.» »

⁷ Nyumaa -zlo mi Zaan -gbe yida, ɔ 'ka wa batizee, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Tibhe -gnu! -Dawlician! -Lagoo gbuwubhuylɛ ka cipa. Nyoo -sali aun 'di, 'in a pupali 'wlukuv la nu, a mneni a 'ka -Lagoo 'ce -we mia yida kwɛɛ 'tlaa? ⁸ A 'bhiti amiaa dli, 'in a -slole we amiaa lenugbunya 'wu sazov sa. A 'na gbalɛ amiaa 'dɛɛ dli zo -niɛ: «Nu, Ablaamu mi -amiaa dukpasa nyaa 'gbu, -a ka gbuwubhu -nu». Nu, in nɛɛ aun -ylaɛ, -Lago mneni, ɔ 'ka tukpanya ni

Ablaamvυ 'yua -zeli. ⁹ -Lagoo 'nenoo gbee 'yli -di sunyaa bhυ -yo la pepe. Su weee -we'e 'paa 'bhue -zoonnya ni, -dia o yia we, o 'ka we -kosu 'wu viteli.»

¹⁰ Toun, 'in waa nyumaa -zlo yia Zaan layibhae: «Sa -a 'ka -ylae nu ya?»

¹¹ Zaan yia we 'bigupalı wa -ylae: «-o -ka -bana 'so -ka, o 'nye 'yabhlo nyime -o 'nia -bana -ka. 'In -o -ka lililu duun -ka, o dlili we.»

¹² *Nisun -gwezisanya tolva yia Zaaan -gbe, o 'ka wa batizee. 'In wa yia Zaan layibhae: «-Amıaa -kanyo, sa -a 'ka nva?»

¹³ 'In Zaan yia we 'bigupalı wa -ylae: «'Gwezi -we a 'kaa -sa, amıaa 'de -yi we, a 'na palı we -gv -ni.»

¹⁴ 'In 'sluja yia o layibha 'yae: «Sa -amıa 'ka nva?»

O nee wa -ylae: «A 'na -salı nyıma 'gwezi kwee -gla nya -ni, a 'na lili wa -bi 'wu -ni. Amıaa 'penıgwezi namanı aun dudv.»

¹⁵ Nyıma, -wa mıa wuda, maa yıbhaa -maa 'de la dlı zo, «Zaan mıa de, -Lagoo -Bhasanyo 'kaa yi, -de moo?» ¹⁶ Nu, Zaan nee wa 'de weee -ylae: «-Amı, 'nyu nya na batizea aun. Nu, -o mıa yida, o 'tite -zi na -nu. In 'ni we 'klv -ka, in 'ka o -sakwlaa 'llukpe -blo. Mo yia aun batizea Zuzu 'Pupa -yo -kosu nya. ¹⁷ O ka o bute kwee, o 'ka o 'mno 'wupu, 'in, o 'ka we 'ya -yo we vavi -yosısalı. 'In o 'ka we 'ya -zoonnya -gbagbv 'wu slu, 'bhie, o 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wu viteli.»

¹⁸ Zaan mı nyıma 'dı duun zuda, -zugba o gba wa -yla -Lagowelı -zoonv. ¹⁹ Nu, we bhla Zaan palıa dudvυ 'wlulapılınyo Ewlodu -yla gbv la, o bhelıı 'ııwno Ewłodiadı o -saa -moo -glo, 'in o yia o kwa, we -yo gbonyuu -duun o nva lee 'gbv. ²⁰ Nu, 'in Ewlodu yi 'yaa gbonyuu yabhlo lenv -tapa: o ka Zaan -kaslv 'wupa.

Zaan batizea -Zezu
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

²¹ Da wa 'nia -slɔ Zaan -kaslv 'wɔpa, we bhla ɔ batizea nyuma duun -yɔ -Zezuu 'dɛbhiɛ -gbolu. ɔ batizee bhla, -Zezu mɪ -Lagɔ bhuhboeda, 'in yali yia ɲwɛ -kali. ²² 'In Zuzu 'Pɔpa yia ɔ -gv lasibhli, ɔ 'wlv sa -kpakun. 'In wa yia wɛli yabhlo 'bhua -Lagɔɔ -gbɛ 'nɔ, we nɛɛ: «Na 'Yu -in -mia, in -kali -na zɛ. -Mɪ in 'nyɛa na dli weee yoo.»

-Zezuu dɔkpasu 'ɲnunya nɪ
(Mt 1.1-17)

²³⁻³⁸ -Zezu ka sa -zv glv -bhlo -zv kugbua, 'bhie, ɔ yia ɔ lubhoo nunve gwedi. ɔ dɔkpasu ɲnɪ nɪ:

*-Adaan dide -wa -Lagɔ.

-Adan gwalia Seti, Seti gwalia Enɔsv.

Enɔsv gwalia Kainamv, Kainamv gwalia Maleleeli.

Maleleeli gwalia -Zalɛdi, -Zalɛdi gwalia Enɔkv.

Enɔkv gwalia Matuzala, Matuzala gwalia Lamɛki.

Lamɛki gwalia *Nowee, Nowee gwalia Semv.

Semv gwalia Alifakisadi, Alifakisadi gwalia Kainamv.

Kainamv gwalia Sala, Sala gwalia Ebeli.

Ebeli gwalia Faleki, Faleki gwalia Wlago.

Wlago gwalia Seluku, Seluku gwalia Nakɔɔ.

Nakɔɔ gwalia Tala, Tala gwalia Ablaamv.

Ablaamv gwalia Izaki, Izaki gwalia Zakɔbv.

Zakɔbv gwalia Zuda, Zuda gwalia Falesi.

Falesi gwalia Eslɔmv, Eslɔmv gwalia Aluni.

Aluni gwalia Adime, Adime gwalia Aminadabv.

Aminadabv gwalia Naasɔn, Naasɔn gwalia Sala.

Sala gwalia -Boazi, -Boazi gwalia Obɛdi.

Obɛdi gwalia -Zesee, -Zesee gwalia -Davidi.

-Davidi gwalia Natan, Natan gwalia Matata.

Matata gwalia Mena, Mena gwalia Melea.

Melea gwalia Eliakimv, Eliakimv gwalia -Zonamv.

-Zonamu gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zuda.
 Zuda gwalia 'Simeoo, 'Simeoo gwalia *Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Zolimu.
 Zolimu gwalia Eliezeε, Eliezeε gwalia -Zezu.
 -Zezu gwalia Eli. Eli gwalia Elumadamu.
 Elumadamu gwalia Kozamu, Kozamu gwalia Adii.
 Adii gwalia Melikii, Melikii gwalia Neli.
 Neli gwalia Salatieli, Salatieli gwalia Zolobabeli.
 Zolobabeli gwalia Wlesa, Wlesa gwalia Yoana.
 Yoana gwalia Zoda, Zoda gwalia Zozeki.
 Zozeki gwalia Semeini, Semeini gwalia Matatiasi.
 Matatiasi gwalia Mati, Mati gwalia Nagai.
 Nagai gwalia Esli, Esli gwalia Naumu.
 Naumu gwalia Amosu, Amosu gwalia Matatiasi.
 Matatiasi gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zanai.
 Zanai gwalia Melikii, Melikii gwalia Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Eli.
 Eli gwalia -Zezefu. 'In we mi nyuma dlu nu,
 -Zezefuv nukpasuyu -wa -Zezu.

4

**'Kuzu ylaa -Zezu la
 (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

¹ Zuzu 'Pupa yea -Zezu toun, 'in o yia Zudeεen -gogo -gu
 'bhu, 'in o Zuzu 'Pupa yia o da bebleε kwa. ² 'In *'Kuzu yia
 -mo o layla, 'yl glv 'so nukple. Wee 'ylunya -mini nya, o 'ni
 -lu yabhlogbo li. Wee 'ylunya 'plu, 'in ηwo yia o -yokpa.

³ 'Kuzu neε o -ylae: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'pien,
 -in gba tukpa mia ni -yla, we -ze 'floo.»

⁴ 'In -Zezu yia we 'biɔpali we -ylae: «We mi celida *-
 Lagosebhe 'wue:
 <We 'ni lililu -bhlogbo -gu nyumεε 'yliyogage tlili.> »

⁵ 'Kuzu yia -Zezu 'wupa -gəgə 'kadu 'wlu kwa, -bha -bhlokpədə we -slolua ə dudu 'ɲnumni -da weee 'klu. ⁶ 'In we nɛɛ ə -ylae: «'Tite weee ni klaa, 'in dudu -guv 'ɲnumnie weee klaa, in 'ka -mi we 'nye. Wa ka 'mi we 'dɛ weee yoo 'nye. Nyime ə in -ka 'yibha, 'mɔ in mnenia in 'ka we 'nye. ⁷ -In -ka 'mi 'yu 'kukolu 'sibhli, -in -ka 'mi bubə ni, 'in we 'dɛ weee zɛa -na -nu.»

⁸ 'In -Zezu yia we 'bigupali we -ylae: «We mi cɛlɪda -Lagəsebhe 'wɛ:

⟨-In bubə Jejitape,

-ə -wa -na -Lagə,

'in -in nu ə 'dɛbhlogbəə -yla lubho.⟩ »

⁹ 'Kuzu yia -Zezu -Zeluzalemv kwa. We dia ə -Lagəbudu 'kadu 'wlu la, 'in we nɛɛ ə -ylae: «-In -ka -Lagəə 'Yu nya -mi 'piɛn, -in -blu 'wv, -in 'ka lasibhli. ¹⁰ Nu, we mi cɛlɪda -Lagəsebhe 'wɛ:

⟨-Na 'gbv, gbaa ə yia ə 'anzɪnya -yla we zv -mi 'yliyə.

¹¹ 'In we 'ka we sɔnya -mi zə laslɪv,

-na bhv yi tukpa gozoo 'gbv.⟩ »

¹² 'In -Zezu yia we 'bigupali 'Kuzu -ylae: «-Lagəsebhe nɛɛ,

⟨Jejitape -ə -wa -na -Lagə,

-in 'na ylalɪ ə la -ni.⟩ »

¹³ 'Kuzu bhia -Zezuu laylaylie sɔ weee lv ni, 'in we yia ə gwevla -sɛ.

-Zezu dia ə lubhoo gwe Galilee -dudu -gu

(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

¹⁴ -Lagəə Zuzuu 'tite mi -Zezu yeda, 'in ə yia Galilee luyi. 'In ə 'ɲni yia lamneni Galilee -dudu weee -gu. ¹⁵ Nyima ə slolua *-Lagəbudunya zə, 'in nyima weee kwalɪa ə 'ɲni.

Nazalɛti -nyima 'ni -Zezuu gbv -yɔɲwnu

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ -Zezu ka Nazaletɪ mɪ, -mɔ wa zva ɔ. *Nyapeylɪ nya ni, sa ɔ plaa 'cɪn -Lagɔbudu zɔ ni, 'in ɔ yi 'saa -mɔ pla. ɔ yia 'wɔsɔ -Lagɔsɛbhɛɛ zelɪzelɛɛ 'gbu. ¹⁷ 'In wa yia ɔ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Ezaiii 'sɛbhɛ yoo 'nye glɪda, ɔ yia we 'wukalɪ, da wɛlɪ mɪ mia cɛlɪda ni, 'in ɔ yia we 'yɪ, 'in ɔ yia we zelɛ:

¹⁸ «Jejitapeɛ Zuzu mɪ 'mɪ -gv.

ɔ ka -bha 'mɪ -sa,

in 'ka nyazɪnya -yla -Lagɔgbɔ gba.

ɔ ka 'mɪ tie, in 'ka -kaslɔnyuma -yla gba nu:

«Amɪaa -kaslɔ ka -zɛɛn bhɪa.»

«Lɔlɔnya, amɪaa 'yɪ ka -zɛɛn -blo.»

«Amɪa wa nyɛa 'wɔ, a ka -zɛɛn gbɔ 'wɔbhɔ.»

¹⁹ 'In, -zv -we nya Jejitape 'kaa ɔ zɔzɔnɔ lɛnu,

in 'ka we 'dɪ wa -salɪ.»

²⁰ -Zezu glɪa wee 'sɛbhɛ, 'in ɔ yia we -Lagɔbudu zɔɔ lubhɔnɔnyɔ yoo 'nye, 'in ɔ yia ladɪ. Nyuma weɛɛ -wa mia -bha, -maa yia ɔ ylada -tv sa tenyii. ²¹ Tɔn, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «-We 'sɛbhɛɛ 'ya gbaa, we ka -zɛɛn lɛnu, amɪa pulva da 'mɪ yukwɪ, amɪaa 'yɪbadɪ.»

²² -We wa 'dɛ weɛɛ yɪa -yɔ -Zezuu gbɛgbɛɪn, 'in wa yia we gbagbɛ bhɪɪ. 'In gbuzɔnɔ -gbɔnya ɔ mia gbada, we ka wa ŋwɛgaga -subhalɪ. 'In wa nɛɛ: «Nyɪmɛ mia dɛ, ɔ 'nɪ -Zɛzɛfɔv yuu?» ²³ -Zezu nɛɛ wa -ylɛ: «Nine 'nɪ a yia 'mɪ -yla 'paa, gbuzɔnɔ sa. Gbaa a yia: «-Dɔtlɔɔ, -in jɪpe -na 'dɛ.» 'In gbaa a yi 'yaa 'mɪ -ylɛ: «-We weɛɛ -in nva lɛ Kapenaumu ni, -a ka we 'dɪ 'nu. -In nu wee gbɔnya -bhloo 'dɛ lɛ -na 'dɛɛ dɔdɔ -gv -selɪ.» »

²⁴ -Zezu nɛɛ wa -yla 'yɛ: «Cɪn, gbuzɔnɔ -wa, wa'a -tɔlv -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ nyɪmɛ, ɔ 'dɛɛ dɔdɔ -gv. ²⁵ Gbuzɔnɔ na gbaa da aɪn -yla. -Dugbanɔwnɪ duun mɪ Izlaɛlɪ -dɔdɔ -gv zlɪmɛ, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Eliii bhɪa. -Zugba 'nyu'u lua -zv ta 'cv gbelɪbhlo, 'in ŋwɔ 'kadɔ yabhlo yia wee dɔdɔ weɛɛ -gv yi. ²⁶ 'In -mɔv bhɪa, -Lagɔ 'nɪ Elii tie -dugbanɔwnɪ

mia Izlaeli -dudu -gυυ -gbe, 'in o 'ka wa 'yabhlo 'wusa. Nu, -dugbarwɔ -o mia Saleputagbe nukple, Sidɔɔn -dudu -gυ, o -gbe -Lago tiea Elii. ²⁷ -Lagɔgbυυ -falipanyɔ Elizee bhla, -zugba *sɔlibhanya duun mi Izlaeli -dudu -gυ. Elizee 'ni wa 'yabhlogbɔɔ jipe, nu, Sili -yu Naamaa o jipea.»

²⁸ Nyuma weee -wa mia -Lagɔbudu zɔ, wa 'nua wee welinya -mni, 'in we yia wa 'cedlo la. ²⁹ Wa 'de weee -sɔa 'wu, 'in wa -yɔ -Zezuu 'susue yia 'gbe -glima mni. 'in -gɔgɔ -we kwesi wa 'gbe mia 'subhada, 'in wa yia we 'wlu o kwa, wa 'ka o zɔ vitelii 'gbυ. ³⁰ Nu, 'in -Zezu yia wa nyidi 'plili, 'in o yia mni.

-Zezu puea nyime -o kaa zuzu 'nyuu 'bi
(Mk 1.21-28)

³¹ Tɔɔn, -Zezu mnia Kapenaumυ, Galilee -dudυυ 'gbe yabhlo nukple, 'in o yia nyuma -Lagɔgbυ -slolu Nyapeyli weee nya, -Lagɔbudu zɔ. ³² O nyuma -slolu sɔ ka wa ηwegaga -subhali. Nu, se -we -Lago 'nyea -Zezu, we nya o gbaa.

³³ -Mɔ -Lagɔbudu zɔ, nyime yabhlo kaa pɔn -ka -zuzu 'nyuu 'bi, mɔ 'kpia 'wu 'titee, o nee: ³⁴ «'Aaa! Nazaletiyu -Zezu, -naa lee -gbυ pili -amɔaa gbυ 'wu la? -Amɔaa lasasiee 'gbυ -in yia yi yi? In -yi -mi ηwee ηwee: -Lagɔɔ -Mɔwɔnyɔ o tiea, 'mɔ -in -mɔa.»

³⁵ -Zezu yia we, we ηwee labhali -gla nya. O nee we -yiae: «'Mu ηwe, 'bhu o 'wu!» Zuzu 'nyuu yia o nukpasu labhli dudu, nyuma weee -zejila 'wu, 'in we yia o 'wɔtla, we 'ni o gbɔnyuu yabhlogbɔɔ -yla lenυ.

³⁶ ηwegaga yia wa 'de weee subha, 'in wa nee wa 'dekpua nyidi: «Mɔɔ -weli mυ dea? Se -yɔ 'tite nya o nyime gbaa zuzu 'nyii -yla gbυ, 'in we tlaa nyuma 'wu!» ³⁷ 'In -Zezuu 'ηni yia lamneni wee dudu weee -gυ.

-Zezu jipea guzunya

(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

³⁸ -Zezu 'bhva -Lagobudu zo ni, 'in o yia 'Simoo -budu zo mni. -Zugba 'Simoo 'hwnoo 'nyaaa ku -su sa -glagla, 'in wa nee o -yla, o zukpa -wa, o jipe o. ³⁹ -Zezu kwlia o -gu 'wu, 'in o nee o kusulo -yla weli 'tite nya: «-In 'bhv o -gu la.» O gba 'saa toun, 'in we yia o -gu labhv. -Bha -bhlokpade o 'hwno -saa 'wu, 'in o yia wa -yla pipie bhli.

⁴⁰ Jibheyv nya, -wa kaa guzunya 'yli -bhlo -bhlo ni, 'in -maa -yo -maa guzunya yia -Zezu -gbe yi. O yia wa kwezi -bhlo -bhlo, 'in o yia wa jipe. ⁴¹ Zuzu 'nyii yi 'yaa guzunya duun 'wutla 'wokpikpie nya: «-Lagoo 'Yu -in -mia!» -We ka gbv -wa, wa -yi we 'ji -nya nu, -Zezu mia, -Lagoo -Bhasanyo -wa. 'In -Zezu yia we wa hwee labhal -nya, o 'ni hwnu wa 'ka gba.

-Zezu mnia -Lagobv gbaa dudv weee -gu

(Mk 1.35-39)

⁴² Zli 'ka 'wuladolua mni toun, 'in -Zezu yia 'gbe nukple 'tla, 'in o yia da yabhlo mni -flii. 'In nyumaa -zlo yia o 'yli 'bi lanonve bhli, da o mia ni, 'in wa yia -bha nyini. Wa 'yibha o 'na 'bhulv wa -yo -ni, 'in wa yia o lakpukpali. ⁴³ 'In -Zezu nee wa -ylae: «We mi 'ya nu, in gba *-Lagoo nyumaa 'wlulapilgbv 'gbe talva 'wu. We 'gbv, -Lago yia 'mi tie.» ⁴⁴ 'In o gbaa -Lagobv, -Lagobudunya zo, dudv weee -gu.

5

-Zezu laa o *'binonyaa tianv

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ 'Yli yabhlo nya, -Zezu mi Zenezaleti* -nyu 'kadu yabhloo -gogo -gu, 'in nyuma duun yia o gbeli, wa 'ka -Lagoweli 'nsv 'gbv. ² 'In 'glv so mia 'nyuu -gogo hwe -yo,

* 5:1 'Mv wa la 'yaa Galilee.

-Zezu yia we -yoyi, -zugba zibhi -bhanya ka we 'wotla, wa mi wa 'sowlinya -wɔɔɔda. ³ Wee 'glɔ sɔbhie glaa, 'yabhlo -wa 'Simɔɔɔ -nu. -Zezu -gblaa we 'wu, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «'Simɔɔ, -in vla gwe 'nyuu -gɔgɔ -yɔ -sɛ.» -Zezu mi wee 'glɔ nukplɛ, -zugba ɔ slolu nyuma -Lagɔwɛli.

⁴ Da ɔ bhia gbagbie, ɔ nɛɛ 'Simɔɔ -ylae: «-In bɛ 'nyuu 'wɔɔɔɔɔda 'glɔ nya, 'bhie, a 'ka amiaa 'sowlinya viteli.»

⁵ 'In 'Simɔɔ nɛɛ ɔ -ylae: «Na -Slolunyɔ, -a ka siada -tu sabɔ weee, -a 'ni -lu yabhlogbɔɔ 'yi. Nu, -mi gbaa -a nu we lɛɛ 'gbu, vitelia na yia wee 'sowlinya.»

⁶ Wa vitelia wee 'sowlinya, 'in wa yia zibhii -zlo 'pli, wa 'ni we 'wugbizee mneni, 'in wa 'sowli yia ylaylie gwedi.

⁷ We 'dɛɛ 'gbu, wa -lima mia 'glɔ yabhlo 'wu, 'in wa yia wa la sɔ -papie nya, -maa 'ka wa 'wusa. 'In wa -yɔ wa 'glɔ yia yi. 'In wa yia wee zibhi wee 'glɔ sɔbhie 'wɔslu. We ka we ye kɛkɛɛ 'gbu, we fɛli 'nyu glu mɔɔ. ⁸ Nu, Simɔ Pielɔ 'yia gbu -mɔɔ -yɔ ni, 'in ɔ yia 'kukolu 'sibhli -Zezu 'yu, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «-In vla gwe 'mi -yɔ, na -Kanyɔ! -We ka gbu -wa, gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ in -mia.»

⁹ Zibhi -duun wa 'bhaa, da wa 'yia we -yɔ ni, 'in -nyanigbɔ yia Simɔ Pielɔ -kpali, we -yɔ ɔ nɔnɔnya 'sɔ. ¹⁰ Nu, Zebedee 'yua *'Zake -yɔ Zaan -wa mia 'Simɔɔɔ nɔnɔnya nya, 'sa -bhloo 'de -nyanigbɔ -kpalia -maa.

'In -Zezu nɛɛ 'Simɔɔ -ylae: «-In 'na nɔnɔ nyano -ni, nu, sa na kpaa da zibhi ni, -slɛn, nyumaa -zlo -na yia -Lagɔɔ -gbe laa.» ¹¹ Nu, wa -laa wa 'glɔ 'nyuu -gɔgɔ -yɔ lu, 'in wa yia -bha -lu weee ti, 'in wa yia -Zezu 'bi mni.

-Zezu jipea sɔlbhanyɔ yabhlo

(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² 'Yli yabhlo nya, -Zezu mi 'gbe yabhlo nukplɛ, nyumɛ -ɔ ka ku sɔli 'bhua la sa -kan, 'in ɔ yia -Zezu 'yi. ɔ bɛa ɔ -yɔ, 'in ɔ yia dɔdɔ lagbli ɔ 'yu. ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «-Na zukpa -wa,

na -Kanyɔ. -ln -wɔlv 'mɪ -yɔ. Nu, we -ka -mɪ dɔdɔ nani, -in mneni -in 'ka 'mɪ jipe.»

¹³ -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ sɔlibhanyɔɔ ku kwɛzi, 'in ɔ nɛɛ: «We nani 'mɪ dɔdɔ, we 'ka -mɪ -yɔ 'bhv!» -Zezu gba 'saa tɔvn, -bha -bhlokpade we sɔli 'bhva ɔ nyimɛɛ ku -yɔ. ¹⁴ -Zezu nɛɛ ɔ nyimɛ -ylɛ: «-ln -ka mni ni, -in 'na -sali we 'di nyimɛ yabhlogbɔɔ -ni. Nu, -in mni -na 'dɛ -Lagɔbɔbɔnyɔ 'klɔslɔlua. ɔ -ka -mɪ 'yi, 'in 'slaka Moizi gbaa -na -sukpa -nyimɛ wla ni, -in 'ka we wla. 'In nyima 'ka we 'jiyibheli ni, sɔli ka -mɪ ku 'wɔ 'bhv.»

¹⁵ Nu, -Zezu gba 'saa da ɔ -ylaoɔ, -mvɔ bhla ɔ 'ɲni -yɔ lamnenie mnia bhabha. 'In nyimaa -zlo yia ɔ gbeli, wa 'ka ɔ weli yukwli pulv, 'in ɔ 'ka 'ya wamɪa jipe. ¹⁶ 'In -Zezu bhva wa glaa 'kɔmvɔ, 'in ɔ mnia -Lagɔ bhuhhoea da beblɛɛ.

-Zezu jipea zɔlaslonyɔ yabhlo

(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ 'Yli yabhlo nya, -Zezu mɪ -Lagɔgbv nyima -sloluda, -zugba *Faliznyima -yɔ titee -cian -di ɔ kwesi la, wa pulv ɔ yukwli. Waa nyima -mani, Galilee -yɔ Zudee -dɔdɔv 'gbe weee nukplɛ wa 'bhva. Tɔlv 'bhva -Zeluzalɛmv. Jejitapɛɛ 'tite -yɔ -Zezu 'sɔ mɪ, -zugba ɔ jipe 'sa we nya guzɔnya.

¹⁸ Nyimaa -zakpa -bhlo -yɔ zɔlaslonyɔ yabhlo yia yi, -zugba ɔ mɪ 'sowli 'wɔ. -Budu -we zɔ -Zezu mia, wa 'yibha wa -yɔ zɔlaslonyɔ 'ka -mɔ pla, 'in wa 'ka ɔ -Zezu 'yu ladɪ.

¹⁹ Nyimaa -zloo 'gbv, da wa 'kaa 'plɪli -bha 'ni -mɪ. Tɔvn, 'in wa yia wee -budu 'wlu -gbla. Wa yia -bha ɲwɛ -di, wa -lalia -bha ɔ, 'in wa yia wee -budu zɔ ɔ lasibhli nyimaa -zlo nyɪdi -Zezu 'yu tɛin. ²⁰ -Zezu 'yia nu, wa ka ɔ dlɪ -gv zɔ, ɔ nɛɛ ɔ guzɔnyɔ -ylɛ: «'Tale, in ka -na gbɔnyii 'wɔti.»

²¹ -Zezu gba 'saa da tɔvn, -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Faliznyima yia 'ɲwɔɲwue ɲwɔɲwue bhli: «Nyɔɔ ɔ nyimɛ -mɔni -mia, 'in ɔ veli -Lagɔa? Nyɔɔ mneni ɔ 'ka nyimaa

gbunyii 'wotia? -Lagoo 'debhlogboo mnenia we, we 'ni muu?»

²² Gbu -we wa mia dli zo lapupalida, -Zezu yibhelia we 'ji ni, 'in o nee wa -ylae: «Lee ka 'gbu a pupali sa gbu -muni dli zo la? ²³ In 'ka gba: <In ka -na gbunyii 'woti>, -muu -kalia -yo yaayu in 'ka gba: <-In -so 'wu, -in 'ka no>, -muu -kalia -yo yi? ²⁴ In 'yibha a yibheli we 'ji ni, *Nyumee 'Yu ka we se dudu -gu, o 'ka nyumaa gbunyii 'woti.» Toun, 'in o nee zolaslonyo -ylae: «-So 'wu, 'bhu -na 'sowli 'wu, mni -buduwee.»

²⁵ -Bha -bhlokpade, zolaslonyo -soa 'wu nyuma weee 'yibadi. O 'sowli -we -gu o pi yaa la, o 'bhua we 'wu, 'in o yia o -buduwee mni, -Lagoo 'hni mnunie nya. ²⁶ Nyuma weee -wa mia -bha, hwegaga yia wa subha, 'in -nyanigbo yia wa -kpali. Wa yia -Lagoo 'hni -mni, 'in wa nee: «-Yia! -A ka -zeen gwedigbunyaa da 'yi!»

-Zezu laa Levii, o 'ka o 'bi no
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷ -Muu 'bigu, -Zezu 'tlaa, o mi sa -zieda, 'in o yia *nisun -gwezisanyo yabhlo 'yi, -zugba -moo -di -moo lubhonu -budu zo la. 'Mo wa laa Levii. 'In -Zezu nee o -ylae: «Yi 'mi 'bi.» ²⁸ Toun, *Levii -soa 'wu, o tia -bha o -lu weee, 'in o yia -Zezu 'bi mni.

²⁹ -Muu 'bigu, 'in Levii yia -Zezu -yla lililu 'kadu pi o -budu zo. -Zugba nisun -gwezisanya duun -yo nyuma tolva mi -bha, 'in wa yia li dabudu. ³⁰ Falizunyuma -yo wa -Lagoo titee gwesanya 'yia we -yo, 'in wa yia wa zo hwurwenie bhli. 'In wa nee -Zezuu 'binonya -ylae: «Lee ka 'gbu a -yo nisun -gwezisanya -yo gbunyuuu kwe -cian tolva 'so li, 'in a -yo wa 'so maa?»

³¹ -Zezu 'bhua weli 'wu, 'in o nee wa -ylae: «Nyuma -wa -yalia, wa'a mni -dotlao -gu, nu, guzunya mnia -dotlao -gu.

³² 'In 'ni nyuma -wa laa wa 'de nyuma tiklu lahee 'gbu yi. Nu, gbu nyuu -lenonyaa 'gbu in yia yi, wa 'ka wa dli 'bhiti.»

-Lagoo gbuzonu -yo nyumaa lenugbu 'ci'in no dabudu
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ 'In nyuma tolva nee -Zezu -ylaε: «Zaaan 'binonya plaa 'sun, 'in wa bhuhoea -Lago, 'sa Falizinyumaa 'binonya nu 'yaa. 'In -nanuu 'binonya mi lida, -zugba wa ma!»

³⁴ -Zezu yia we 'bigupali wa -ylaε: «Nyume -ka o 'hwno -kwa -feti -sada -mi, o -ka o 'talea la, a mneni a 'ka gba wa -yla wa pla 'sun, -zugba o 'hwnoo 'lowli mi wa glaa?
³⁵ Bhla yabhlo yia nynia, 'in wa 'ka 'hwnokwanyo wa glaa -sa. Wee 'ylunya -muni nya, wamia 'kaa 'sun pla.»

³⁶ 'In -Zezu yi 'yaa wa gbuu nine -muni 'pali. O nee wa -ylaε: «Nyume yabhlogboo 'ni mneni o 'ka 'naa lolu yla, 'in o 'ka we 'pi 'naa sua -yolaneni, 'in o 'ka we pipe. We -ka -muu, -zugba yla wa ylaa wee 'naa lolu bhe. We 'yli 'na 'ka 'wuwlu. ³⁷ 'In nyume yabhlogboo 'ni mneni o 'ka nu lolu *bala sua 'wu slu. O -ka 'sa nu, 'in we wloa. 'In wee nu jitea duvu, -zugba wee balanya ka -nyumu. ³⁸ We 'gbu, a slu nu lolu bala lolu 'wu. ³⁹ 'In nyume o -ka nu sua 'ma, nu loluu 'ma tu'v 'bha o. -We ka gbu -wa, gbaa o yia nu: «Nu sua nani 'yli.» »

6

-Zezu mi Nyapeylu -Kanyo nya
(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Zuifvu Nyapeyli yabhlo nya, -Zezu -yo o 'binonya mi blekpaanya* 'plida, o 'binonya -ka bleya 'kwa, wa -ka we 'titli, -zugba wa li we. ² Wa mi 'sa nuda, Falizinyuma tolva 'yia wa -yo ni, 'in wa yia wa layibhaε: «-We -amua tite

* 6:1 'Flooya wa laa -tuauwele 'wu: «bl'e».

gbaa, wa 'na nunu Nyapeyli nya le -ni, lee ka 'gbu a nu we lea?»

³ -Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «-We nyumaa 'wlu-lapulunyɔ -Davidi nva le, -we mia celida -Lagɔsebhe 'wu, a 'ni -sɔ we zeli? 'Yi yabhlo nya, 'in ŋwɔ yia ɔ -yɔ ɔ 'bunɔnya 'bha, ⁴ -Davidi plaa -Lagɔ bubɔbudu zɔ, 'floo wa 'nyea -Lagɔ, ɔ 'bhua we 'wu, ɔ lia we, 'in ɔ yia ɔ nɔnɔnyaa -nu wla, 'in -maa yia we li. Wee 'floo -mɔni, -amɔa tite nɛɛ, -Lagɔbubɔnyaa 'dekpva 'ka yaa we li.» ⁵ -Zezu nɛɛ 'ya wa -ylae: «Nyumɛɛ Yu mia, mɔ -wa Nyapeyli -Kanyɔ.»

Nyapeyli nya -Zezu jipea nyumɛ ka sɔ 'kua

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Nyapeyli yabhlo nya 'ya, -Zezu plaa -Lagɔbudu zɔ, 'in ɔ yia -Lagɔwɛlu -sɔlɔslɔlue bhli. -Zugba nyumɛ -ɔ ka lilikwɛsɔ 'kua, ɔ mɔ wee -budu zɔ. ⁷ -Zugba -Lagɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma wua -Zezu tenyii, -de ɔ yi nyumɛ jipe Nyapeyli nya, 'in sa ɔ'ɔ zva tite 'nuŋwɛ, wa 'ka we gbu ɔ 'wlu di. ⁸ Nu, -Zezu -yi wa 'wlukuɔn lapupaligbu, we 'gbu, ɔ nɛɛ ɔ nyumɛ ka sɔ 'kua -ylae: «-In -sɔ 'wu, -in 'yiligbe nyuma weee -zejila 'wu.» ɔ nyumɛ yia 'wusɔ, 'in ɔ yia 'yiligbe. ⁹ -Zezu nɛɛ wa -ylae: «Wɛli 'ni na yibhaa sa aɔn la. Sa tite gbaa? We nɛɛ wa nu gbu -zɔnu le *Nyapeyli nya yaayu, wa nu gbu 'nyuu lee? Wa pue nyumɛ yaayu, wa 'bha ɔ?» ¹⁰ -Zezu ylaa wa 'de weee -gu -ylilii, 'in ɔ nɛɛ ɔ nyumɛ -ylae: «-Glo -na sɔ 'wu.» -Mɔɔ nu 'saa -Zezuu wɛli -gu, 'in -mɔɔ sɔ yia 'pu. ¹¹ -We -Zezu nva le, 'in we yia -Lagɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma 'cɛ 'nyuu dlɔ la. 'in -we wa 'kaa -Zezu 'wluo nu, 'in wa yia we pupali wa 'dekpva nyidi.

-Zezu -saa -bha ɔ tietienya kugbua le 'sɔ

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² We bhla, -Zezu yia -Lagɔ bhuhhoe 'gbu -gɔgɔ 'wlu mni, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoeda -tu zli yia ɔ -zli. ¹³ Zli zlia,

o yia o 'binonya la. Wa glaa, 'in o yia nyuma kugbua le 'so -bha -sa. 'In o yia wa la o tietienya. ¹⁴ Wa nni nu: 'Simoo (-o ka -banu o zva Pieli) -yo -moo bheli Andlee, 'Zake -yo *Zaan, Filipu -yo Batlemii, ¹⁵ Matie -yo Toma, Alifeee 'yu 'Zake -yo 'Simoo wa laa *Zelotu, ¹⁶ 'Zakee 'yu Zudası -yo Zudası Isikaliotu, -o 'kaa -Zezu wla o tynyima kwee.

-Zezu mi nyumaa -zlo -sloluda, -zugba o jipe 'sa guzunya
(Mt 4.23-25)

¹⁷ -Zezu -yo o tietienya kugbua le 'so 'bhva -gogo 'wlu, 'in o yia da ylalaa yabhlo 'yiligbe, -zugba o 'binonya tuluva -zlo mi -bha de. Nyuma -duun 'bhva Zudee -yo -Zeluzalemu -dudu -gu, we -yo Tili -yo Sidoon -gbenya mia gumunyu -gogo -gu. ¹⁸ Wa 'de weee yia, -Zezuu welu yukwli pulbe -yo o 'ka wa jipee 'gbu. Nu, -wa zuzu 'nyii mia sialida, -Zezu ka wa jipe. ¹⁹ Nyuma duun 'yibha wa 'ka o kwazi, -we ka gbu -wa, 'tite bhva o 'wu, we mi wa 'de weee jipeda.

'Wotutue -dlao -yo gbonyuuu gbu
(Mt 5.1-12)

²⁰ -Zezu ylaa o 'binonya, 'in o nee wa -ylae:
«Amia bobabhanya,

'wotutue -dlao mi amiaa -nu nya,
nu, -Lago pilu ain 'wlu la.

²¹ Amia nwo mia da 'bhada,
'wotutue -dlao mi amiaa -nu nya,
-we ka gbu -wa, lua a yia.

Amia mia da wida,
'wotutue -dlao mi amiaa -nu nya,
-we ka gbu -wa, nyaa a yia.

²² Nyuma -ka ain 'wonye,
wa -ka ain kwnne -sa, wa -ka ain veli,
'in wa -ka amiaa daa gbonyuu gba Nyumee 'Yuu 'gbu,
'wotutue -dlao mi amiaa -nu nya.

²³ «-Muv 'sasvka -gbunya -ka aun yli, a lite 'muna nya. Nu, amiaa -tnuv 'kadi mi -mɔ aun wuda -Lagɔɔ -gbe. Nu, 'sa wa dukpasɔ pali bhaa -Lagɔgbuu -falɔpanya 'klyie 'wu.

²⁴ Amia, 'ɲnumnɔnya,
gbonyuu mi amiaa -nu nya,
a ka amiaa zozɔnɔnya kwɛɛ -seli dudu -guu 'gbu.

²⁵ Amia -wa lua da,
gbonyuu mi amiaa -nu nya, -we ka gbu -wa,
ɲwɔ yia aun 'bhaa yia.

Amia -wa mia da nyada,
gbonyuu mi amiaa -nu nya, -we ka gbu -wa,
gu yia aun 'wɔwɔba, 'in a 'ka wi.

²⁶ Nyima weee -ka amiaa gbuzɔnɔ gbada -mi,
-zugba gbonyuu mi amiaa -nu nya.

Nu, 'sa wa dukpasɔ nu bhaa
yoyogbuu -falɔpanya.

A -kalt amiaa nyima 'nyiii ze

(Mt 5.38-48, 7.12)

²⁷ «Amia -wa pulba da 'mi yukwli, in nɛɛ aun -ylaɛ: a -kalt amiaa tɔnyumaa ze, -wa nyɛa aun 'wu, a nu wa zozɔnɔ 'wluo. ²⁸ -Wa bhliɛ aun gwɛze, a ɲwna wa 'nyu la, -wa palia aun 'klyie 'wu, a bhuhhoe -Lagɔ wa 'ɲni nya. ²⁹ Nyime -ka -na yukwli yabhlo 'kpa 'wɔsubha, -in 'bhiti ɔ -yla we -budu. 'In ɔ -ka -na -gɔslunaa 'wɔbhu, -in 'na 'tɔtɔɔ -na -bana ɔ kwɛɛ -ni. ³⁰ Nyɔɔ nyɔɔ -ka -mi -lu -zlali, -in 'nye we ɔ. 'In nyɔɔ -ka -na -lu 'wɔbhu, -in 'na 'yibhali we -yɔ la -ni. ³¹ -We a 'yibhaa nyima nu aun -yla le, amia nu 'ya we le wa -yla.

³² «-Wa -kalt amiaa ze, we -ka -maa -bhloo 'dɛɛ ze a -kalt, a 'na pɔpali 'wlukun la -ni nu, -Lagɔ yia aun 'penia we 'gbu -ni. Gbonyuu -lenɔnya -kalt 'ya -wa -kalt wamiaa ze, we 'ni saa? ³³ -Wa nva aun 'nanɔ 'wu, a -ka maa -bhloo 'dɛ 'nanɔ 'wunɔ, -Lagɔ 'nia aun 'penia yi. 'Sa gbonyuu -lenɔnya

-maa nu 'ya, we 'ni muv? ³⁴ Nyuma -wa saa amiaa kpagbu, a -ka -maa -bhloo 'de kpagbu -yofa, lee -lu a 'ka 'yi we 'penie nya -Lagoo kwεεa? Gbonyuu -lenunya mia ni, gbonyuu -lenunya wa fa kpagbu -yo. 'In wa 'ka we 'bigopalı -nu 'yu 'gbu! ³⁵ We 'gbu, in nεε ain -ylaε, a -kali amiaa tonyumaa zε. A nu zuzonu ε. A fa kpagbu, amiaa dli 'na -tolu we 'bigopalı -nu -yla -ni. Nu, Yalı -Lagoo yia ain 'penia, 'in a 'ka o 'yua -zε. -Lagoo mi zuzonus lenonyo nya, -wa 'nia 'nanı -yi -yo nyuma 'nyiii gbεgbεin. ³⁶ Sa amiaa Dide -Lagoo kaa nyazidli ni, amia -ka 'ya 'sa nyazidli.

*A 'na 'bhulu nyuma -putuu -yogbu 'wu -ni
(Mt 7.1-5)*

³⁷ «A 'na 'bhulu nyuma -putuu -yogbu 'wu -ni, -Lagoo yi amiaa -yogbu 'wobhu. A 'na dili nyuma wa gbonyuuu 'gba 'wlu -ni, -Lagoo yi amiaa -nu ain 'wlu di. A ti nyumaa -yogbu 'wu, 'in -Lagoo 'ka amiaa -yogbu 'woti. ³⁸ A 'nye nyuma, 'in -Lagoo 'ka ain 'nye. A -ka 'sa nu, 'in -Lagoo slua amiaa bi 'wu -lu, 'in wa bhua we, 'in we kua, 'bhie, we sloa gwe -yo la. Sa a nyea nyuma, 'sa -Lagoo yia ain 'nyeα.»

³⁹ 'In -Zezu yi 'yaa wa gbuu nine yabhlo 'palı: «'Lolonyo mneni o 'ka 'lolonyoo su lakpa, 'in o 'ka o 'yoo da -sloлуу? Wa -ka 'sa nu, 'in wa 'de 'so bhililia 'bhoka 'wu, we 'ni muv?

⁴⁰ «Nu, 'kpiakpianyo yabhlogboo 'ni o -sloलunyoo 'wuzi. 'Kpiakpianyo -o -ka 'wosibhli, o -kanyo o -yo o mnenia 'wu.

⁴¹ «Buεε go -le mia -na bhelii 'yliya 'wu, 'mu -na yia -yo, 'in su -kibhe 'kadu -we mia -na 'yliya 'wu, -i 'in 'yi we -yo. Lee -lu ka 'gbua? ⁴² -Mi, -momo kaa su -kibhe 'kadu 'yliya 'wu, 'in -i 'in 'yia we -yo, sa -na gba -na bheli -ylaε: <Na bheli, -in 'tide 'mi 'yi, in 'ka -mi wee buεε go 'yliya 'wu -saa?> Welı 'so -nyume, -in -sa -slō -na 'de su -kibhe 'kadu 'yliya 'wu, -in 'ka layı, 'bhie, -in 'ka buεε go -na bhelii 'yliya 'wu -sa.

Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia we
(Mt 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Su -zɔnu 'v tnu 'bhue 'nyuu, 'in su 'nyuu'u tnu 'bhue -zɔnu. ⁴⁴ Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia we. Wa'a -sa magloo mnɛwia 'wlu, 'in wa'a -sa *-dlɔya 'ylilu su 'wlu. ⁴⁵ Nyume -zɔnu mia, gbuzɔnu mia ɔ dibhe 'wu, 'mu ɔ nva lɛ. 'In nyume 'nyuu mia, gbunyuu mia ɔ dibhe 'wu, 'mu ɔ nva lɛ. Nu, gbunya bhua nyumɛ dibhe 'wu, mu tlaa ɔ ɲwɛɛ.

-Budu 'sɔɔ gbɔɔ nine
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ «Lɛɛ ka 'gbu, a la 'mɪ <-amɪaa -Kanyɔ, -amɪaa -Kanyɔ>, 'in -we na gbaa aɪn -yla, 'in a'a nu we lɛa? ⁴⁷ Nyume -ɔ yia na -gbɛ, -ɔ pulva na wɛli yukwli, 'in ɔ nɔa we -gu, ɔ 'wɔwɔ na yia aɪn 'klɔslɔlua. ⁴⁸ ɔ 'wɔ sa nyume -ɔ yia ɔ -budu 'subhaa, 'in ɔ yia 'wɔtɔɔ -bhɔka 'bhlu, 'in ɔ yia we gwe glu palɪ tukpa -gu, mɔ. 'Nyu 'kadu lva, we -gbligbli yilia wee -budu -yɔ, we 'ni we -wɔ, wee -budu mɪ 'subhada 'nanɔɔ 'gbu. ⁴⁹ 'In nyume -ɔ pulva na wɛli yukwli, 'in ɔ ɔ nɔa we -gu ni, ɔ 'wɔ sa nyume -ɔ 'subhaa ɔ -budu dɔdɔ klo -gu, 'in ɔ 'nɪa we gwe glu 'pa, mɔ. 'Nyu 'kadu lva, we -gbligbli yia, 'in we yia we -wɔ -bha -bhlokpade. 'In wee -budu yia lamumni wee.»

7

-Zezu jipea 'slɔjaa 'yugalnyɔɔ zɔlubhonnyɔ
(Mt 8.5-13)

¹ Da -Zezu bhɪa wɛlɪnya -mɪnɪ gbagbie, nyumaa -zlo -wa mia ɔ yukwli puluda -yla, 'in ɔ yia Kapɛnaumu gbe nɔkplɛ mɪnɪ. ² -Mɔ Kapɛnaumu, *Wɔmɔ -slɔja glu gbuu 'yugalnyɔ ka zɔlubhonnyɔ yabhlo ɔ 'yɪbhaa bhabha. ɔ zɔlubhonnyɔ ka gu -yɔ, we -tu 'wu -sɛ, ɔ 'ka tɪ. ³ Da ɔɔ 'slɔjaa 'yugalnyɔ 'nva -Zezuu 'dɪ, 'in ɔ yia Zuifɔv nyuma

kpası tɔlvɔ ɔ 'wɔtie, nu, ɔ yi ɔ 'ka ɔ zɔlvhɔnɔnyɔ jipe. ⁴ Wa mɔnia, 'in wa yia -Zezuu -gbe nyini, wa bhuhɔɔea ɔ bhabha, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyime mia da, nyime -zɔnv -wa, ɔ ka we 'klu, -in 'ka ɔ -yɔbɛ. ⁵ ɔ kali -amıaa nyıma weee zɛ, 'in mɔ 'subhaa -amıaa -Lagɔbudu.» ⁶ 'In -Zezu -yɔ wa 'sɔ yia mɔni.

Wa 'ka ɔ -budu -yɔ ɔɔpaa yi, 'in ɔɔ 'slɔjaa 'yugalınyɔ yia ɔ 'talea tie, nu, wa mɔni -Zezu yoo wa gbɛɛ: «Na -Kanyɔ, -in 'na sialı -na 'dɛ -ni, in 'ni we 'klu -ka, -in 'ka na -budu zɔ pla. ⁷ In 'ni we 'klu -kaa 'gbu, na 'dɛ 'nıa -na -gbe mɔni. -Mɔv 'gbu, -in gba weli yabhlogbɔɔ, 'in na zɔyu 'ka 'pɔ. ⁸ Ni, in ka 'wlulapılunya, 'in na zua wa 'nɔɔwɛ. In ka 'slɔja, -wa 'wlu in pıla la. In -ka 'yabhlo -yla gbɛɛ: <-In mɔni!, 'in ɔ mɔnia. In -ka 'ya -budu -yla gbɛɛ: <-In yi!, 'in -mɔɔ yia. 'In in -ka na zɔlvhɔnɔnyɔ -yla gbɛɛ: <-In nɔ -mɔni lɛ!, 'in ɔ nva we lɛ.»

⁹ Da -Zezu 'nva wɛlınya -mɔni, 'in ɔ yia ɔɔ 'slɔja glv gbuu 'yugalınyɔ 'ɔni kwali. 'In nyımaa -zlo mia ɔ 'bı, ɔ 'bhitia wa -gbe la, ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «In nɛɛ aın -ylaɛ: nyime, -ɔ zua sa dli ni, in 'ni -slɔ we -kanyɔ 'yi Izlaɛlı -dɔdɔv 'dɛbhie -gbolu -gv.» ¹⁰ -Zezu gba 'saa tɔvn, 'slɔja glv gbuu 'yugalınyɔɔ tietienya yia ɔ -gbe lɔbhiti, wa 'kaa yi, -zugba ɔ zɔlvhɔnɔnyɔ kaa gu -yɔ, ɔ ka 'pɔ.

-Zezu 'bhua -dvgba ɔwɔnɔɔ nɔkpasuyu yabhlogbɔɔ 'wɔ tlıtlıe lɔ

¹¹ -Mɔv 'bıgv, 'yılı yabhlo nya, 'gbe yabhlo wa laa Nainı, 'in -Zezu yia -mɔ mɔni, -zugba ɔ 'bɔnɔnya -yɔ nyımaa -zlo -yɔ ɔ 'sɔ mı nɔda. ¹² ɔ 'ka wee 'gbee 'suo ɔwɛ -yɔ ɔɔpaa mɔni, -dvgba -ɔwɔnɔ yabhloo nɔkpasuyu yabhlogbɔɔ tlıa, wa mı ɔ 'bhluda mɔnıda. -Zugba wee 'gbee nɔkpıa -nyıma duun -yɔ ɔɔ -dvgba ɔwɔnɔ nɔ, wa mɔni 'bhɔka -gv. ¹³ Da Nyımaa -Kanyɔ 'yia ɔɔ -dvgba -ɔwɔnɔ -mɔni -yɔ, 'in -mɔɔ yia ɔ nyazi 'wɔla bhabha. ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «A -gɔlv 'wɔ, a 'na wili -ni.»

¹⁴ 'Bhie, ɔ bea -bha, 'in ɔ yia 'kwiee -gbo kwezi. 'In we 'wobhunya yia 'yiligbe. -Zezu nɛɛ: «Nyimeslɔyu, in nɛɛ, -in -sɔ 'wu!» ¹⁵ -Zezu gbaa 'sa tɔvn, 'in ɔ tɔltɔnyɔ yia 'wusɔ, 'in ɔ yia gbagbie bhli. 'In -Zezu yia ɔ 'nyaa ɔ yoo 'nye.

¹⁶ -Nyanigbo yia nyuma weee -kpalɩ. 'In wa yia -Lagɔɔ 'ɲni ylimaniɛ bhli, wa nɛɛ: «-Lagɔgbuu -falpanyɔ 'kadu yabhlo ka -aun glaa yi. -Lagɔ ka ɔ nyuma 'wusaa yi.» ¹⁷ -Zezuu 'ɲni -zɔnv yia lamneni Zudee -dudu weee -yɔ we kwesi -gbe weee -gv.

'Zan -Batisi tiea nyuma -Zezuu -gbe
(Mt 11.2-19)

¹⁸ -We weee 'plia, 'Zan -Batisu 'bunɔnya yia we ɔ -salɩ ludi nya. 'In 'Zan -Batisi yia wa glaa nyuma 'sɔ la. ¹⁹ 'In ɔ yia wa Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu -gbe tie, wa 'ka ɔ layibha 'lee: «Nyumɛ -ɔ 'kaa yi, -a mia wuda, 'mɔ -in -mia yi, yaayu, -a wu nyumɛ -putuu?»

²⁰ ɔɔ 'Zan -Batisu 'bunɔnya nynia -Zezuu -gbe, wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «'Zan -Batisi tiea -aun -na -gbe, -a 'ka -mi layibha 'lee: <-Lagɔɔ -Bhasanyɔ -ɔ 'kaa yi, -a mia wuda, 'mɔ -in -mia yi, yaayu, -a wu nyumɛ -putuu?» »

²¹ Wee bhla -bhloo 'dɛ nya, -Zezu jipea guzunya duun -yɔ 'kukunya, 'in nyuma -wa kaa zuzu 'nyii 'bi, ɔ yia we wa 'bi vu, 'in ɔ yia 'lɔlɔnya duun 'yli -blo. ²² 'Bhie, ɔ nɛɛ 'Zan -Batisu tietienya 'sɔ -ylaɛ: «A mni, -we a 'yia -yɔ, 'in a 'nva, a -salɩ we 'Zan -Batisu ludi nya: <Ni, 'lɔlɔnya mi layida, 'tigitigunya mi nɔda 'nanvu, *sɔlibhanya ka 'pu, 'sulonya mi 'nvda, tɔltɔnya ka tɔltɔ lɔ 'wusɔ, 'in wa mi -Lagɔgbu gbada bobabhanya -yla.» ²³ Nyumɛ -ɔ 'ni 'mi dli -gv -sa, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi ɔ -nv nya.»

-Zezu gbaa 'Zan -Batisu gbu ɔ 'bunyumaa -zlo -yla

²⁴ Da 'Zan -Batisu tietienya 'bhitia lɔ, -bha -Zezu bhlia 'Zan -Batisu gbu gbagbie nyumaa -zlo -yla. ɔ nɛɛ: «Lɛɛ -lu a

mnı ylaa da bebleea? Gblee -we -pıpe mıa zıkluda, mı -wa yı? -lnnya! ²⁵ 'ln lee -lu a mnı -sleen -mō ylaa? Nyıme -ō -plaa 'hnumnı naa 'wu, mō -wa yı? A -yi we 'ji nu, nyıma -wa plaa 'hnumnı -naa -zōnınya 'wu, 'ın wa mıa 'hnumnı -lı nyıdı nı, nyımaa 'wlulapılınıyaa -budu zō wa -dıla la. ²⁶ Lee -lu a mnı -mō ylaa tenyua? -Lagōgbıv -falıpanyō -wa yı? 'ın, 'ın nee aun -ylae: ɔ 'yli, ɔ -zi -Lagōgbıv -falıpanyōɔ 'degbolu. ²⁷ Nu, -Lagō nee ɔ 'sebhe 'wu 'Zan -Batisu daae:

«-Mı 'yu na paa na *tietienyo yoo,
'ın ɔ 'ka -na 'yoo -yōmnazi.»

²⁸ 'ın nee aun -ylae: nyıma -wa 'hwnı gwalıa, wa glaa, nyıme -ɔ 'kaa 'yli, ɔ 'ka 'Zan -Batisı -zi, -mōɔ 'nı -mı. -Zugba, nyıma -wa -Lagō pıla 'wlu la glaa, nyıme 'kienyile 'yli, -mōɔ -zi ɔ 'wu.»

²⁹ Nyıma weee -yo nısun -gwezısanya -wa pılvı 'Zan -Batisu weli yukwli, wa ka we 'jiyibheli nu, -Lagō tklu, 'ın wa yia wa 'de 'Zan -Batisı yoo 'nye, 'ın -mōɔ yia wa batizee.

³⁰ Nu, Falızınıyuma -yo -Lagō titee gwesanya ka zuzōnı -Lagō 'kaa wa -yla lenı kwnee -sa, 'ın wa 'nı hwnı 'Zan -Batisı 'ka wa batizee.

³¹ -Zezu nee 'yae: «Waa desleen -nyıma, nyōɔ 'ın 'ka wa 'wupalıa? Nyōɔ wa -yo ɔ 'wıwılvı? ³² Wa 'wlv sa 'ylaası -dıa la -gblōgbıv 'wu, ma. -Zugba wa lılalı, 'ın wa gba wa -lıma -ylae:

«-A ka aun -yla -lılı bhlı,
a 'nı lıte!

'ın -a yia aun -yla guzō -lvı bhlı,
a 'nı wı!»

³³ Nu, 'Zan -Batisı yia, ɔ'ɔ lıa lılılı -zōnı, ɔ'ɔ 'maa nı, 'ın a nee: «ɔ ka zuzu 'nyuu 'bı.» ³⁴ *Nyımee 'Yu yia nı, ɔ lı, 'ın ɔ maa. 'ın a nee: «A -talı, nyıme mıa de, lılıgbı -yo nımagbı ɔ kaa. *Nısun -gwezısanya -yo gbınyuuu kwe -cıan, wa

'tale ɔ -mia.» ³⁵ Nu, -wa ηwnua -Lagəgbu -yɔ, ma yibhelia we 'ji, -Lagəɔ gbɔyilo mia, we tiklu.»

-Zezu tia gbɔnyuuu lɛnu -ηwnɔ yabhloo -yɔgbu 'wu

³⁶ Falizinyumɛ yabhlo laa -Zezu, wa 'ka li dabudu. 'In -Zezu yia ɔ Falizinyumɛɛ -budu zɔ pla, 'in ɔ yia lililu gwe ladi. ³⁷ -Muv bhla, gbɔnyuuu lɛnu -ηwnɔ yabhlo mi wee 'gbe -muv nukplɛ. ɔ 'nua nu, -Zezu mi Falizinyumɛɛ -gbe lida, ɔ -yɔ *-lasiklɔ -zɔnɔv -bhonyidaa yeyenu yia -mɔ mni.

³⁸ 'In ɔ yia -Zezu lɔv ladi, -mɔɔ bhunya -yɔ, -zugba ɔ wi. 'In ɔ 'mɔ yia -Zezuu bhv wɔtɔv. 'Bhie, ɔ yia we -yɔsɛ ɔ 'nyi nya, ɔ yia we gbleli, 'in ɔ yia -lasiklɔ ɔ bhv -yɔ slu.

³⁹ Falizinyumɛ, -ɔ laa -Zezu wa 'ka li dabudu, ɔ 'yia we -yɔ, ɔ nɛɛ ɔ 'dɛɛ dlu zɔɛ: «Ɔɔ nyumɛ -mɔni -ka yaa -Lagəgbuv -falpanyɔ 'piɛn, 'ηwnɔ -ɔ mia dɛ ɔ kwezida, sa ɔ mia, -zugba, ɔ ka yaa ɔ yibheli gbɔnyuuu lɛnu ηwnɔ nya.»

⁴⁰ -Zezu 'bhua wɛli 'wu, ɔ nɛɛ ɔ Falizinyumɛ -ylaɛ: «'Simɔɔ, in 'yibha in 'ka -mi -yla gbu yabhlo gba.»

'Simɔɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, -in gba.»

⁴¹ 'In -Zezu nɛɛ: «Nyumɛ yabhloo kpagbu mia nyuma 'sɔ -yɔ. 'Yabhlo ka tamaa 'wlu glv gbu -zakpa gbu 'wlu (500.000), 'in -gɔvɔv kaa 'wlu glv 'sɔ 'wlu kugbua 'wlu (50.000). ⁴² Nu, waa nyuma 'sɔ 'na 'ka wee kpagbu -saa 'gbu, 'in ɔ nyumɛ yi 'saa we ti. 'Lee wa 'dɛ 'sɔ glaa nu, nyɔɔ 'ka ɔ nyumɛ 'yibha bhabha?»

⁴³ 'In 'Simɔɔ yia we 'bɔɔpaliɛ: «-Ami dlu ni, -ɔ kaa 'gwezi 'kadv 'wlu, mɔ 'kaa ɔ 'yibha bhabha.»

'In -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Gbu -zɔnɔv -in gbaa.» ⁴⁴ Tɔun, -Zezu 'bhitia la 'ηwnɔɔ -gbe, 'in ɔ nɛɛ 'Simɔɔ -ylaɛ: «-Na yi 'mɔ ηwnɔ ni -yɔɔ? In plaa -na -budu zɔ, -in 'ni 'mi 'nyu 'nyɛ, in 'ka bhv -yɔ budo. Nu, mɔ budoa na bhv -yɔ ɔ 'mɔ nya, 'in ɔ yia we -yɔ sɛ ɔ 'nyi nya. ⁴⁵ -In 'ni 'mi gbleli, nu, ɔ plaa, mɔ -tua na bhv gblelida. ⁴⁶ -In 'ni 'mi 'kpti 'wluo

slu, nu, mɔ slua na bhv -yɔ -lasiklɔ. ⁴⁷ We 'gbv, un nɛɛ -mɪ -ylɛ: -Lagɔɔ zɛ ɔ kalia bhabhaa 'gbv, -Lagɔ ka ɔ gbɔnyuu duun 'wɔtɪ. Nu, nyimɛ -ɔ nva gbɔnyuu 'kienyi lɛ, 'in -Lagɔ yia ɔ -yɔgbv 'wɔtɪ, ɔ -Lagɔɔ zɛkalɪdlɪ -sɛ.»

⁴⁸ 'In -Zezu nɛɛ ɔɔ 'ɣwnɔ -ylɛ: «In ka amaa gbɔnyii 'wɔtɪ.»

⁴⁹ -Wa -yɔ ɔ 'sɔ mia lida, -maa nɛɛ -mɔ dli zɔɛ: «Mɔɔ -nyimɛ mɔa, 'in -mɔɔ tɪ nyimɛ gbɔnyuu 'wɔa?»

⁵⁰ 'In -Zezu nɛɛ ɔɔ 'ɣwnɔ -ylɛ: «Amaa dli ka ain pue, a mni, 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ -yɔ ain 'sɔ -mɪ!»

8

'ɣwnɪ -wa nɔa -Zezu 'bɪ

¹ -Mɔv 'bɪgv, -Zezu yia 'gbe 'kadi -yɔ 'gbe yua 'wɔ mni, *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɪlɛe gbɔzɔnɔnyaa gbagbɛ nya, -zugba ɔ 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ -yɔ ɔ mi. ² 'In, 'ɣwnɪ tɔlvɔ ɔ vua zuzu 'nyii 'bɪ, -yɔ ɔ jipea, -maa mi 'ya -bha. Wa ɣni nɪ: Magidalaa -ɣwnɔ Malii zuzu 'nyii gbesɔ 'tlaa 'wɔ, ³ Ewloɔvɔvɔ lubhonɔnyɔ 'kadɔv Kuzaa 'ɣwnɔ Zani, -yɔ 'Suzani -yɔ 'ɣwnɪ dumadu, -wa -saa -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'wɔ, wa zuzɔnɔ nya.

'Mnɔpanyɔɔ gbɔvɔvɔ nine

(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

⁴ Nyumaa -zlo 'bhva 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ, 'in wa yia -Zezu -yɔ 'wɪlɔgbɛli. 'In ɔ yia gbɔvɔvɔvɔvɔ -mni wa 'pali. ⁵ «Nu, kpaapanyɔ mni ɔ 'mni 'paa. ɔ mi ɔ 'mni 'pada, ɔ 'mni we, 'in we -zakpa -bhlo yia 'yoo ɣwɛ -yɔ bhli. 'Plɪplɪnya nɔa we -gv, 'in 'zianya yia we li. ⁶ Tɔlvɔ yia tukpa -dɔdɔ -gv bhli, we mia, -bhaa bla 'nɪ 'nyu 'wɔlakaa 'gbv, 'in we yia yɛ. ⁷ Tɔlvɔ yia -kpɔga glaa bhli, 'in -mɔv -yɔ we 'sɔ yia 'wɔsɔ, 'in -mɔv yia we -gv palɪ, 'in we yia we 'tuntnu. ⁸ Tɔlvɔ yia dɔdɔ -zɔnɔ -gv bhli, 'in we yia mi, we 'paa lakpa, we lakpa -bhlo -sa -mɔ 'yaa glɔv gbv.»

'In -Zezu yia we -gu di weli 'tite nyae: «-Ḑ -ka 'nunu -yukwli 'wlu -ka, ḑ 'nu we.»

-Mumu ka 'gbu -Zezu pa gbuv ninea?

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹Ḑ 'binɔnya ka ḑ wee gbuv nine -munu 'ji layibha. ¹⁰'In ḑ yia we 'bigupali wa -ylaε: «-Lagḑ ka ḑ nyumaa 'wlulapiligbu mia zizeda aun 'kluslolu. 'In nyuma tɔlva -nu mia, gbuv nine nya wa 'paa we wa -yla.

⟨Wa -ka -lu yla, wa'a 'yi we -yḑ,

'in wa -ka gbu 'nu,

wa'a 'nu we 'wɔla.⟩

-Zezu gbaa wee gbuv ninee 'ji

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹«Wee gbuv ninee ji ni: 'mnɔya mia, we 'wlv -Lagɔweli. ¹²Nyuma tɔlva 'wlv 'yoo ηwe -yḑ da 'mnɔya bhli: wa -ka -Lagɔweli 'nu ni, 'in *'Kuzu yia, 'in we saa we wa dibhe 'wu, wa yi we dli -gu zv, 'in wa yi gbu 'wɔbhuv 'gbu. ¹³-Mumunya mia tukpa -bita -gu: -muv 'wlv nyuma -tɔlva, -wa nva -Lagɔweli, 'in wa ηwnua -bha we -yḑ 'muna nya ni, wa'a 'tide we 'yi, we'e fa wa 'wu somi. Bhla -sele nya, wa ηwnua we -yḑ, 'in laylagbunya -ka yi, 'in wa dli bhva we -gu. ¹⁴Nyuma tɔlva 'wlv 'mnɔya -we bhli -kpɔga glaa: wa -ka -Lagɔweli 'nu, bhla -gudv -ka nyini, 'in wa tidea wa 'de 'yi -se -se, 'in dlilve -yḑ 'ηnumni -li, dudv -guv 'muna -li tuntlua wa, 'in wa'a wla 'ya, -muv'v zal. ¹⁵'Mnɔya -we bhlia dudv -zɔnv -gu, -muvnya 'wlv nyuma -wa nva -Lagɔweli dli -zɔnv nya, 'in wa zva we la, wa dli weee nya, 'in wa paa 'ya bhla weee nya.

'Napeε gbuv nine -yḑ -Lagɔweli yukwli pɔlv sɔ

(Mk 4.21-25)

¹⁶«Nyume -ka 'nape -nyuma, ḑ'ḑ -gbli we -solu 'wluo, 'in ḑ'ḑ fa we 'lii zɔ. Nu, yali ḑ dia we la -budu zɔ, 'in -wa -ka

pla, wa 'ka we san -yoyi. ¹⁷ Nu, -we weee mia zizeda, zli 'klu we yia 'tlaa, 'in -we weee mia 'wiemi -lu nya, 'ji wa yia we yibhelia, 'in we 'ka 'bhlewlu weee. ¹⁸ We 'gbu, a zu amiaa gbuu yukwli pulu so 'yliyɔ. Nu, -lukanyɔ mia, ɔ -nu wa yia -gɔpalia, 'in nyume ɔ 'nia -lu duun -ka, we -sele -we -gu ɔ dli mia, kwɛɛ wa yia we ɔ -saa.»

-Mama -wa -Zezuu bhelia -yɔ ɔ 'nyaa?

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ -Zezuu bhelia -yɔ ɔ 'nyaa 'so yia ɔ 'yia ni, nyuma duuun 'gbu, wa 'ni mneni wa 'ka ɔ yli. ²⁰ 'In wa yia -Zezu 'di kwae: «-Na 'nyaa -yɔ -na bhelia mi 'pipee. Wa 'yibha wa 'ka -mi 'yl.»

²¹ 'In -Zezu nɛɛ wa 'dɛ weee -ylae: «-Wa pulva -Lagoweli yukwli, 'in wa nɔa we -gu ni, ma -wa, na 'nyaa -yɔ na bhelia.»

-Zezu 'yigbelia -pipe 'kadu

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² 'Yli yabhlo nya, -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya -gblaa 'glu yabhlo 'wu ni, 'in ɔ nɛɛ wa -ylae: «-A 'plili 'nyuu kakpe -putu -gu.» 'In wa yia mni. ²³ Da wa mia 'nyu 'wodida, 'in -Zezu yia 'yilaa ŋwɔ. Tɔun, -pipe 'kadu yia 'nyu -gu 'pliplie bhli. 'Nyu mi 'glu yeda, we -tu 'wu -se, wa 'ka 'nyu glu mni.

²⁴ -Zezuu 'binɔnya bea ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ ganɔ. 'In wa nɛɛ 'wɔkpikpie nya: «-Slolunyɔ, -Slolunyɔ, -amia tlia!»

-Zezu ganɔa, 'in ɔ yia -pipe 'wluo 'kpili. 'In 'nyuu -gbugbu yia zɔbe, we yia 'yigbe blenyii. 'In -bha yia 'woku.

²⁵ -Zezu nɛɛ ɔ 'binɔnya -ylae: «Mɔ amiaa dliuzve mia?»

-Nyanigbo -kpalia wa ni, 'in ŋwegaga yia wa subha. 'In wa nɛɛ wa 'dekpva nyidiɛ: «Mɔɔ -nyume ɔɔ -mɔni -mia, 'in ɔ gba 'nyu -yɔ -pipe -yla, 'in we zu ɔ 'nɔŋwɛa?»

-Zezu -saa nyume yabhlo zuzu 'nyii 'bi

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya -ɗia 'nyu 'wu, Zelazi -nyɩmaa dɔdɔ* mia nyuu kakpe yabhlo -gu, Galilee 'klu, -mɔ wa nɩnia. ²⁷ Da -Zezu 'bhva 'glɔ 'wu ɔ 'sibhlia la, 'in wee 'gbee nɔkpla -nyume yabhlo yia ɔ yoo yi. Ɖɔ nyume mia, zuzu 'nyii mia ɔ 'wu. 'Bi ka 'wugwɛ, ɔ'ɔ -pla -bana 'wu, 'in ɔ'ɔ -gu -budu zɔ, nu, gbawla -nyidi ɔ gva. ²⁸ Da ɔ 'yia -Zezu -yɔ, 'in ɔ yia 'wɔkpi, 'in ɔ yia ɔ bhv -yɔ bhlili. 'In ɔ nɛɛ wɛli 'tite nyae: «-Naa lɛɛ -gbv pɩli na gbv 'wɔla, -Zezu, Yali -Lagɔɔ 'Yu? -Mi na bhubhoea, -in 'na palɩ 'mi 'klyte 'wu -ni!» ²⁹ -We ka 'gbv ɔ nyume yi 'saa gba, zuzu 'nyuu mia ɔ 'wu, 'mu -Zezu gbaa we 'tla ɔ 'wu. Wee zuzu 'nyuu mia, 'wu we bhua ɔ -zakpa duun nya. Wa -ka ɔ sɔnya gban netellikpe nya, 'in wa -ka ɔ gbloko bhv 'wu fa, 'in ɔ dia we 'dɛ weee. 'In wee zuzu 'nyuu kwaa ɔ -flii.

³⁰ -Zezu yia ɔ layɩbhaɛ: «Sa wa la -na 'ɩɩnia?»

'In ɔ nɛɛ: «Na 'ɩɩni wa laa <'Slɩjaa -zlo> ». -We ka gbv -wa, zuzu 'nyii duun mi ɔ 'wu. ³¹ 'In wee zuzu 'nyii nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Na zukpa -wa, -in 'na kwali -aɩn *glukasɩ 'wu -ni!»

³² -Zugba -boboo -zlo mi we lililuu dataɩɩda -gɔgɔɔ nɔkpla -gu. 'In wee zuzu 'nyii nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Na zukpa -wa, -in kwa -aɩn -bobonya mia ni 'wu!» 'In -Zezu yia we 'yoo 'nyɛ nu, we pla we 'wu. ³³ Tɔɩn, zuzu 'nyii yia ɔ nyume 'wu 'tla, 'in we yia -bobonya 'wu pla. 'In wee -bobo weee yia -gɔgɔ kwli -gwagwie nya, 'in we yia 'nyu lu slo, 'in we yia tɩ -nya.

³⁴ Da wee -boboo 'yliyɔzɩnya 'yia gbv 'plia ni -yɔ, 'in wa -yɔ -gwagwie yia 'gbe 'kadɩ -yɔ kudanya 'wu we 'di lamneni. ³⁵ Da wee gbv -mɩni 'plia, 'in nyuma yia -mɔ 'yia mɩni. Wa nɩnia -Zezu kwesi, nyume ɔ 'wu zuzu 'nyii 'tlaa, 'in wa yia ɔ 'yi, -zugba ɔ -ɗi -Zezuu bhv -yɔ la, -bana mi ɔ

* 8:26 'Mu wa la 'yaa Gadale -nyɩmaa dɔdɔ.

'wu, 'in ɔ 'wlukusun ka ladolu. 'In -nyanigbo yia wa -kpalı weee. ³⁶ Sa ɔ zuzu 'nyii 'wu -nyime 'pva ni, -wa 'yia wee gbu weee da, 'in -maa yia we 'di -sa wa -yla. ³⁷ Toun, Zelazi -nyima weee nee -Zezu -yla, ɔ 'bhu wa dudu -gu. Nu, -nyanigbo ka wa -kpalı. 'In -Zezu yia 'glu 'wugbla, ɔ 'ka lumnı.

³⁸ Nyime ɔ zuzu 'nyii 'tlaa 'wu, bhubhoea -Zezu, ɔ nee ɔ -ylae: «In -yɔ -mı 'sɔ 'ka mnı.» 'In -Zezu yia ɔ lulabhitili, ɔ nee ɔ -ylae: ³⁹ «Mnı -na -budunwae. -We weee -Lagɔ nua -mı -yla le, -in gba we nyima -yla.» ɔ nyime mnıa, -we weee -Zezu nua ɔ -yla le, 'in ɔ yia we 'di lamneni, wee 'gbe 'kadu nukple weee.

-Zezu puea 'ɣwnɔ yabhlo, 'in ɔ yia -Zalusu 'ɣwnɔyu 'yliyɔgagie 'nye

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Da -Zezu yia lu 'nyuu kakpe -putu -gu, 'in nyimaa -zlo yia ɔ yoo -sa, wa mı ɔ wɔdaa 'gbu. ⁴¹ We bhla, nyime ɔ wa laa -Zalusı nyinia -Zezuu -gbɛ. -Lagɔbuduu -kanyɔ yabhlo ɔ -mia. 'In ɔ yia -Zezuu bhu -yɔ bhlili, ɔ yia ɔ bhubhoe nu, ɔ yi ɔ -budunwae. ⁴² -We ka gbu -wa, ɔ 'ɣwnɔyu yabhlogboɔ kaa -zu kugbua le 'sɔ, mɔ mia tlıda.

Da -Zezu mia -mɔ mnıda, -zugba nyimaa -zlo tuntnu 'saa ɔ sɔ weee lu. ⁴³ Wa nyıdı, 'ɣwnɔ yabhlo mia -bha, ɔ kwɛpalıe li ɔ -yɔ -zu kugbua le 'sɔ. 'In ɔ yia 'gwɛzi weee -nyumɔ. -Dɔtlɔɔ yabhlogboɔ 'nı ɔ jipe. ⁴⁴ ɔ 'plıua -Zezu lu, 'in ɔ yia ɔ -banaa ɣwe kwɛzi. -Bha -bhlokpade ɔ 'pɔn yia 'wukanı.

⁴⁵ 'In -Zezu yia layıbhae: «Nyɔɔ zi 'mı kwea?»

Wa 'de weee mı we kpɛlıdaa 'gbu, 'in Pıelı nee: «Na -Slolunyɔ, nyima -wa gbelia -mı, ma tuntnuu -mı sɔ weee lu!»

⁴⁶ 'In -Zezu nee: «Nyime yabhlo ka 'mı kwɛzi, in ka we 'jiyibheli nu, na 'tıtɛ ka lubho nu.»

⁴⁷ Ɔɔ 'ɛwɔnɔ 'yia we -yɔ nu, wa ka we 'jiyibheli, 'in ɔ -yɔ tɛlitɛle yia -Zezuu bhv -yɔ bhlia mni. 'In -we ka 'gbv, ɔ yia ɔ kwezi, 'in sa ɔ 'pva -bha -bhlokpadɛ, ɔ yia we gba ɔ -yla, nyuma weee 'yibadi. ⁴⁸ -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na 'yu, amaa dli ka aun pue, a mni, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -yɔ aun 'sɔ -m!»

⁴⁹ Da -Zezu mia gbv -mni gbada, nyumɛ yabhlo 'bhva -Zalusu -buduɔwɛɛ, ɔ yia 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In 'na sial Nyumaa -Kanyɔ -ni, -na 'ɛwɔnyu ka tli.»

⁵⁰ -Zezu 'nva we ni, ɔ nɛɛ -Zalusu -ylaɛ: «-In 'na nunu nyanɔ -ni, -in zu dli! 'Pva ɔ yia.»

⁵¹ -Zezu nyinia wee -buduɔwɛɛ, ɔ 'ni ɛwɔnu nyuma -putu 'ka wee -budu zɔ pla, 'mv we 'ni Pieli klaa, *Zaan klaa, *Zake klaa, we -yɔ 'yuu dide -yɔ ɔ 'nyaa 'wɔbhv. ⁵² Nyuma weee mi wida, -zugba wa bhali ɔɔ 'ɛwɔnyuu 'gbv. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na wili -ni, ɔ 'ni tli, 'ytaa 'wɔ ɔ mia.»

⁵³ 'In wa -yi we 'ji nu, 'yu ka tlu 'gbv, wa yia ɔ gla pal. ⁵⁴ -Zezu kpalia ɔ sɔ -yɔ, 'in ɔ yia 'wɔkpi, ɔ nɛɛ: «Na 'yu, a -sɔ 'wɔ!» ⁵⁵ Ɔ zuzu 'sibhlia ɔ -gu la, 'in ɔ yia 'wɔsɔ -bha -bhlokpadɛ. -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'nyɛ ɔ lililu.» ⁵⁶ -We 'plia, 'in we yia ɔɔ 'ɛwɔnyuu 'nyaa -yɔ ɔ dide ɛwɛgaga -subhali. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na gbal we nyumɛ yabhlogbɔɔ -yla -ni!»

9

-Zezu tiea ɔ 'bunɔnya kugbua lɛ 'sɔ

(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

¹ 'Yli yabhlo nya, -Zezu gbelia ɔ 'bunɔnya kugbua lɛ 'sɔ 'wlu, 'in ɔ yia wa se -yɔ 'tite 'nyɛ, wa 'ka zuzu 'nyii vu, 'in wa 'ka gu nyuma -yɔ -sa. ² 'Bhie, ɔ yia wa tie, wa 'ka -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilɔgbv gba. 'In wa 'ka guzɔnya jipe. ³ 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A -ka nɔa mnia yi ni, a 'na 'bhulu -lu yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni: kɔɔsu, *-bada, 'floo -yɔ 'gwezi 'na -mni aun kweɛ -ni. 'In nyumɛ yabhlogbɔɔ 'na 'bhulu -bana

'sɔ 'wɔ -nɪ. ⁴ -Budɔ -we ŋwɛɛ a -ka mɪnɪ, wa -ka amɪaa 'lakpasu kpa, a -tɔ -bha tɪklu, 'ɪn amɪaa lɔbhɪtɪ ylɪ 'ka nɪnɪ. ⁵ -Budɔ -we ŋwɛɛ a -ka mɪnɪ, wa 'nɪ amɪaa 'lakpasu kpa, a 'tla wee 'gbe nɔkplɛ. A gbɔtɔ amɪaa bhɔ -yɔ *-bhuhhui, 'ɪn nyɪma 'ka we 'jɪyɪbhɛlɪ nɪ, wa 'nɪ -Lagɔgbɔ -yɔŋwɪnɪ.» ⁶ -Zezuu 'bɪnɔnyɪa yɪa mɪnɪ. 'ɪn wa yɪa 'gbe weee 'wɔ 'plɪlɪ, -Lagɔgbɔɔ gbɔgbɛ -yɔ guzɔnyɪa jɪpɛɛ nyɪa da weee.

Ewloɔv lɔa dɪlɪ -Zezuu 'gbɔ

(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

⁷ We bhla, -we weee mɪa 'plɪda, 'ɪn Galɪleeɛ 'wlu-lapɪlɪnyɔ Ewloɔv yɪa we 'nɔ. -We ɔ 'kaa 'wlukɔvɔn lapɔpɪlɪ, we 'nɪ -mɪ. Nɪ, nyɪma -tɔlɔa nɛɛ: «'Zan -Batɪsɪ -sɔa 'wɔ tɪtɪlɪnyɪa glaa.»

⁸ 'ɪn nyɪmaa -zakpa -bhlo nɛɛ: «Elii yɪa lɔ dɔdɔ -gu.» 'ɪn tɔlɔa nɛɛ 'yɛɛ: «Bhabenyɪi -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɪa 'yabhlo -sɔa 'wɔ tɪtɪlɪnyɪa glaa.»

⁹ Ewloɔv nɛɛ: «Na wɛlɪ -gu, wa ka Zaan 'wlu -gu -dɪ. 'ɪn nyɪmɛ ɔ ka -gugbɔ na nɔa dɛ, nyɔɔ mɔa?» 'ɪn ɔ yɪa -Zezuu 'ylɪbɪlanɔnɔ, ɔ 'ka ɔ 'yɪ.

-Zezuu 'nyɛa nyɪmaa 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu lɪlɪlɪ

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Zn 6.1-14)

¹⁰ -Zezuu tɪtɪenyɪa yɪa ɔ -gbɛ lɔ, -we wa nɔa lɛ, 'ɪn wa yɪa we 'dɪ ɔ -sɪlɪ. ɔ -yɔ wa 'sɔ vlɛa gwe, 'ɪn wa yɪa 'gbe -we wa laa Bɛtsɪaɪda kwɛsɪ mɪnɪ. ¹¹ Nyɪmaa -zlo 'nɔa we, 'ɪn wa yɪa ɔ 'bɪ mɪnɪ. -Zezuu yɪa wa kpa sɔ 'sɔ nyɪa, 'ɪn ɔ yɪa wa -ylɛ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɔlɔpɪlɪgbɔ gba. Nyɪma -wa 'yɪbhaa ɔ jɪpɛ wa, 'ɪn ɔ yɪa -maa jɪpɛ.

¹² Da jɪbhɛ mɪa zɔda, 'ɪn -Zezuu 'bɪnɔnyɪa kugbua lɛ 'sɔ yɪa ɔ kwɛsɪ bɛ. 'ɪn wa nɛɛ ɔ -ylɛɛ: «Da -a mɪa -sɛlɪ, -bha tɪlɔlɔ la. -ɪn gba nyɪma -manɪ -ylɛ, wa mɪnɪ 'gbɛnyɪa -yɔ kɔdɛnyɪa mɪa kwɛsɪ 'wɔ, wa 'ka lɪlɪlɪnyɪa -yɔ lapɪda 'yɪ.»

¹³ 'ɪn -Zezuu nɛɛ wa -ylɛɛ: «Amɪaa 'dɛ 'nyɛ wa lɪlɪlɪ!»

'In wa yia we 'bigupalɛ: «'Floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ -a kaa kwɛɛ. -In 'yibha, nu, -amia mni nyumaa -zlo -manu lililu zɔaa?» ¹⁴ (Nu, sa, nyumaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu mia -bha (5.000)).

'In -Zezu nɛɛ ɔ 'binɔnya -yla, wa dɪ wa la sa glv 'sɔ 'ya kugbua, kugbua ŋwɛɛ.

¹⁵ Wa nu 'saa, 'in wa yia wa 'dɛ weee ladɪ. ¹⁶ -Zezu 'bhua wee 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wɔ, ɔ ylaa yali, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. ɔ didlɪa we la, 'in ɔ yia we ɔ 'binɔnya yoo 'nyɛ, wa 'ka we nyumaa -zlo 'woladlili. ¹⁷ Wa 'dɛ weee lia, 'in wa yia lv. 'In -we -tva 'wɔ, wa -yɔ we -cɪcɛɛ yeye -nu kugbua lɛ 'sɔ yia mni.

Pielɪ nɛɛ -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ

(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

¹⁸ 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu mɪ -Lagɔ bhuhhoeda, ɔ 'dɛ -bhlo, -zugba ɔ 'binɔnya mɪ ɔ kwesi. 'In ɔ yia wa layibhɛ: «Nyɔɔ nyumaa -zlo palɪ 'mɪ 'wua?»

¹⁹ 'In wa yia we 'bigupalɛ: «-Zakpa -bhlo nɛɛ, 'Zan -Batisɪ -in -mia. Tɔlva nɛɛ, Elii -in -mia, 'in tɔlva nɛɛ 'yɛɛ, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya mɪ bhaa bhlasabhla, wa 'yabhlo -sɔa 'wɔ tɪtlɪnya glaa.»

²⁰ 'In -Zezu yia wa layibhɛ: «'In amia, a nɛɛ, nyɔɔ in -mia?»

'In Pielɪ yia we 'bigupalɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ ɔ ka gbu ɔ gbaa, 'mɔ -in -mia.»

-Zezu 'paa ɔ tɪtlɪe -falɪ

(Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1)

²¹ 'In -Zezu nɛɛ wa -yla 'klv 'cɪcɪ nyɛ: «A 'na gbalɪ we nyumɛ yabhlogbɔɔ -yla -nɪ.» ²² 'In ɔ yia we -gɔdɪɛ: «We mɪ nu, ɔ Nyumɛɛ 'Yɪ sɪa bhabha. 'In Zuifɔɔ nyuma kpasɪ klaa, *-Lagɔɔbɔɔnyaa -cɪan klaa, we -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya

yia ɔ kwnɛɛ -saa. 'Bhaa wa yia ɔ, 'in 'yli 'sɔ we tanu nya, tɪtɪlnya glaa ɔ yia 'wɔsɔa.»

Sa wa 'ka -Zezu 'bɪ nɔa

²³ 'Bhie, ɔ nɛɛ wa 'dɛ weee -ylaɛ: «Nyɔɔo nyɔɔ -ka gba ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ nɔ, ɔ -sa ɔ 'dɛ dli, ɔ 'bhu ɔ sɪastɛɛ *su 'wɔ, 'yli weee nya, 'in ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ yi. ²⁴ Nu, nyɔɔo nyɔɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagɪɛ 'wɔgɔ nɪ, 'wɔ ɔ yia we bɔa. 'In -ɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagɪɛ 'wɔbɔ na 'gbɔ, 'yliyɔgagɪɛ -we 'nɪa bhɪlɔluda -ka, 'mɔ -mɔɔ yia 'yɪa. ²⁵ Nyɪmɛ -ka dɔdɔ -gɔɔ zɔzɔnɔ weee 'yɪ, 'in ɔ -ka ɔ 'yliyɔgagɪɛ 'wɔbɔ, ɔ -ka ɔ 'dɛ lasa dɔdɔ -gɔ, lɛɛ -lu ɔ 'ka we 'wɔ 'yɪa? ²⁶ Nyɪmɛ -ɔ -ka in -yɔ na wɛɪ 'sɔ zɔ nɔ, zɪ Nyɪmɛɛ 'Yu yia yia ɔ -yɔ ɔ Dide -yɔ -mɔɔ -mɔwɪɔ -anzɪnyaa 'ɲnɪmɪɛ 'wɔ, we zɪ -mɔɔ nɔ 'yaa ɔnɔɔ zɔ. ²⁷ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: -wa mɪa da -seli, wa tɔɔva ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɛ da 'yɪ, 'bhie, wa 'kaa tɪ.»

*-Zezu bhɪtɪɪa 'wɔla
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)*

²⁸ -Zezu gbaa wɛɪ -mɪnɪ, we 'bɪgɔ, lɔkɔwɪɔ -bhɪɔ 'pɪa sa, -Zezu -yɔ Pɪɪɪ, Zaan -yɔ 'Zake 'sɔ mɪa, 'in ɔ yia -gɔgɔ 'wɪɔ -Lagɔ bhɪbhɔɛa mɪnɪ. ²⁹ Da -Zezu mɪa -Lagɔ bhɪbhɔɛa, 'in ɔ 'klɔ yia 'bhɪtɪ, 'in ɔ 'wɔ -bana yia pɔmanɪ, -zugba we li 'bɪbɪ. ³⁰ -Bha -bhɪɔ 'dɛ, 'in nyɪma 'sɔ yia ɔ 'klɔ 'tɪlɪ, -zugba ɔ -yɔ wa 'sɔ gba. Moɪzɪ -yɔ Elii sɔ -wa. ³¹ Ma 'tɪaa -Lagɔɔ 'ɲnɪmɪɛɛ san -nyɪɪ. Sa -Zezu 'kaa ɔ lubhɔ 'wlubha -Zeluzalɛmɔ, ɔ tɪtɪɛ nya, 'in wa -yɔ ɔ 'sɔ yia we -gɔgɔ gba. ³² Pɪɪɪ -yɔ ɔ -lima 'sɔ ka -gbɔ 'yɪaa nya. Da wa ganɔa, 'in wa yia -Zezuu 'ɲnɪmɪɛɛ san -yɔyɪ, we -yɔ nyɪma sɔ mɪa ɔ kwesi. ³³ Da waa nyɪma mɪa -Zezu kwesi 'bhɔda, 'in Pɪɪɪ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na -Slɔɔnyɔ, -a -ka -seli -tɔ we nanɪ 'yɪ. Palɔ yua ta -a yia 'sɔbhaa, -na -nɔ -bhɪɔ, Moɪzɪ -nɔ -bhɪɔ, Elii -nɔ -bhɪɔ.» (Nu, -we Pɪɪɪ mɪa gbada, ɔ 'nɪ we -yɪ.)

³⁴ Da ɔ mi 'saa gbada ni, 'in yalɔpɔpa yia wa -gɔgbli. We -gɔgbli wa -gɔ, 'in -nyanɔgbɔ yia wa -kpali. ³⁵ 'In weli yabhlo yia wee yalɔpɔpa nyidi 'tla, we nɛɛ: «-Ɔ mia dɛ, na Yu -wa, 'mɔ in -saa -bha, a pulɔ ɔ yukwli!»

³⁶ Da wa 'nva weli -muni, -muɔ 'bɔgɔ, -Zezuu 'dɛbhlogbɔɔ wa 'yia -yɔ. 'In ɔ 'binɔnya yia nwe 'mu 'cɛ, -we wa 'yia -yɔ, wa 'ni we 'di -sa nyime yabhlogbɔɔ -yla, we bhla.

-Zezu vaa zuzu 'nyuu, 'yu yabhlo 'bi

(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

³⁷ Zli zlia, 'in wa yia -gɔgɔ 'wlu 'bhv. Nyumaa -zlo yia -Zezu yoo yi. ³⁸ -Mɔ nyumaa -zlo nyidi, nyime yabhlo yia 'wɔkpi: «Na -Kanyɔ, -mi na bhuhhoe, -in yla na 'yu, mɔ -wa na 'yu yabhlogbɔɔ! ³⁹ -In -tali, zuzu 'nyuu -ka ɔ kpa, 'in ɔ kpia 'wɔ, -bha -bhlokpade, we zuklua ɔ 'titeɛ, 'in we wlelia ɔ 'fufli gbua nweɛ. We -ka ɔ siali kplokplo, 'bhie, we bhva ɔ -gɔ. ⁴⁰ In ka -na 'binɔnya bhuhhoe ni, wa vu wee zuzu 'nyuu ɔ 'bi, wa 'ni we kwe -yɔ mneni.»

⁴¹ -Zezu yia 'wɔkpi: «Deslɛɛn -nyuma -wa'a zu dli, nyuma 'nyii, 'yli zuma in -yɔ aun 'sɔ 'ka lia? 'Yli zuma in 'ka amiaa 'gba zo 'yligbeda -tva? -In -yɔ -na 'yu yi -seli.»

⁴² Bhla -we nya 'yu mia -Zezu kwesi beda, 'in zuzu 'nyuu yia ɔ labhli, we yia ɔ lazuklu 'titeɛ. 'In -Zezu yia wee zuzu 'nyuu 'wluokpili. 'In ɔ yia ɔ 'yu jipe, ɔ yia ɔ dide ɔ yoo 'nyɛ. ⁴³ In -wa weee mia -bha, -Lagɔɔ 'tite 'kadu yia wa nweɛgaga -subhali.

-Zezu gbaa ɔ tlitliee gbu 'ya 'sɔ

(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

-We weee -Zezu nva lɛ, we ka wa nweɛgaga -subhali -bhlo -bhloo 'gbu, ɔ nɛɛ ɔ 'binɔnya -ylac: ⁴⁴ «Amia, -we na gbaa da a 'nu we, *Nyumɛɛ 'Yu wa yia nyuma yoo 'nyɛa.» ⁴⁵ -Zezu gbaa weli -muni, ɔ 'binɔnya 'ni we 'wolanu. We 'ji mi

zizada wa -yla, wa yi we 'wolanuu 'gbu. 'In wa 'ka we -Zezu layibha, nyanɔ mi wa dlu.

Nyɔɔ 'yilia?

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

⁴⁶ 'Yli yabhlo nya, -Zezuu 'bunɔnya yia kpɛlie bhli wa 'dɛkpuva nyidu. 'In wa nɛɛ 'lee: «Nyɔɔ 'yli -ain glaa?» ⁴⁷ -Zezu yibhelia -we -gu wa mia kpɛlɪdaa 'ji, 'in ɔ yia 'yule 'wɔbhu, 'in ɔ yia -mɔɔ ɔ 'dɛ kwesi 'yligbeli. ⁴⁸ ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «-ɔ -ka 'yu -mɔni kpa 'nanuu na 'ɲni nya, na 'dɛ ɔ kpaa 'nanuu. 'In -ɔ -ka 'mi kpa 'nanuu, -ɔ tiea 'mi, 'mɔ ɔ kpaa 'ya 'nanuu. Nu, -ɔ -ka ɔ 'dɛ 'wɔbhu 'kienyi, mɔ -wa nyumɛ 'kadu ain glaa.»

Nyume -ɔ 'nia amiaa tonyumɛ, amiaa nyume -wa

(Mk 9.38-40)

⁴⁹ Zaan 'bhua wɛli 'wɔ, ɔ nɛɛ: «-Amiaa -Slolunya, -a ka nyume yabhlo 'yi, zuzu 'nyuu ɔ vua -na 'ɲni nya. -A 'yibha yaa -a 'ka ɔ 'yligbeli, ɔ -yɔ -ain 'sɔ 'ni -mu 'gbu.»

⁵⁰ Nu, -Zezu yia we 'bigupali ɔ -ylaɛ: «A 'na 'yligbeli ɔ -ni. -We ka gbu -wa, -ɔ 'ni amiaa tonyumɛ, amiaa nyume -wa.»

Samalii -gbe yabhlo 'ni -Zezuu gbu -yɔɲwnu

⁵¹ Da -Zezuu dudu -gu -bhu -ylinya cipaa, 'in ɔ nɛɛ, -Zeluzalemɔ ɔ mnia -kpɔ. ⁵² ɔ yia nyuma tie ɔ 'dɛ 'yu. -Maa mnia, 'in -maa yia Samalii -gbe yabhlo nukple pla, wa 'ka da ɔ 'kaa -gu lamnazu 'gbu. ⁵³ ɔ mi -Zeluzalemɔ mɪdaa 'gbu, *Samalii -nyuma 'ni ɔ gbu -yɔɲwnu. ⁵⁴ -Zezuu 'bunɔnya 'Zake -yɔ Zaan 'nva we, 'in wa nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Amiaa -Kanya, -in 'yibha -a gba -kosu 'bhu yali, we 'ka wa lasaa?»

⁵⁵ -Zezu 'bhitia la wa -gbe, 'in ɔ yia wa -yla gba 'klu 'cici nyae: [«Dli -we zva wɛli -mɪni ain ɲwɛɛ, a 'ni we -yi. ⁵⁶ Nu, Nyumɛɛ 'Yu 'ni dudu -gu yi nyumaa lasasɛɛ 'gbu. Nyumaa

puepuee 'gbu ɔ yia yi.»] 'In -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya yia 'gbe -putu 'wɔ mni.

-Wa 'yibhaa wa 'ka -Zezu 'bi nɔ

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Da wa mia mnida 'yloogblɔ, 'in nyumɛ yabhlo nɛɛ -Zezu -ylɛ: «Dao da -in -ka mnida -mi, in mi -mi 'bi.»

⁵⁸ -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «-Totonya ka 'bhvka, 'in 'zianya kaa lɔlɔ. Nu, da Nyumɛɛ 'Yu 'kaa ladili, -bha 'ni -mi.»

⁵⁹ 'In -Zezu nɛɛ nyumɛ yabhlo -ylɛ: «-In yi 'mi 'bi.»

'In -mɔɔ nɛɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, -in 'nye 'mi 'yoo, in 'ka na dide 'bhlua mni 'bhie.»

⁶⁰ -Zezu yia we 'bigupali ɔ -ylɛ: «-In 'tide tɔtɔnya 'yi, wa 'ka wa tɔtɔnya 'bhlɔ. Nu -mi, -in mni -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapiligbu gbaa.»

⁶¹ 'Yabhlo nɛɛ 'ya ɔ -ylɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, 'bi na yia -mi nɔa, nu, -in 'tide -slɔ 'mi 'yi, in 'ka na nyuma weli 'paa mni.»

⁶² -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «Nyumɛ -ɔ kpaɔ gugwlɛɛ kuku la, 'in ɔ dia lubhoo gwe, 'bhie ɔ -talia lɔ, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilite zɔ pla.»

10

-Zezu tiea ɔ 'binɔnya glɔ ta 'ya kugbua lɛ 'sɔ

¹ -Mɔv 'bigɔ, Nyumaa -Kanyɔ -Zezu laa ɔ 'binɔnya, 'in ɔ yia wa glaa glɔ ta 'ya kugbua lɛ 'sɔ -bhasa. 'In 'gbenya -yɔ da ɔ 'dɛ 'ka yaa mni, 'in ɔ yia -mɔ wa tie 'sɔ 'sɔ ɔ 'dɛ 'yu. ² -Zezu nɛɛ wa -ylɛ: «'Mnɔ ka zali duun, we kpaɔ 'yli, 'in we -didɔnya 'ni 'wuzu. We 'gbu, a bhuhhoe kpaɔ -kanyɔ, 'in ɔ 'ka lubhonɔnya yoo 'pa, wa 'ka ɔ 'mnɔ -di. ³ A mni, bhlabhleyua 'bhisa na tiea aun gbi glaa. ⁴ A 'na 'bhulu 'gwɛzi klaa, -bada klaa, we -yɔ -sakwla 'wɔ -ni. 'In a 'na -gwɛlɛ 'yloogblɔ fusasɛɛ 'gbu -ni. ⁵ A -ka -budu -mumv ɲwɛɛ nyini, a gba tiaɛ: <'Wututue -dlɔɔ -mi -budu

-mini ηωεε.» ⁶ We -ka 'wututue -dlɔɔ -nyime yabhlo mi wee -buduηωεε, amiaa 'wututue -dlɔɔ a gbaa ɔ -yla, we -tu ɔ -gu. We 'ni -muvv, amiaa 'wututue -dlɔɔ yi amiaa -gbe lv. ⁷ A -tu wee -budu -mini ηωεε, -we wa -ka ain 'nye a li, 'in a 'ma. Nu, lubhonvnyɔ mia, ɔ 'penilu ɔ yia. A 'na 'plili -budu -bhlo -bhlo ηωεε -ni. ⁸ Da a -ka 'gbe -mumu 'wu pla, wa -ka ain kpa 'nanvu wa 'lakpanya nya, -we wa -ka ain 'nye, a li we. ⁹ A jipe wee 'gbee guzunya. 'In a gba -mɔ -nyima -ylaε: «*-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilie ka ain -yɔ cipa.» ¹⁰ Nu, 'gbe -we 'wu a -ka mni, -mɔ -nyima 'ni amiaa 'lakpasu kpa, a 'tla -gblɔgbv 'kadu 'wu. A gba wa -ylaε: ¹¹ «Amiaa 'gbee nvkpla -bhuhui -we sloa -an bhv -yɔ, 'mv -a yia ain -gu gbɔtɔlva. 'In a yibheli we 'ji nu, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilie ka cipa.» ¹² In nεε ain -ylaε, zli -Lagɔ yia nyumaa -yɔgbv 'wobhua, 'gbe -minu nvkpla -nyima yia sia bhabha, we 'ka *Sodɔmv -nyumaa -nv 'wuzi.

*'Gbenya 'nia -Lagɔgbv -yɔηwnu
(Mt 11.20-24)*

¹³ «Kolazen -nyima, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Betisaida -nyima, gbonyuu mi amiaa -nv nya! Ninee 'ηnpaligbv -Lagɔ nva lε amiaa -gbe, we -ka yaa nu, Tili -yɔ Sidɔɔn 'sɔ ɔ nv we lε, -zugba -mɔ -nyima ka yaa wa dli 'bhiti pepe. 'In wa ka yaa we -slolu, -gbenaa 'wɔplapie -yɔ 'tɔtɔɔ 'wluo -sluslue nya. ¹⁴ We 'gbv, zli -Lagɔ yia nyumaa -yɔgbv 'wobhua, amiaa -nv ɔ yia 'wobhua, we 'ka Tili -yɔ Sidɔɔn -nv 'wuzi. ¹⁵ 'In amia, Kapenaumv -nyima, amia dlu nu, 'wu a yia -sɔa yali yi? -Innya, we 'ni -muv, zɔ -Lagɔ yia ain belia tilitinyaa dɔdɔ -gu.»

¹⁶ -Zezu nεε 'ya ɔ 'binɔnya -ylaε: «Nyime -ɔ -ka ain yukwli pulv, -amɔ ɔ pulva yukwli. -ɔ 'ni ain kpa 'nanvu, -amɔ ɔ 'nia kpa 'nanvu. 'In -ɔ 'ni 'mi kpa 'nanvu, -zugba, -ɔ tiea 'mi, 'mɔ ɔ 'nia kpa 'nanvu.»

-Zezuu 'bunonyaa glv ta 'ya kugbua le so yia lv

¹⁷ -Muv 'bigu, waa tietienyaa glv ta 'ya kugbua le 'so yia luyi 'muna nya. 'In wa nee -Zezu -ylae: «-Amiaa -Kanyo, -a -ka gbu gba zuzu 'nyii -yla, -na 'hni -gu, 'in we zva -aun 'nujwe.»

¹⁸ -Zezu yia we 'bigupalu wa -ylae: «In ka *-Saatan -yoyi yali -bhuda nee nyu 'pa 'yika, 'in we yia bhli. ¹⁹ A yla, in ka aun se 'nye, a 'ka tibhe -yo -klagbeta -gu no. 'In a 'ka 'ya amiaa tonyumee 'tite lawlali, 'in -lu yabhlogbo 'ni mneni we 'ka aun gbonyuu 'wluo nu. ²⁰ A 'na lili 'muna zuzu 'nyii ka aun 'nujwe zvu 'gbu -ni. Nu, amiaa 'hni -Lago celia yali, a li -muv 'gbu 'muna.»

-Zezu lia 'muna
(Mt 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Wee bhla -bhloo 'de nya, Zuzu 'Pupa yia -Zezu 'muna yeli. 'In o yia 'wukpi: «Dide, -na 'hni na mnunia, yali -yo duduv -Kanyo, in 'pa -mi fuo. -We ka gbu -wa, -lu -we -in zizea gbuyilonya -yo 'ylimnanya kwee, 'mu -in -slolua 'nyenyeyua 'klu. Gbuzonu -wa, Dide, -na 'de 'yibhaa we -mi 'sa.

²² «Na Dide ka 'mi -lu weee 'nye. Oo Yu mia, nyume yabhlogbo 'ni o -yi, we 'ni o Didee 'debhlogbo 'wubhu. 'In o Dide mia, nyume yabhlogbo 'ni o -yi, we 'ni o 'Yu 'wubhu, we -yo -wa o 'Yu -slolua o 'klu, ma -yia o.»

²³ 'Bhie, -Zezu 'bhitia o 'bunonyaa -gbe la, 'in o nee -maa 'dekpuva -ylae: «'Wututue -dlao mi amiaa -nu nya, -we a mia da -yoyida, a ka we -yoyu 'gbu! ²⁴ Nu, in nee aun -ylae: -Lagobvu -falpanya duun -yo duduv 'wlulapilunya 'yibha bhaa, -we a yia -yo, wa 'ka we -yoyi, 'in wa 'ni we -yoyi. -We a nua, wa 'ka we 'nu, 'in wa 'ni we 'nu.»

-In -kalt -Lago -yo -na -libheyii ze

²⁵ -Bha -Lagoo titee gwesanyo yabhlo -saa 'wu, o 'ka -Zezu laylaa 'gbu. 'In o yia o layibhae: «-Slolunyoo, sa in 'ka nu, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

²⁶ -Zezu nee o -ylae: «Sa we mi celida titee 'sebhie 'wua, 'in -in -ka we zeli sa -na nu we 'wola?»

²⁷ 'In oo nyume yia we 'bigupalie:
«Jeditape, -o -wa -na -Lago,

-in -kali o ze -na dli weee nya,

-na zuzu weee nya, -na 'tite weee nya,

-na 'wlukoon lapupalie weee nya.

'In -in -kali -na -libheyii ze -na 'de 'bhisa.»

²⁸ -Zezu nee o -ylae: «-In ka we 'bigupalii tuklu. -In nu 'sa, 'in -in 'ka 'yliyogagie 'yi.»

²⁹ Nu, oo -Lagoo titee gwesanyo 'yibha o 'ka zukpa 'yu 'gbu, 'in o yia -Zezu layibhae: «Nyoo -wa na -libheyia?»

³⁰ -Zezu yia we 'bigupalie: «Nyume yabhlo 'bhua -Zeluzalem, o mi Zelikogbe 'wu mnida, 'in 'wienya yia o 'yigbeli. Wa 'bhua o -lu weee 'wu, wa bhitia o, o -gbla, 'in wa yia -bha o ti, 'in wa yia mni. ³¹ Sa 'bhisa, -Lagobubonyo yabhlo bhlia wee 'yloogblu, o 'yia oo nyume -yo lapida, 'in o yia o -yolabhlul, 'in o yia mni. ³² 'Sa -bhlokpade *Leviii zwaylinyume yabhlo nynia 'ya -bha. O 'yia oo nyume -yo, 'in o yia o -yolabhlul, 'in o yia mni.

³³ «Nu, Samalii -nyume yabhlo mia 'lakpa 'wu mnida. O nynia oo nyume -yo, o 'yia -moo -yo, 'in -moo yia o nyazi 'wola. ³⁴ O nynia -moo -yola -tapa, 'in o yia -moo danya le nua, 'kpi -yo nyakpo pali, 'in o yia we gbuan. 'Bhie, o yia o 'wobhu o -sokofali -gu, 'in o yia o 'lakpanyaa -budu zo kwa. -Mo o gwlvua o -yo. ³⁵ We zli zlia, o -saa -mo 'gwezi* , 'in o yia we wee -buduu -kanyo yoo 'nye. 'In o nee -moo -ylae: «-In gwlv nyume ni -yo, da in -ka -seli luyi, -na 'gwezi -we -in -ka we -gupalii, in 'ka we kpagbu -sa na 'de nya.» »

* 10:35 'Yli 'saa lubhoo 'gwezi -wa.

³⁶ -Zezu yia we -gvdɛ: «Waa nyuma ta -manɩ glaa, -mɩ dlu, nyɔɔ -wa nyumɛ 'wienya bhɩtiaa -libheya?»

³⁷ -Lagɔɔ titee gwesanyɔ yia we 'bɩgɔpalɛ: «Nyumɛ ɔ 'yɩta ɔ nyazi, mɔ -wa.»

'ln -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «-ln mni, -in nu 'sa».

-Zezu mni Maati -yɔ Malii fɩsaa

³⁸ -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya mɩ 'yloogblɩ, 'in ɔ yia 'gbe yabhlo nɔkplɛ pla. 'Ŋwnɔ yabhlo mɩa -bha, wa laa Maati, mɔ kpaɔ ɔ 'lakpasu ɔ 'dɛɛ -budu zɔ. ³⁹ Maatu bhɔlɔ wa laa Malii, mɔ -ɗia Nyumaa -Kanyɔɔ bhɩ -yɔ la, -zugba ɔ pulɩ ɔ nyumaa gbɩslolu wɛli yukwli. ⁴⁰ Maatu 'yɩgwe -su la pipie nya. ɔ yia -Zezu kwesi, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, na bhɔlɔ tɩta na 'dɛ -bhlo lubho weee, we'e -la -mɩ -sian 'wu? -ln gba ɔ -yla nu, ɔ -sa 'mɩ 'wu!»

⁴¹ Nyumaa -Kanyɔ yia we 'bɩgɔpalɩ ɔ -ylɛ: «Maati, Maati, amaa 'dɛɛ dli a sumania bhe, 'in a palia amaa 'dɛ -biabi 'yɩgwe gbɩ duuun 'gbɩ. ⁴² Nu, -lu yabhlogbɔɔ mɩ -lu -zɔnu nya. -We nania 'yɩli, 'mɩ Malii -saa -bha. 'ln nyumɛ 'nɩ mneni ɔ 'ka we ɔ kwɛɛ -sa.»

11

-Zezu slolua -Lagɔ bhuhhoe ɔ 'binɔnya

(Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ 'Yɩli yabhlo nya, -Zezu mɩ -Lagɔ bhuhhoeda da yabhlo. Da ɔ bhɩa, ɔ 'binɔnyaa 'yabhlo nɛɛ ɔ -ylɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, -in -slolu -aun -Lagɔ bhuhhoe, sa 'Zan -Batisi -slolua ɔ 'binɔnya.»

² -Zezu nɛɛ wa -ylɛ: «A -ka -Lagɔ bhuhhoeda -mɩ, a gbaɛ:

ɔDide,
wa zɩ -bha -na -mɔwɩb ŋni,
-na nyumaa 'wlulapɩte yi.

³ 'Yɩli -we -ka -mɩ,

-in 'nyε we lililu -ain.

⁴ -In ti -amīaa -yɔgbu 'wu.

-Wa nva -ain gbonyuu 'wluo,

sa -a tta wa -yɔgbu 'wu, 'sa.

-In 'na kwali -ain laylagbu lv -ni.» »

Nyume -ɔ mnia ɔ 'tale 'floo -zlalia

⁵ -Zezu nεε 'ya wa -ylae: «Sa 'bhisa, ain glaa, 'yabhlo ka 'tale yabhlo. ɔ -ka ɔ -gbε mni zli -nyidi, ɔ 'ka ɔ -yla gbae: <'Tale, -in fa 'mi 'floodbhaku taa kpagbu -yɔ. ⁶ Nu, deslεen, na 'tale yabhlo 'bhva 'lakpa 'wu, 'in ɔ yia na -gbε yi. In 'ni -lu yabhlogbɔɔ -ka, 'in in 'ka we ɔ 'nyε.»

⁷ «'In sa 'bhisa, ɔ 'tale -mɔɔ yia we 'bigupali -budu zɔε: <-In 'tide 'mi 'yi 'cε! In ka -budu kla -lakli nya, we 'bi ka 'wɔgwε. In -yɔ na 'yua mi lapida, in 'ni mneni in 'ka 'wɔsɔ, 'in in 'ka -mi 'floo yoo 'nyε! ⁸ In nεε ain -yla, ɔ 'na 'ka 'wɔsɔ, ɔ 'ka wee 'floonya wla ɔ 'tale -ɲwεε. Nu, -mɔɔ mi we -zlazlagbu kpada sɔ 'sɔ nya -klii 'gbu, 'wu ɔ yia -sɔa, -we weee -mɔɔ -ka 'yibha, ɔ 'ka we -mɔɔ yoo 'nyε.

⁹ «We 'gbu, -ami nεε ain -ylae: a -zla -lu, 'in wa 'ka we ain 'nyε. A -tali -luu da, 'in a 'ka we 'yi. A bhli -budu, 'in wa 'ka -bha -kali ain -yla. ¹⁰ Nu, -ɔ zlaa -lu, 'mɔ wa nyεa we. -ɔ talia -luu da, mɔ yia we. -ɔ bhli -budu, mɔ -yla wa kalia -bha.

¹¹ «Ain glaa, 'yabhlo -ka 'yuu dide nya -mi, ɔ 'yu -ka ɔ ['floo -zlali, ɔ yi ɔ tukpa 'nyεε? Yaayu, ɔ -ka ɔ] zibhi -zlali, ɔ yi ɔ tubhe 'nyεε? ¹² 'In ɔ 'yu -ka ɔ nynugan -zlali, ɔ yi ɔ -klagbeta 'nyεε? ¹³ Nu, amīa -mama -wa nyuma 'nyii, a -yi amīaa 'yua -li -zɔnv 'nyε sa. We -ka 'sa -mi, amīaa Dide -ɔ mia yali, -ɔ kaa 'nani, -wa zlalia ɔ Zuzu 'Pupa, ɔ 'na 'ka we wa 'nyεε?»

-Zezu nεε ni, ɔ 'tite'ε 'bhv -Saataan -gbε
(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)

¹⁴ 'Yli yabhlo nya, zuzu 'nyuu -we -zelia nyime yabhlo bhobho, -Zezu mi we vuda, da wee zuzu 'tlaa -mɔɔ 'wu, 'in -mɔɔ yia gbagbie bhli -bha -bhlokpade. Tɔɔn, nyumaa -zlo -wa mia -bha, 'in ηwegaga yia wa subha. ¹⁵ Nu, nyima -tɔlva -wa mia -bha, wa nɛɛ: «Zuzu 'nyiii -kanyɔ *Belizebuli nyɛa ɔ se, ɔ 'ka zuzu 'nyii vu.» ¹⁶ Tɔlva 'yibha wa 'ka ɔ laylaa 'gbu, wa nɛɛ ɔ -yla, ɔ nu gwedigbu yabhlo lɛ, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, -Lagɔɔ -gbe ɔ bhva.

¹⁷ 'In -Zezu -yi wa 'wlukɔɔn lapɔpalee 'gbu, ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Dudu -we ka -gu -nyima -ka tu -gu wa 'dɛkpua nyidi, la wee dudu bhva. 'In -budu -bhlo ηweɛ -nyima -ka -yɔwɔsɔsɔlɔda -mi, bhlia wee -budu yia. ¹⁸ A nɛɛ, zuzu 'nyii na vua, Belizebuli nyɛa 'mi we se. -Saatan -ka we 'dɛ -yɔwɔsɔlɔ, sa we dudu 'ka 'wɔlatɔtlva? ¹⁹ Belizebuli -ka -ami se 'nyɛ, in -ka zuzu 'nyii vu, nyɔɔ nyɛ amiaa -lima se, 'in -maa vu wee zuzu 'nyiaa? We 'gbu, amiaa -limaa 'dɛbhieɛ lɛnɔgbu solua nu, -we a gbaa yo -wa. ²⁰ Gbuzɔnu sa, -Lagɔɔ sɔ nya na vua zuzu 'nyii, we ji -wa nu, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilie mi aun nyidi.

²¹ «Latelɔnyɔ -ɔ kaa 'li -yɔ -gble kwɛɛ, ɔ -ka ɔ kuda 'wɔkɔda -mi ni, ɔ zuzɔnu weɛ mi 'wɔpada 'cɛ. ²² 'In, nyime 'tea la, -ɔ zia ɔ, -mɔɔ -ka yi, 'in -mɔɔ -ka ɔ ηwe -zi, 'in ɔ 'li -yɔ -gble -we ɔ di yaa dli 'wu, 'in -mɔɔ saa we ɔ kwɛɛ. 'In -we weɛ -mɔɔ -saa ɔ kwɛɛ, 'in -mɔɔ dlilia we. ²³ Nyime -ɔ -yɔ 'mi 'ni -mi, na tɔnyɔ -wa. Nyime ɔ'ɔ -saa 'mi 'wu, -a 'ka nyuma -yɔbibeli, la ɔ mumnia wa.

Zuzu 'nyuu lvyiyie

(Mt 12.43-45)

²⁴ «Nu, zuzu 'nyuu 'tlaa nyime yabhlo 'wu, we mni, we yi, -mɔ yɛyɛ da, ladɔdaa datale nya, we 'ka ladi. We 'ni da 'yu 'gbu, we nɛɛ we 'dɛ -ylaɛ: «Na -budu -we zɔ in 'bhva, -mɔ na bhitia lv.» ²⁵ 'In da we 'bhitia -mɔ lv, we yia -bha wee -budu yli, -zugba we wɔkple mi laylipeda, 'in -mɔ mi

lamnazida. ²⁶ Toun, zuzu 'nyii gbeso ka nukple -nyua 'yli bhabha, -we -zia wemu, 'in we yia -mu 'bumni. 'In we -yo we 'so yia wee -budu zo luyi, dabudu. 'In we yia -mo ladi duaa. -Sleen, 'in so nyume -kwikwi yia 'ylinyumanu, 'in we yia we tianu 'wuzi.»

'Munaa 'degbolu

²⁷ Da -Zezu gba 'saa, 'in 'nwno yabhlo nee o -yla, -mo nyuma -nyidi weli 'tite nya: «'Nwno -o plaa -na nukpla, 'in o yia -mi 'nyenu, 'wututue -dlao mi o -nu nya.»

²⁸ 'In -Zezu yia we 'bigupale: «A gba sae: nyuma -wa pulva -Lagoweli yukwli, 'in wa zua we 'nnywe, 'wututue -dlao mi wa -nu nya.»

Nyuma 'yibhala -Zezu gwedigbu

(Mt 12.38-42)

²⁹ Da nyumaa -zlo gbelia -Zezu, 'in o yia gbagbte bhli wa -ylae: «Desleen -nyuma mi nyuma 'nyii nya. Ma yibhala 'mi gwedigbu. Gwedigbu yabhlogbo 'na 'ka wa -yla lenu, 'mu we 'ni *Zonasu gbu -ze. ³⁰ Sa *Zonasi -zea we 'yli -slolunyo *Ninivu -nyuma -yla, 'sa Nyume 'Yu yia we 'yli -slolunyo -zea desleen -nyumaa -nu nya. ³¹ Sebaa 'wlulapulnwno 'bhua duduv bhloluda, 'in o yia *Salomoo gbuyiloweli yukwli pulva yi. Nu, nyume -o zia Salomoo, o mi da. We 'de 'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wubhua, 'in so 'nwno saa 'wu desleen -nyuma 'yu, 'in o dila -maa gbu. ³² Ninivu -nyuma 'nva Zonasu weli, 'in wa yia wa dli 'bhiti. Nu, nyume -o 'yilia -o -zia Zonasi, o mi da. We 'de 'gbu, zli -Lago yia nyumaa -yogbu 'wubhua, 'in Ninivu -nyuma saa 'wu desleen -nyuma 'yu, 'in wa dila -maa gbu.»

'Napee gbuv nine

(Mt 5.5-15, 6.22-23)

³³ -Zezu 'paa wa -yla gbuv nine yabhlo 'ya, o nee: «Nyume -ka 'nape -nyuma, o'o zize we, 'in o'o zu we -solu

zɔ. Nu, yali ɔ dia we la, 'in -wa -ka -budu zɔ pla, 'in wa yia we san -yɔ. ³⁴ -Na 'yli mɪ -na kuu 'napɛ nya. We -ka nu, -na 'yli -yali, -na ku -kpabhiɛ mɪ zli 'wɔ. We -ka -na 'yli ka gu -yɔ, -na ku mɪ nikpise 'wɔ. ³⁵ Nu, -in zɔ -na 'dɛ 'yliyɔ, zli -we mia -mɪ 'wɔ, we 'na -zɛli nikpise -ni. ³⁶ -Na ku weee -ka zli 'klu -mɪ, we kibhe 'ni nikpise 'wɔ -mɪ, we -kpabhiɛ mia zli 'klu. Sa 'napɛɛ san dolua -mɪ -yɔ la bɛblɛɛ, 'sa.»

-Zezu dia Falizunyuma -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya gbɔ
'wlu

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

³⁷ -Zezu bhia gbagbiɛ, Falizunyumɛ yabhlo yia ɔ la, ɔ -yɔ ɔ 'ka li. -Zezu plaa ɔ -budu zɔ, 'in wa yia lilie bhli. ³⁸ Falizunyumɛ 'yia nu, -Zezu 'ni kwɛ budo, 'in ɔ yia lilie bhli, we yia ɔ ηwɛgaga -subhali.

³⁹ Nu, Nyumaa -Kanyɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Sa amia Falizunyuma mia, mu ni: 'kɔpɔ -yɔ 'wuliliknaa ku -yɔ a wɔlɔ, -zugba 'wie -yliyie -yɔ 'nyii mɪ amiaa dibhe yeda. ⁴⁰ -Gɔwɔtɔnya! -Lagɔ -ɔ nɔa -luu ku -yɔ lɛ, mɔ nɔa we nukplɛ lɛ 'ya, we 'ni muɔ? ⁴¹ -Lu -we mia amiaa 'kɔpɔ -yɔ amiaa knanya 'wɔ, a 'nyɛ we bobabhanya. 'in we 'dɛ weee 'ka -mɔwlu amiaa -nɔ nya.

⁴² «Amia Falizunyuma, gbɔnyuu mɪ amiaa -nɔ nya! Amiaa -titikpɪ weee -we menia, 'matɪ -yɔ wluu* 'bhisa, we kugbua -gv -bhlo a nyɛa -Lagɔ. 'in gbɔ tiklunya -we nania -Lagɔ dɔdɔ -yɔ amiaa -Lagɔɔ zɛkalie, a ka we 'yli latlili, 'mu a 'ka yaa lɛnɔ tia. 'in a 'na dlɔlɔ -luu kugbua -gv -bhloo wlawlie 'wɔ -ni.

⁴³ «Amia Falizunyuma, gbɔnyuu mɪ amiaa -nɔ nya! -We ka gbɔ -wa, 'yugbɛin ladidie a 'yibhaa -Lagɔbudu zɔ. 'in a 'yibha, wa -sa aɪn fɪ -zejila 'wɔ amiaa 'nɔηwɛzɔzɔve nya.

* 11:42 'Matɪ -yɔ wluu mia: -titikpɪ -we Zuifɔnya palɪ bhaa zapɔ lɔ, mu -wa.

⁴⁴ «Gbonyuu mi amiaa -nu nya! A 'wlu sa gbawla wa'a 'yi -yo, wa -ka we -gu noda -mi, wa 'ni we 'ji -yi.»

⁴⁵ -Lagoo titee gwesanyaa 'yabhlo nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «Na -Slolunyo, -in -ka 'sa gbada -mi, -amia -in mi 'yaa velida!»

⁴⁶ -Zezu yia we 'bigupaliɛ: «Titee gwesanya, gbonyuu mi 'ya amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, 'gba 'kadu -we ka didie -kalia -yo, 'mu a dia nyuma 'wlu, 'in amiaa 'dɛɛ -kwitaya -bhlogooɔ 'tlili we.

⁴⁷ «Gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -Lagoo -falpanyaa gbawla a paa, 'in amiaa didea 'bhaa wa. ⁴⁸ -We a mia lenuda, mu slolua we nu, -we amiaa didea nua le, we nani aun dudu. Amiaa dukpasɛ 'bhaa -Lagoo -falpanya, 'in amiaa mia wa gbawla 'pada. ⁴⁹ We 'gbu, -Lagoo Gbuyilo nɛɛ: «Wa -gbe na yia gbu -falpanya -yo tietienya tiea. 'In -maa glaa tolva wa yia 'bhaa, 'in wa 'ka tolva 'klyie 'wupalɛ.» ⁵⁰ Nu, we 'ka dudu gwedilida -yo 'bhu, -Lagoo -falpanya wa 'bhaa, -wa ka 'pɔn wa jitea, wa 'pɔn -Lagoo yia desleen -nyuma layibhaa. ⁵¹ Tia, wa ka *Abeli 'bha, 'in 'wobhloluda wa yia Zakalii 'bha, 'slakagusalilu -yo -Lagoo -mowluda nyidi. Cun, in nɛɛ aun -ylaɛ: desleen -nyuma -Lagoo yia we 'gba 'wlu dia.

⁵² «Amia titee gwesanya, gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -laku -we kalia gbuyilo njweɛ, 'mu a 'bhua 'wu, 'in amiaa 'de 'ni -mɔ pla. 'In -mama 'yibhaa -maa 'ka -mɔ pla, 'in a yia -maa 'yoo -kulu.»

⁵³ Da -Zezu 'tlaa wee -budu zo, -Lagoo titee gwesanya -yo Faliznyuma yia o -yo 'ce 'nyuu 'pali. 'In wa yia gbu duun o layibha. ⁵⁴ O zobhlibhlie nya, 'in gbu -kpua weli -ka o njweɛ 'tla, wa 'ka we nya o gbu -lueli.

12

A 'na -zeli weli 'so -nyuma -ni
(Mt 10.26-27)

¹ We bhla, nyumaa 'wlu -nyacun yia 'wlugbeli -Zezu kwesi. Wa 'wuzuloo 'gbu, bhv ladida'a 'yi. -Zezu nɛɛ ɔ 'binɔnya -yla tiaɛ: «A zɔ amiaa 'dɛ 'yliyɔ Falizinyumaa 'flooɔ *gɔɔɔ gbɛgbɛin. Nu, wa wɛli 'sɔ 'sɔ. ² Nu, -we weee mia zizada, zli 'klu we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyuma 'mia -yi, 'ji wa yia we yibhelia. ³ We 'gbu, -we weee a gbaa nikpise 'wu, 'nva wa yia we zli 'klu. 'In -we weee a ηwurjwea nyime -yla komi luv, -budu 'wlu wa yia we wɪzia.»

A sɔ -Lagɔɔ 'dɛbhlogbɔɔ

(Mt 10.28-31)

⁴ 'In -Zezu nɛɛ 'yaaɛ: «Na 'talea, in nɛɛ amia -ylaɛ: -wa mnenia wa 'ka nyumɛɛ ku 'bha, 'in wa 'nia we 'biɣv gbu yabhlogbɔɔ lɛnve mnɛni, a 'na sɔlv wa -ni. ⁵ -ɔ a 'kaa sɔ, 'mɔ na yia aun 'kluslolua: a sɔ -Lagɔ, amiaa tɪtlɪɛ 'biɣv, mɔ kaa we se, ɔ 'ka aun -kosu 'wu viteli. Cun, in nɛɛ aun -ylaɛ: 'mɔ a 'kaa sɔ!

⁶ «Nyuma 'yliya 'wu, bhuyua 'ni -vale -ka. Tama 'sɔ lv wa paa we gbu pɛlv. 'In -muv bhla, -Lagɔ'ɔ dlv we 'yabhlogbɔɔ 'wu. ⁷ -Lagɔ -yi amiaa 'wluo nyii ηwɛɛ. We 'gbu, a 'na nɔnv nyanɔ -ni. A 'yli -Lagɔ 'yliya 'wu, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wuzi.

-Wa ηwnua -Zezuu gbu -yɔ 'in -wa'a ηwnua -Zezuu gbu -yɔ

(Mt 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

⁸ «In nɛɛ aun -ylaɛ: -ɔ -ka gba na daa -zejila 'wu, nu, ɔ mi na -nv nya, gbaa *Nyumɛɛ 'Yu yia ɔ daa, -Lagɔɔ 'anzinya 'yu, ɔ mi ɔ -nv nya. ⁹ -ɔ yia na gbu kpɛlia -zejila 'wu, nu, Nyumɛɛ Yu yia ɔ gbu kpɛlia -Lagɔɔ 'anzinya 'yu. ¹⁰ Nyɔɔ -ka Nyumɛɛ 'Yuu daa wɛli 'nyuu gba, -mɔɔ -yɔgbu -Lagɔ tia 'wu. Nu, -ɔ -ka Zuzu 'Pupa vɛli, -Lagɔ 'na 'ka -mɔɔ -yɔgbu 'wɔti.

¹¹ «Wa -ka amiaa -yɔgbu 'wɔbhua yi, wa -ka aun -Lagɔbudunya zɔ kwa, 'in wa -ka aun nyumaa 'yugalunya -yɔ 'gbee 'wlulapɪnya 'yu kwa, sa a 'kaa we amiaa 'dɛ -gv -sa,

'in -we a 'kaa gba, a 'na lulu we 'gbu dli -ni. ¹² Nu, -we a 'kaa gba, we bhla, Zuzu 'Pupa yia we aun ηwεε zva.»

ηnumninyo -gwoɔtɔnɔv gboɔv nine

¹³ -Mɔ waa nyumaa -zlo nyidi, nyume yabhlo nεε -Zezu -ylaε: «Na -Slolunyo, -in gba na bheli -yla, 'bi -amīaa dide tia, ɔ dlili we, ɔ 'ka na -nɔ wla.»

¹⁴ -Zezu yia we 'bigupali ɔ -ylaε: «'Tale, nyɔɔ palɔ 'mɪ la amīaa gbuwɔbhunyo -yo amīaa zɔzɔnɔv dlinyo nya?» ¹⁵ -Muv 'bigu, ɔ nεε wa 'dε weεε -ylaε: «A zɔ amīaa 'dε 'yliyɔ, 'ηnumniluu dli 'wɔnyninyinee gbεgbεin. Nu, 'yliyɔgagiee 'dεgbolu mia, we'e 'bhɔ nyumεε 'ηnumniluu -gbε, saa 'dε ɔ yi 'ηnumninyo 'kadɔ -zε.»

¹⁶ 'In -Zezu yia wa gboɔv nine yabhlo 'paliε: «'ηnumninyo yabhlo mɪ -bha, ɔ ka kpaanya -we tɔva ɔ -yla duun. ¹⁷ ɔ pupalia 'wlukɔvɔn la, ɔ yia ɔ 'dε layibhaε: «Sa in 'ka da we nva? Da in 'kaa na kpaɔ -li slu, -bha 'nɪ -mɪ.» ¹⁸ 'In ɔ yia we -gɔdiε: «-We in 'kaa lεnɔ, mɔ nu! Na wɔnɔya na yia -yɔmnazɪa, 'in in 'ka we 'wɔlaylimani. 'In in 'ka -mɔ na 'mɔɔ -yo na -lu -zɔnɔv tɔva slu. ¹⁹ 'In na yia na 'dε -yla gbaε: «Na nyumε, -in ka zɔzɔnɔv -zlo, -zɔ duun -nɔ nya. -In -di la, -in nyape, -in li, -in 'ma, -in li 'mɔna!» > ²⁰ 'In -Lagɔ nεε ɔ -ylaε: «-Gwoɔtɔnɔv, -zεεn sabɔ -na tia. 'In -we weεε -in gugwlalia 'wlu -na 'dε -yla, nyɔɔ -yla we 'ka -tva?» >»

²¹ -Zezu yia we -gɔdiε: «Nyumε -ɔ gugwlalia zɔzɔnɔv nya 'wlu ɔ 'dε -yla, 'sa we mɪa ɔ -nɔ nya. 'In -mɔɔ 'nɪ 'ηnumninyo nya -mɪ -Lagɔ 'yliya 'wu.»

A zɔ -Lagɔ dli -gɔ

(Mt 6.25-34)

²² 'In -Zezu nεε ɔ 'bɔnɔnya -ylaε: «We 'gbu, in nεε aun -ylaε: -we a 'kaa li, 'in a 'ka 'yliyɔgagiee 'yi, a 'na lulu we 'gbu

dli -ni. 'Naanya a 'kaa 'wupla, a 'na lolu we 'gbu dli -ni. ²³ -We ka gbu -wa, nyumεε 'yliyogagie -zi lililu, 'in nyumεε ku -zi 'naa. ²⁴ A yla 'ηwaa: we'e 'pa 'mno, 'in we'e -di we, 'in we'e bublu we wlu 'wv. Nu, -Lagō nyεa we lililu. Amia 'yli a -zi 'zianya! ²⁵ Aun glaa, nyoo mneni o 'ka o dlilve nya, o 'yliyogagiee 'yli -gv palia? ²⁶ 'In amia 'nia mneni, a 'ka wee -lu 'kienyile -mini lenu, lee ka 'gbu a lu we pnu 'gbu dlia?

²⁷ «A yla -fliisuu -bu: we'e nu lubho, 'in we'e lva 'naa. In neε an -yla nu: *Salomoo 'dεε 'ηnumnie 'kadu 'wu, o 'ni 'ylinano -bana -bhlogbo 'yi suu -bunya nu 'yabhlo 'bhisa. ²⁸ Dli 'kienyi -zunya! Su -we mia -flii -zεen, 'in wa 'kaa -kosu 'wu viteli cizi, -Lagō -ka sa -muv -kpele, -zakpa zuma o 'na 'ka 'sa amia -kpele! ²⁹ -We a 'kaa li, 'in -we a 'kaa 'ma, a 'na sumani amiaa 'dεε dli -muv 'gbu -ni. ³⁰ Nu, dudugv -nyuma weee, -wa 'nia -Lagō -yi, ma talia -luu da 'komuv. 'In amia mia, amiaa Dide -Lagō -yi -we -wa amiaa -yokpagbu. ³¹ A -tali -Lagō amiaa 'wlulapilie da tia, 'bhie, -Lagō 'ka aun -lu weee -mini 'nye.

*A di amiaa 'ηnumnuli -Lagō kwesi la
(Mt 6.19-21)*

³² «Na kwiiyua, a 'na nuvu nyanō -ni. Nu, we nani amiaa Dide -Lagō dudv, o 'ka aun o nyumaa 'wlulapilie zo kwa. ³³ A 'pa amiaa zuzovunya pelv, 'in a 'nye we -yo -gwezi bobabhanya. 'Gwezi -bhoto -we'e -nyumoa, a nu we le. A gugwlati amiaa 'ηnumnuli 'wlu -Lagō kwesi, da we 'na 'kaa mno. 'Wienya 'ni mneni wa 'ka we 'wobhu, 'in ηwono 'ni mneni we 'ka we li. ³⁴ -We ka gbu -wa, mo -na 'ηnumnuli mia, -mo -na dli mia.

A mnazi amiaa 'de la, 'in a 'ka -Zezu wv

³⁵ «A mnazi amiaa 'de la, a ji -jlaa, amiaa 'nape -tu -nyumada. ³⁶ Zolubhonunya mia wa -kanyo mnia

'ηwnəkwaŋetɪ -gʊ wuda, a mɪ wa 'bhisa. Da ɔ -ka lɔyi, ɔ -ka kəkə bhli, 'in wa 'ka -bha -kalɪ ɔ -yla -bha -bhlokpade. ³⁷ Zəlubhonɔnya -manu -kanyɔ -ka wa 'yliyɔgada yli, 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya! In nɛɛ aɪn -yla, gbuzɔnɔ -wa: ɔ -jlaa ɔ yia jia, ɔ 'ka wa ladi, lililuu 'gbu. 'In ɔ 'ka we wa 'wɔladlili. ³⁸ ɔ -ka lɔyi, -de zli -nyɪdu, -de zli -gɔv, ɔ -ka wa 'yliyɔgada yli, 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya! ³⁹ -We mia da, a 'nɔ we 'wɔla: bhla -we nya 'wienyɔ 'kaa yi, -buduu -kanyɔ -ka yaa we -yi, ɔ 'na 'ka ɔ 'yitide, ɔ 'ka ɔ -budu zɔ pla. ⁴⁰ Amia, a mnazi amiaa 'dɛ la 'yae. Nu, bhla -we a 'nia -tɔlv, we nya Nyumɛɛ 'Yu yia yia.»

Zəlubhonɔnyɔ -zɔnɔ -yɔ zəlubhonɔnyɔ 'nyuu
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Piɛli yia ɔ layibhaɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, -amia -bhlo -na pala wee gbɔv nine yaayu, nyuma weee -in mia we 'palida yi?»

⁴² Nyumaa -Kanyɔ yia we 'bigupali ɔ -ylaɛ: «-ɔ -wa zəlubhonɔnyɔ tiklu, 'in ɔ -yia gbu, sa ɔ mia? Mɔ -wa, -ɔ, ɔ -kanyɔ tia -budu -yɔ, ɔ 'ka we 'yliyɔzv. 'In lilibhla -ka bɛ, ɔ 'ka zəlubhonɔnya tɔlva lililu 'nyɛ. ⁴³ 'Wɔtɔtɔve -dlɔɔ mɪ ɔ zəlubhonɔnyɔ -nɔ nya. ɔ -kanyɔ -ka lɔyi, 'in ɔ 'ka ɔ 'yi, -zugba ɔ mɪ wee lubho nɔda. ⁴⁴ In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ saɛ: ɔ -kanyɔ yia -mɔ zɔzɔnɔ weee ɔ yoo 'nyɛa, ɔ 'ka we 'yliyɔzv. ⁴⁵ We -ka nu, ɔ zəlubhonɔnyɔ nɛɛ dli zɛɛ: <Na -kanyɔ mɪ -mɔ -gwɛda.> 'In ɔ yia zəlubhonɔnya -yɔ lubhonɔɲwnɪ tɔlva bhɪtɪ bhli, ɔ yia li, ɔ yia 'ma, 'in ɔ yia ɔ 'dɛ nɔ 'bhalɪ. ⁴⁶ 'Yli -we nya ɔ zəlubhonɔnyɔ -mɔnɪ 'nia ɔ -kanyɔ wuda -mɪ, 'in bhla -we ɔ 'nia -tɔlv, we nya -mɔ yia yia. Vua ɔ -kanyɔ yia ɔ, 'in ɔ 'ka ɔ -kaslv 'wɔpa. Sa -Lago paa wa'a ηwnua ɔ gbu -yɔ -kaslv 'wɔ, 'sa. ⁴⁷ Zəlubhonɔnyɔ -ɔ -yia ɔ -kanyɔ dɔmagbu, 'in ɔ'ɔ mnazia ɔ 'dɛ la, ɔ 'ka we lɛnɔ, gan -duun wa yia ɔ 'paa. ⁴⁸ Zəlubhonɔnyɔ -ɔ 'nia ɔ

-kanyoɔ dɔmagbu -yi, 'in ɔ nva gbɔnyuu lɛ, gan -sɛ wa paa ɔ. 'In nyimɛ ɔ wa 'nyɛa -lu duun yoo, 'mɔ wa yia -lu duun layibhaa. 'In nyimɛ ɔ kwɛɛ wa zva -lu duun la, 'mɔ wa yia -lu duun layibhaa bhabha.

-Zezuu 'gbu -yɔbhɔbhɔve yia nyima nyidi -bhoa
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ «-Kosu in -laa dɔdɔ -gu, 'in na dli 'yibha 'yaa nu, we -nyuma -bha -bhlokpade. ⁵⁰ Siasie -we -wa na batizee -gbu, we lenve in mia wɔda dlɔve nya. ⁵¹ Amia dlu nu, dɔdɔgu -nyima nyidi in -laa 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ yi? -Innya, in nɛɛ aun -ylaɛ, -yɔbhɔbhɔve in -laa wa nyidi. ⁵² We 'bhv -zɛɛn 'wɔ, nyuma gbu -ka -budu yabhlo zɔ -mɪ, -yɔ wa yia 'bhɔbhɔva. Ta yia 'sɔ -yɔ gwe 'paa, 'in 'sɔ 'ka ta -yɔ gwe 'pa. ⁵³ Dide yia ɔ 'yu -yɔwɔsɔlva, 'in 'yu 'ka ɔ dide -yɔwɔsɔlɔ. 'Nyaa yia ɔ 'ɲwɔɔyu -yɔwɔsɔlva, 'in 'ɲwɔɔyu 'ka ɔ 'nyaa -yɔwɔsɔlɔ. 'Lowlii 'nyaa yia ɔ 'yuu 'ɲwɔɔ -yɔwɔsɔlva, 'in 'yuu 'ɲwɔɔ 'ka ɔ 'lowlii 'nyaa -yɔwɔsɔlɔ.»

A 'nv bhɔlaa 'ji 'wɔ la
(Mt 16.2-3)

⁵⁴ -Zezu nɛɛ 'ya nyumaa -zlo -ylaɛ: «Da yali -ka lay-lumani, 'in a gbaa -bha -bhlokpade nyu yia lva, 'in we lva 'saa 'piɛn* . ⁵⁵ 'In da 'yɔl -ka 'wɔsɔ zɔlɔkpɛ -papa, a nɛɛ: «Sloo yia yia», 'in we yi 'saa 'piɛn, we 'nɪ mɔv?† ⁵⁶ Welɪ 'sɔ -nyuma! -We weee plia dɔdɔ -gu -yɔ yali, a -yi we 'ji. 'In -we mia desɛɛn 'plida, a'a 'nv -mɔv 'wɔ la!

-In -yɔ -na tɔnyɔ 'nɔnnu 'wɔla?
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ «Lɛɛ ka 'gbu, gbu mia tiklu a 'nɪ we 'wɔsɔsalɪda daya? ⁵⁸ Nyimɛ -ka -mɪ gbu 'wɔlɪ ladɪ, ɔ -yɔ -mɪ 'sɔ -ka

* ^{12:54} Wee dɔdɔ -mɔv -gu, 'yɔlv bhɔlɪlɪda 'nyu bhɔlva 'kɔmɔv. † ^{12:55} Wee dɔdɔ -mɔv -gu, 'yɔlv 'wɔsɔlɔdaa lɪlɪsɔlɔ -pɪpɛ laa slo.

gbuwubhunya 'yu mnida -mɪ, da a mia -slɔ 'yloogblɔ, -in 'yɪ 'klɪ, -in -yɔ ɔ 'sɔ 'ka gbɔ -bhɪa. ɔ yi -mɪ gbuwubhunyɔ 'yu kwa, 'in -mɔɔ yi -mɪ 'slɔja yoo 'nye, 'slɔja yi -mɪ -kaslɔ 'wɔpa. ⁵⁹ In nɛɛ -mɪ -ylɛ: -in 'nɪ -slɔ ɔ 'wubhlolu -su wla, -in 'na 'ka -mɔ 'tla.»

13

A 'bhiti amɪaa dli, we 'nɪ -mɔɔv, 'in a tɪa

¹ We bhla, Galilee -nyuma -wa mia 'slaka -sada, sa dɔdɔv 'wlulapɪlɪnyɔ Pilatɪ 'bhaa wa, 'in nyuma tɔlva yia we gbaa yi -Zezu -yla. ² -Zezu yia we 'bɪgɔpali wa -ylɛ: «Amɪa dlu nu, waa Galilee -nyuma wa 'bhaa, ma -wa gbonyuu -lenunya, we 'ka Galilee -nyuma tɔlva 'wɔzi yɪ? ³ -Innya, in nɛɛ aun -ylɛ, a 'nɪ amɪaa dli 'bhiti, a 'dɛ weee yia tɪa wa 'bhisa. ⁴ 'In nyuma kugbua ɛ gbeta, -wa -gɔ Siloe we -wa tɪlɔbudu 'kadɔ bhlilia, 'in we yia wa 'bha, amɪa dlu nu, ma nva gbonyuu ɛ, ma -zia -Zeluzalemɔ -nyuma tɔlva yɪ? ⁵ -Innya, in nɛɛ aun -ylɛ, a 'nɪ amɪaa dli 'bhiti, a 'dɛ weee yia tɪa wa 'bhisa.»

*Gblotɔ*su wa laa *figɪsuu gbɔv nine

⁶ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔv nine, ɔ nɛɛ: «Nɔkpasu yabhlo faa ɔ *-dlɔkpaa *figɪsu. 'Yɪ yabhlo nya, ɔ yia we 'bhuee da mɪ, 'in ɔ 'nɪ we 'bhue yabhlogbɔɔ 'wlu yɪ. ⁷ Tɔvɪn, ɔ nɛɛ ɔ kpaaa lubhonnyaa -kanyɔ -ylɛ: «-In yla, we -zv ta nɪ, -zugba na yi figɪsu -mɪnu 'bhuee da, 'in 'yɪ we 'bhue yabhlogbɔɔ. -In -dɪ we -gɔ! Lɛɛ ka 'gbɔ we klali dɔdɔ 'wɔ bhea?»

⁸ «ɔ kpaaa lubhonnyaa -kanyɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «Na -kanyɔ, -in tɪ -bha we, -zv -mɪnu nya -slɔ, in 'ka we -yɔ 'bhlu, 'in in 'ka -ylikpee zenzenɪv we gwe -yɔ slu. ⁹ -De we yi 'sa -mɔ tɪv logadaa. We 'nɪ tɪv, 'in -in 'ka 'mɪ -yla gba, in -dɪ we -gɔ.» »

-Zezu jipea 'kwɛgɔɪwɔnɔ yabhlo

¹⁰ Zuifvu Nyapeyli yabhlo nya, -zugba -Zezu mi nyuma gbu -sloluda -Lagobudu yabhlo zo. ¹¹ We bhla, 'ɲwnɔ yabhlo kaa gu -yɔ, ɔ mi -bha. -Zu kugbua le gbeta 'wu 'kwezuzu 'kwnaa ɔ 'wu, 'in ɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'wuglo tiklu. ¹² Da -Zezu 'yia ɔɔ 'ɲwnɔ -yɔ, ɔ yia ɔ la, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «A ka amaa gu kwɛɛ 'tla!» ¹³ -Zezu palia ɔ sɔ -gu la, -bha -bhlokpade ɔ -gloa 'wu tiklu, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ɲni mnɔnie bhli.

¹⁴ -Zezu ka 'ɲwnɔ -mɔni jipe Zuifvu *Nyapeyli nyaa 'gbu, -Lagobuduu 'yugalinyɔ yia 'cɛ 'pa. ɔ nɛɛ nyumaa -zlo -ylaɛ: «-A ka 'yli gbelibhlo -a 'ka we nya lubho nu. A yi -muv nya amiaa 'de jipea. We 'na -zeli Nyapeyli nya -ni!»

¹⁵ Nyumaa -Kanyɔ yia we 'biɣupali ɔ -ylaɛ: «Weli 'sɔ -nyuma, Nyapeyli nya a'a -sa amiaa 'bhli -yɔ amiaa -sokofali lubhu we 'wulili -gbo -yɔ -bhlo -bhloo, 'in a'a kwa we 'madaa, we 'ni muv? ¹⁶ 'In Ablaamuv zwayliɲwnɔ -mɔni, 'mɔ -Saatan gbuan, we -zu kugbua le gbeta ni, in nɛɛ aɔn -yla 'lee, we mi nu, wa 'ka ɔ -blo Nyapeyli nyaa?» ¹⁷ -Zezu gbaa weli -muni, tɔun, zu yia ɔ tɔnyuma weee 'bha. 'In -zugba gbu 'kadi weee ɔ mia lenuda, nyumaa -zlo li we 'muna.

Su wa laa *mutadi, we 'yaa gbuv nine

(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

¹⁸ -Muv 'biɣu, -Zezu nɛɛ: «Lɛɛ -lu -Lagɔɔ nyumaa 'wlu-lapile -yɔ we 'wɔwɔlva, 'in lɛɛ in 'ka we 'wɔpalia? ¹⁹ Su wa laa *mutadi, -we ka 'ya nyume yabhlo glva ɔ kpa, 'mu we -yɔ we 'wɔwɔlva: we mia, we yia su -zɛ, 'in 'zianya yia we 'kliya -nyidi lolu 'sobha.»

'Floo gɔɔɔ gbuv nine

(Mt 13.33)

²⁰ -Zezu nɛɛ 'yae: «Lɛɛ -lu in 'ka -Lagɔɔ nyumaa 'wlu-lapile 'wɔpalia? ²¹ Gɔɔ 'ɲwnɔ yabhlo slua 'floo -bhuhuv

kilo glv -bhlo 'ya gbu lv, ɔ bhɩtia we, 'in we yia 'yɩ, 'mɔ *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɩlie -yɔ we 'wɔwɩba.»

Plalɩda poo

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² -Zezu mɩ -Zeluzalemɩ -gbɛɩn mɩnda, -zugba ɔ -yɔ nyumaa -sloluslolue mɩnɩ 'gbe 'kadɩ -yɔ 'gbe yua nukplɛ.

²³ 'In nyumɛ yabhlo yia ɔ layɩbhaɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, wa 'na 'ka 'wuzuu?»

-Zezu yia we 'bigɔpali wa -ylɛ: ²⁴ «A 'temanɩ amɩaa 'de la, a 'ka plalɩda poo 'wɔ 'plɩ. In nɛɛ aɩn -yla, nɩ, nyuma -duun yia -bhaa 'plɩlie laylaa, 'in wa 'na 'ka we mneni. ²⁵ Da -buduu -kanyɔ -ka 'wɔsɔ, ɔ -ka ɔ -budu -gbali, 'in a tua 'pipee. A bhɩia -buduu bhɩbɩhie, 'in a gbaaɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, -in -kali -bha -aɩn -yla.» We 'bigɔ ɔ yia 'pali aɩn -ylɛ: «In 'nɩ amɩaa 'bhɩlɩda da -yi!» ²⁶ Tɔɩn, 'in a gbaa ɔ -ylɛ: «-A -yɔ -mɩ 'sɔ ka li, 'in -a yia 'ma dabɩɩ, 'in -in yia -amɩaa 'gbee -gblɔgbɩ 'wɔ nyuma -slolu!» ²⁷ Gbaa ɔ yi 'yaa aɩn -ylɛ: «In 'nɩ amɩaa 'bhɩlɩda da -yi. Amɩa weee nua gbɩnyuu lɛ, a vla 'mɩ gwe!» ²⁸ Da a yia *Ablaamu, *Izaki, *Zakɔbɩ -yɔ -Lagɔɔgbɩ -falɩpanya weee 'yia, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɩligbe 'wɔ, 'in wa 'ka amɩa 'pipee viteli, -bha a yia wia, 'in a 'ka gla 'wɩli! ²⁹ 'Yɩɩ 'wɔsɔlɩda, 'yɩɩ bhɩlɩda, 'yɩɩ 'wɔsɔlɩdaa lilisɔlɩ -yɔ kɔpɛsɔlɩ, -mɔ nyuma yia 'bhɩa, 'in wa 'ka dabɩɩ li -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɩligbe 'wɔ. ³⁰ 'In -slɛɛn da, -wa -gaa lv, tɔlva yia 'yuganya -zɛa, 'in -wa -gaa 'yu, -maa tɔlva yia loganya -zɛa.»

-Zezu wia -Zeluzalemɩ 'gbɩ

(Mt 23.37-39)

³¹ We bhɩa, Falizinyuma tɔlva bɛa -Zezu kwesi, 'in wa nɛɛ ɔ -ylɛ: «-In 'bhɩ da, -in mɩnɩ da -putu. Nɩ, Ewɩɩɩ 'yɩbha ɔ 'ka -mɩ 'bha.»

³² -Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «A mni, a gba -totoo -bho -nyume mia ni -ylae: zuzu 'nyii na vua, 'in na jipea guzunya -zeen -yo cizi. 'In we 'yli taa zli na bhia na lubho. ³³ Nu, -zeen, cizi -yo cizielu, we mi nu, in zu na nonve 'yliyō. Nu, wa 'ka -Lagōgbu -falipanyō 'bha 'gbe -putu -gu, we 'ni 'yli nani, 'mu we 'ni -Zeluzalemō 'wubhu.

³⁴ «-Zeluzalemō -nyuma, -Zeluzalemō -nyuma, amia -wa bhaa -Lagōgbu -falipanya, 'in nyuma -Lagō paa ain yoo, -wa bhaa wa gbaku 'wu. Bhla weee nya, sa nyuu gugwalia we 'yua 'wlu we -kapue zō, 'in we gbliia we -gu la, in 'yibha in 'ka 'sa ain 'wlugwlii, 'in a 'ni we -yōjwu. ³⁵ We 'gbu, -Lagō yia amiaa -budu 'kadu sōlu lapalila. 'In in nēe ain -ylae: a 'na 'ka 'masleen 'mi 'yi tiklu, 'in bhla -we nya a 'kaa gba nu,

«Nyume -ō yia Nyumaa -Kanyōō 'jnu nya,

-Lagō jwna o 'nyu la»,

'in we bhla 'kaa nyii.»

14

-Zezu jipea guzunya yabhlo, Zuifvu Nyapeyli nya

¹ Zuifvu Nyapeyli yabhlo nya, Falizunyumaa 'yugalunyaa 'yabhlo laa -Zezu o 'dēe -gbe, o -yo o 'ka li dabudu. -Zezu plaa o -budu zō, -zugba Falizunyuma -wa mia -bha, -maa yla o tenyii. ² -Zugba nyume yabhlo kaa 'yilyigu -yo, -mō 'yigbe o 'yu. ³ 'In -Zezu yia -Lagōō titee gwesanya -yo Falizunyuma layibhae: «'Lee, -amiaa tite nye nyume 'yoo yaayu, we'e 'nye o 'yoo, o 'ka nyume jipe Nyapeyli nyaa?»

⁴ 'In wa 'ni 'yibha wa 'ka we 'bigupali. -Zezu 'bhitia o guzunyaō -gbe la, 'in o yia o jipe. 'In o nēe o -yla: -in mni. ⁵ 'Bhie, o nēe wa -ylae: «Ain glaa -nyume yabhlo, -de o yuu, o -ka -klō 'wubho, o 'na 'ka -mō o -saa, yaayu -de o bhlii, we -ka -klō 'wubho, o 'na 'ka -mō we -sa Nyapeyli nyaa?»

⁶ Da -Zezu gba 'saa, wa 'ni mnenni wa 'ka we 'bɪgɔpali ɔ -yla.

-In 'na 'bhulu -na 'dɛ 'wɔ nyɛmɛ 'kadɔ 'bhisa -ni

⁷ -Wa wa laa wee 'fɛti -gɔ, -wa mia 'bi -zɔnɔ 'wɔbhuda, -Zezu 'yia wa -yɔ, 'in ɔ yia wa gbɔɔ nine -mɪni 'pali: ⁸ «Da nyɛmɛ yabhlo -ka -mɪ la 'ɲwɔkwafɛti -gɔ, -in -ka -mɔ nyɛni, -in 'na -dɪli 'bi -zɔnɔ mia 'yugbeɪn -gɔ la -ni. -We ka gbɔ -wa, nyɛmɛ ɔ ka -vact -zia -mɪ, -de wa ka -mɔɔ laa! ⁹ 'In nyɛmɛ ɔ laa a 'dɛ 'sɔ wee 'fɛti -gɔ, ɔ -ka yi, 'in ɔ 'ka -mɪ -yla gbaɛ: <-In 'nyɛ ɔ 'bi -mɪni, zɔ nya -na yia 'wɔsɔa, 'in -in 'ka lɔgbɛɪn ladia mɪni. ¹⁰ Nu, da nyɛmɛ -ka -mɪ la 'fɛti -gɔ, -in -ka -mɔ nyɛni, -in mɪni -in -di lɔgbɛɪn la. 'In ɔ laa -mɪ da ɔ -ka yi, 'in ɔ 'ka -mɪ -yla gba: <'Tale, yi, -in 'ka 'bi -zɔnɔ -gɔ ladi. > Tɔɔn, 'in -mɔɔ ylɪmanɪa -na 'ɲni, nyɛma -wa -in -yɔ wa 'sɔ mia lililu gwe 'yliya 'wɔ. ¹¹ Nu, nyɛmɛ ɔ ylɪmanɪa ɔ 'dɛ, zɔ -Lagɔ yia ɔ belɪa, 'in nyɛmɛ ɔ belɪa ɔ 'dɛ zɔ, 'ylɪmanɪa -Lagɔ yia ɔ.»

-Wa a 'kaa la lililu -yɔ

¹² 'Bhie -Zezu nɛɛ ɔ laa ɔ -ylaɛ: «Da -in -ka lililu lɛnɔ, -in 'na lali -na 'talea, -na bhelia, -na zɔyɪlɪnyɛma -yɔ -na -lima 'ɲnɪmɪnyɛa 'dɛkpɔa -ni. Nu, zli wanɔɔ 'yli -ka nyɛni wa -ka -mɪ la, -zugba -we -in nɔa lɛ we 'bɪgɔ wa 'pali. ¹³ Nu, -in -ka 'fɛti lililu lɛnɔ, -in la bobabhanya, 'kukunya, 'tɪgɪtɪgɪnya -yɔ 'lɔlɔnya. ¹⁴ Nu, -in -ka 'sa nɔ, -zugba, 'wɔtɔtɔ -dlɔɔ mɪ -na -nɔ nya. Wa 'ni mnenni wa 'ka -mɪ -lu yabhlogbɔɔ 'nyɛ we 'bɪgɔ. Nu, -Lagɔ yia we 'bɪgɔpali -mɪ -yla. Da nyɛma tiklu yia tɪtɪlɪnya glaa 'wɔsɔa, we zli.»

'Fɛti 'kadɔɔ gbɔɔ nine

(Mt 22.1-10)

¹⁵ -Mɔɔ 'bɪgɔ, nyɛma -wa mia lililu gwe, wa glaa -nyɛmɛ yabhlo 'nɔa wɛlɪnya -mɪni, ɔ nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «Nyɛmɛ ɔ

yia lia -Lagoo nyumaa 'wlulapuligbe 'wu, 'wututue -dlao mi -moo -nu nya.»

¹⁶ -Zezu nee o -ylae: «Nyume yabhlo -saa 'feti 'kadu, 'in o yia nyuma duun la. ¹⁷ Lilibhla bea, 'in o yia o zolubhononyo yabhlo tie, o gba -wa o laa -ylae: «A yi, nu, lililuu pipie ka bhia.»

¹⁸ «'In wa 'de weee yia gbagbie bhli -bhlo -bhlo nu, <-In ti -amiaa -yogbu 'wu>. Tianu nee oo zolubhononyo -ylae: <In ka kpaa yabhlo zo, 'mu na mnia 'yia -kpoo. We 'gbu, -mi na bhuhhoe, -in ti na -yogbu 'wu.> ¹⁹ 'In 'yabhlo nee o -ylae: <In ka 'bhli kugbua zo, 'mu na mnia laylalia. -Mi na bhuhhoe, -in ti na -yogbu 'wu.> ²⁰ -Budv nee 'ya o -ylae: <Desleen na bhva da 'hwno kwada. We 'gbu, in 'ni mneni in 'ka mni.>

²¹ «Zolubhononyo 'bhitia lu o -kanyoo -gbe, 'in o yia we 'bigu -dinya o -salu. 'In -buduu -kanyo yia 'ce -papie bhli. 'In o nee o zolubhononyo -yla: <-In mni 'gbe nukple slui, -mo we -gblagblunya -yo we -gwelenya -gu, -in -yo bobabhanya, 'kukunya, 'lolonya -yo 'tigitigunya yi.> ²² -Muu 'bigu, zolubhononyo yia, 'in o nee: <Na -kanyo, -we -in gbaa in nu le, in ka we lenu. 'In 'bu tolva yi 'yaa 'wutu.> ²³ 'In -buduu -kanyo nee o zolubhononyo -ylae: <-In mni, -in 'plili -gwelenya -gu, we -yo kpaa -yoonya 'wu, 'in -wa -in -ka 'yi, -in gba wa -yla -gla nya, wa yi na -gbe. 'In na -budu 'ka ye. ²⁴ In nee ain -ylae: waa tianyuma -wa in laa, wa 'yabhlogbo 'na 'ka na 'feti -gu -lu li.> »

*Sa wa 'kaa -Zezu 'bi nu, mu ni
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Nyumaa -zlo -yo -Zezu mi 'yloogblu nuda, o 'bhitia wa -gbe, 'in o nee wa 'de weee -ylae: ²⁶ «Nyume -o -ka 'mi 'bi yi, in namanu o dudv, we 'ka o dide, o 'nyaa, o 'hwno, o 'yua, o bhelia, o bhola -yo o 'debhie -gbolu 'wuzi. We 'ni -muvu, o 'ni mneni o 'ka na 'binonyo -ze. ²⁷ 'In nyume -o 'ni o stassee

*su 'wobhu, ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ yi, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'bɪnɔnyɔ -zɛ.

²⁸ «Nu, amɪaa lɔ -nyɪmɛ -mɔmɔ, -ɔ gba ɔ 'ka -budu 'kadu 'subha, 'in ɔ'ɔ -dɪ la, ɔ'ɔ zɛlɪ 'gwɛzi -we mɪa ɔ kwɛɛa? 'in -de wee 'gwɛzi mneni we 'ka wee -budu bhɪaa? 'in ɔ'ɔ yibheli we 'jɪa? ²⁹ We 'nɪ -mɪsɪs, ɔ -ka wee -buduu gwe glu palɪ, ɔ sɔ -ka we 'subhasubhee -yɔbhɪalɪ, -wa weee yɪa -bha 'yɪa, 'in wa bhɪɪa ɔ nyaniɛ? ³⁰ Gbaa wa yɪaɛ: «Nyɪmɛ -mɔnɪ bhɪɪa -buduu subhasubhee, 'in ɔ sɔ yɪa we -yɔbhɪalɪ.»

³¹ «'Sa -bhlokpade, nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ yabhlo kaa 'slɔja 'wlu glu 'sɔ 'wlu kugbua, ɔ -ka gba, ɔ 'ka nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ -putu -ɔ kaa ɔnɪs 'slɔja -zakpa 'sɔɔ -gbɛ tɔ kwa, la ɔ dia, 'in ɔ yɪbhaa ɔ 'dɛ la: <'Lee, in mneni in -yɔ ɔ 'ka tɔ gɪs?> ³² We -ka ɔ 'nɪ we mneni, 'in ɔ tiea nyɪma, nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ -mɔnɪ -gbɛ. Da -mɔɔ -tlɔlɔva -slɔ ɔ -yɔ la, 'in ɔ 'ka -mɔɔ -yɪa gba 'wɪtɪtɪe -dlɔɔ -tɔ wa nyɪdɪ.

³³ «'Sa -bhlokpade, nyɔɔɔ nyɔɔ -ka amɪaa lɔ -nyɪmɛ nya -mɪ, ɔ 'nɪ ɔ -kakalu weee -blɪ -gɪ 'palɪ, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'bɪnɔnyɔ -zɛ.»

Gumu -we 'bhva 'nɔɪwɛ

(Mt 5.13; Mk 9.50)

³⁴ 'In -Zezu yɪa we -gɔdɪɛ: «Gumu mɪa, -lu -zɔnɪ -wa. 'In gumu -ka 'nɔɪwɛ 'bhv, sa wa 'ka we namani? ³⁵ We 'nɪ 'yɪlinani, dɔdɔs -nɪ nya, we 'nɪ 'yɪlinani -yɪlikpeduduu -nɪ nya. 'Pipee wa vitelia we.

«-ɔ -ka we 'nɪnɪ -yukwɪlɪ 'wlu -ka, ɔ 'nɪ we.»

15

Bhlabhlɛ mɔɔaa gbɪs nine

(Mt 18.12-14)

¹ 'Yɪ yabhlo nya, *nɪsɔn -gwɛzisanya -yɔ gbɪnyuuu kwɛ -ɔɪan tɔlɔva bɛa -Zezu kwesi, wa 'ka ɔ wɛlɪ yukwɪlɪ pɪlɔ.

² Falizɪnyɪma -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya saa -Zezuu 'ɲnɪ,

wa nɛɛ: «Nyumɛ -mɔni kpaɛ gbɔnyuuu kwɛ -ɔian sɔ 'sɔ nya, 'in ɔ -yɔ wa lia dabudu!»

³ 'In -Zezu yia wa gbɔɔ nine -mɔni 'pali: ⁴ «Amɔaa lɔ -nyumɛ yabhlo -ka bhlabhlɛ glɔ gbu -ka, we lɔ -bhlabhlɛ yabhlo -ka mɔɔ, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka we glɔ -mnɔa 'ya kugbua lɛ gbomɔa lida tu? ɔ 'ka wee -bhlo mɔɔa 'yilibilanɔnɔa mɔni, 'in ɔ ka we 'yu? ⁵ 'In da ɔ 'yia wee bhlabhlɛ, ɔ dli namanɔa, ɔ yia we -bli gba lapali. ⁶ ɔ nɔnia ɔ -budɔɔwɛɛ, tɔɔn, ɔ laa ɔ 'talea -yɔ ɔ ladɔnya, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «A -yɔ 'mi 'sɔ li 'mɔna. Nu, na bhlabhlɛ mɔɔa, in ka we 'yi!»

⁷ «In nɛɛ aɔn -yla, 'sa -bhlokpɛɛ, gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ yabhlogbɔɔ 'bhɔa ɔ gbɔnyuu 'bu 'gbɔ, 'mɔna 'kadɔ mɔ yali. Nyɔma tikluu glɔ -mnɔa 'ya kugbua lɛ gbomɔa, -wa pɔpala 'wlukɔɔn la nu, wa gbɔ 'ni dli 'bhiti gbɔ 'wolapɔli, wee 'mɔna -zi wa -nɔ 'wɔ.

'Gwezii tama mɔɔaa gbɔɔ nine

⁸ «Yaayu, 'ɔɔwɔ yabhlo kaa 'gwezi tama kugbua, 'in we 'yabhlo -ka mɔɔ, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka 'nape -nyuma, 'in ɔ 'ka -budu zɔ laylipe, ɔ 'ka we datali yɛɛɛ, 'in ɔ 'ka we 'yu? ⁹ 'In da ɔ 'yia wee 'gwezii tama -bhlo, ɔ laa ɔ 'talea -yɔ ɔ ladɔnya, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «A -yɔ 'mi 'sɔ li 'mɔna. Nu, na 'gwezi tama -bhlo mɔɔa, in ka we 'yi!»

¹⁰ «In nɛɛ aɔn -yla 'sa -bhlokpɛɛ, gbɔnyuu -lɛnɔnyɔ yabhlogbɔɔ 'bhɔa ɔ gbɔnyuu 'bu 'gbɔ, 'mɔna 'kadɔ mɔ -Lagɔɔ 'anzi nyidi.»

Mnɔmnɔnyuu gbɔɔ nine

¹¹ -Zezu nɛɛ 'yɛ: «Nyumɛ yabhlo ka nɔkpasiyua 'sɔ. ¹² Bɔsɔbhayɔ nɛɛ ɔ dide -ylɛ: «Dide, -na 'bɔ -in 'ka yaa -aɔn -yɔ tɔ ni, -in dlili we, 'in -in 'ka na -nɔ wla.» 'In wa dide yia wee 'bɔ ɔ 'yua sɔbhie 'woladlili.

¹³ «'Yli 'sə -le 'plia, 'in əə nyimesləyu yia əənu wee 'bɪ pɛlv 'pa. Ə 'bhua we 'gwezi 'wʊ, 'in ə yia dɔdɔ -putu -gʊ mɪ 'pɪpɪ. -Mə ə -nyumənu wee 'gwezi, pɔɪnplagbʊ lɛnve nya. ¹⁴ Da ə bhia ə 'gwezi weee nyumoe, 'in ŋwə 'kadʊ yia wee dɔdɔ -gʊ yi. Təʊn, ə 'nɪ lililɪ -kaa 'gbʊ, 'in ŋwə yia ə 'bhabhiɛ bhli. ¹⁵ -Bha ə mɪa -slɛɛn wee dɔdɔ -gʊ nyɪmɛ yabhloo -gbɛ lubho nʊa. 'In -mə ə yia ə -mə kpaə kwa, ə 'ka -bobo ŋwɛkʊ. ¹⁶ Ə 'yɪbha yaa gwesi -we -bobo lia, ə 'ka we li. 'In nyɪmɛ yabhlogbə ə 'nyɛ we ə.

¹⁷ «Təʊn, ə dli -saa ə zukpa, 'in ə nɛɛ: «Na didee lubhonɔnya ka lililɪ duun, wa 'nɪ mneni, wa 'ka we li. 'In, -zugba, -amɪ, na tli ŋwə nya -seli. ¹⁸ Didee -gbɛ na yia lubhitia, 'in in 'ka ə -yla gbəɛ: «Dide, in ka gbɔnyuu lɛnʊ -Lagɔ -yla, 'in in yia -mɪ -yla we lɛnʊ. ¹⁹ In 'nɪ -slɛɛn we 'klʊ -ka, -in 'ka 'mɪ la -na 'yu. Nu, 'bhu 'mɪ 'wʊ -na lubhonɔnyaa 'yabhlo 'bhisa.» > ²⁰ Ə -səə 'wʊ, 'in ə yia ə didee -gbɛ lubhiti.

«Da ə -tlɔlvə -slə -budɔŋwɛɛ -yɔ la, ə dide yia ə -yɔyɪ. 'In nyazi yia ə 'wʊ yi bhabha, ə -yɔ -gwagwie mɪa ə yoo, 'in ə yia ə gbɛli. ²¹ Təʊn, ə 'yu nɛɛ ə -ylaɛ: «Dide, in ka -Lagɔ -yla gbɔnyuu lɛnʊ, 'in, in yia -mɪ -yla we lɛnʊ. In 'nɪ -slɛɛn we 'klʊ -ka, -in 'ka 'mɪ la -na 'yu.»

²² «'In ə dide nɛɛ ə zɔlubhonɔnya -yla: «A 'pulo! A -la ə 'ylinə -bana yabhlo. A -pla we ə 'wʊ, a fa ə sɔwʊlu sə 'wʊ, a -pla ə -sakwla bhʊ 'wʊ. ²³ 'Bhli -dɔgbʊ palia dɛ 'kɪ, a -yɔ we yi. A 'bha we, 'fɛtɪ -wa! -A 'ka li! ²⁴ Nu, na yu mɪa da, ə ka tli, 'in ə yia ganə, ə ka mɪə, 'in in yia ə 'yɪ.» 'In wa yia 'fɛtɪ -sasɛɛ gwɛdi.

²⁵ «We bhla, -zugba ə 'yu kpaə mɪ lubho nʊda kpaə. Ə mɪ -zəə yida, da ə cɪpaa -budɔŋwɛɛ, 'in ə yia lʊ -yɔ -lilii wɛlt 'nʊ. ²⁶ Ə laa zɔlubhonɔnyə yabhlo, 'in ə yia ə layɪbha: «'Lee, lɛɛ -lu nʊ lɛa?» ²⁷ Zɔlubhonɔnyə yia we 'bɪgʊpalɪ ə -ylaɛ: «-Na bheli yia lʊ, we 'gbʊ, 'kɪkabhlii -dɔgbʊ -a 'siala,

'in -na dide yia we 'bha. -We ka gbu -wa, o ka 'kwayli, 'in o yia o 'yi.>

²⁸ «'In o 'yu kpara yia 'ce 'pa, o nee o 'nia -budunwee nyini. O dide 'tlaa, 'in o yia o bhubhoe nu, o mni -budunwee. ²⁹ 'In 'yu yia we 'bigupali o dide -ylae: <-Tali, in ka -mi -yla lubho nu -zu duun nya. In 'ni -slo -na weli yabhlogbo 'nunwe -sa. 'In -zugba, -in 'ni -slo -ami wliyu yabhlogbo 'nye, in -yo na -lima 'ka 'feti -sa. ³⁰ -Na 'yu o -nyumoa -na -li 'naabizunwi nya ni, mo yia luv 'gbu, 'in -in yia 'kpikabhlii -dogbu 'kadu -a 'sialia ni 'bha!>

³¹ «O dide nee o -ylae: <Na 'yu, -mi -yo 'mi mi 'yli weee nya. -Lu weee in kaa, we mi 'ya -na -nu nya. ³² Nu, -na bheli -na yia da -yo, o ka tli, 'in o yia ganu. O ka mnu, 'in in yia o 'yi. We 'gbu, -a mneni, -a 'ka 'feti 'kadu -sa 'muna nya.> »

16

-Luu 'yliyozonyo 'nyuuu gbuu nine

¹ -Zezu nee o 'binonya -ylae: «'Yli yabhlo nya, 'hnuminyo yabhlo ka o zuzonus 'yliyozonyo yabhlo, 'in nyuma yia o -yla fen 'tubhua mni nu: <-Na zuzonus 'yliyozonyo mi -na zuzonus -nyumoda.> ² Toun, o yia o zuzonus 'yliyozonyo la, 'in o nee o -ylae: <In ka 'di 'nyuu 'nu -na gbegeun. Lubho -we -in nua, -in -slo lu 'mi we 'klu. -We ka gbu -wa, -in 'na 'ka -sleen na zuzonus 'yliyozonyo -ze.>

³ «'In o lubhononyo nee o 'de dli zo: <Na -kanyo -ka 'mi kwnee -sa, sa in 'ka we nua? In 'ni late, in 'ka kpaalubho nu. 'In, in 'ka -kun, zu -muv bhali 'mi. ⁴ Aa! Da na -kanyo -ka 'mi kwnee -sa, -we in 'kaa lenu, 'in nyuma tova 'ka 'mi 'bi 'nye, in -yi wel!>

⁵ «'In -wa ᵊ -kanyᵊᵊ kpagbu mia 'wlu, ᵊ yia wa la -bhlo -bhlo. ᵊ yia tianu la, 'in ᵊ neε -mᵊᵊ -ylaε: <Na -kanyᵊᵊ kpagbu zuma mi -mi 'wlua?»

⁶ «-Mᵊᵊ yia we 'biᵊᵊpali ᵊ -ylaε: <'Kpi -balii glu gbu mia 'mi 'wlu.»

«'In ᵊ neε -mᵊᵊ -ylaε: <-Na 'sebhε ni, -in -di la slui, -in celi glu 'sᵊ 'ya kugbua.»

⁷ «-Muu 'biᵊᵊ, 'in ᵊᵊ lubhonᵊnyᵊ yia 'yabhlo layibhaε: <'In -mi, kpagbu zuma -in ka 'wlua?»

«'In -mᵊᵊ yia we 'biᵊᵊpali ᵊ -ylaε: <'Mnᵊ bii glu gbu.»

«ᵊ neε ᵊ -ylaε: <-Na 'sebhε ni, -in celi glu -mnua.»

⁸ «Nu, -luu 'yliyᵊᵊnyᵊ 'nyuuu -kanyᵊᵊ yia ᵊ 'ᵊni kwali ᵊ nacikakie 'gbu.» 'In -Zezu yia we 'wlubha, gbagbie nyae: «Nu, dudu ni -gu -nyuma ka naci 'nyuu wa 'dekpva nyidi, we 'ka zli 'klu -nyuma -zi.»

⁹ -Zezu yia we -ᵊᵊᵊᵊ: «'In neε aun -ylaε: a dili nyuma 'tale, duduguu 'ᵊnumnilu nya. Zli we yia aun 'wᵊᵊᵊ, 'in wa 'ka amiaa 'lakpasu kpa, -Lagᵊᵊ -zᵊᵊ.

¹⁰ «Nyime -ᵊ mia tiklu -li yua -sesεε lenᵊᵊᵊ, ᵊ tiklu 'ya -li 'kadu lenᵊᵊᵊ. Nyime -ᵊ 'nia -mi tiklu -li yua -sesεε lenᵊᵊᵊ, ᵊ 'ni 'ya tiklu -mi -li 'kadu lenᵊᵊᵊ. ¹¹ A 'ni -mi tiklu, 'in a 'ka dudu -ᵊᵊᵊ 'ᵊnumnilu -we bhua la kpa, nyᵊᵊ 'ka aun 'ᵊnumnilu -zᵊᵊᵊ yoo 'nyea? ¹² 'In a 'ni -mi tiklu, a 'ka nyuma -putuu -lu kpa sa -yibheli, -we -wa amiaa -nu, nyᵊᵊ 'ka we aun 'nyea?»

A 'na 'bhulu 'gwezi 'wu amiaa -kanyᵊᵊ nya -ni

¹³ «Lubhonᵊnyᵊ yabhlogbᵊᵊ 'ni mneni ᵊ 'ka -cian 'sᵊ -yla lubho nu. Nu, 'yabhlo ᵊ yia 'wᵊnyea, 'in ᵊ 'ka -bhloo zekali. 'Yabhlo -yᵊᵊ ᵊ yia lanεa, 'in -bhlo 'ka ᵊ dudᵊnyumani. A 'ni mneni a 'ka -Lagᵊᵊ -yᵊᵊ 'gwezi -yla lubho nu dabudu.»

-Zezu gbalha Falizinyuma -gu
(Mt 11.12-13, 5.31-32; Mk 10.11-12)

¹⁴ 'Gwezi nanı Falizinyuma dudbu 'gbu, wa 'nva welinya -mını, -zugba wa palı -Zezu gla. ¹⁵ -Zezu neε wa -ylaε: «Amia nva amıaa 'de nyuma tiklu 'wu nyuma 'yliya 'wu, 'ın -Lago -yi amıaa dli. Nu, -we mia 'kadbu nyuma 'yliya 'wu, 'wu -Lago nyεa we.

¹⁶ «We 'ka 'Zan -Batisu bhla ylı, -zugba Moizu titee 'sebhε -yε -Lagεgbu -falıpanyaa 'sebhε mı la. We 'ka wee bhla 'wobhu, -Lagε nyumaa 'wlulapılıgbu wa gba. 'ın nyuma duun gva la, wa 'ka we zε pla. ¹⁷ Nu, yalı -yε dudbu mneni we 'ka labhu. 'ın titee celılu 'ya yabhlogbεε 'nı mneni we 'ka 'sa labhu.

¹⁸ «Nyume ε -ka ε 'ıwnε kwnεε -sa, ε -ka 'ıwnε -putu kwa, gbonyuu ε nva ε. 'ın ε -ka kwnεesarıwnε kwa, gbonyuu -mεε nva ε.»

Ḥnumninyε -yε bobabhanyε -Lazalı

¹⁹ -Mvu 'bıgı, -Zezu yia wa gbıu nine -mını 'palı: «'Ḥnumninyε yabhlo mı bhaa, 'ylinanε -naanya ka -valε 'tea, 'mı ε plaa 'wu. 'ın 'yılı weε zlı, ε saa 'feti 'muna nya. ²⁰ -Mvu bhla, bobabhanyε yabhlo wa laa -Lazalı, ε ka ku 'gbia 'bhua la, -mεε pı εε 'ınumninyεε -budıjweε la. ²¹ 'ın lililunya -we bhliε εε 'ınumninyεε 'tabhle zε, -Lazalı 'yibha yaa ε 'ka we li. 'ın -zugba gwınya menı ε 'gbia 'yılı la.

²² «'Yılı yabhlo nya, bobabhanyε yia tlı. 'ın -Lagεε 'anzınya yia ε Ablaamu kwesi kwa. 'Ḥnumninyε -mεε yı 'yaa tlı, 'ın wa yia ε 'bhlu. ²³ 'Ḥnumninyε mı siada -mε tlıtlınyaa dudbu -gu, ε 'bhua 'wlu 'wu, 'ın ε yia Ablaamu -yıyı 'pıpı, -zugba -Lazalı mı -mεε kwesi. ²⁴ Tεın, 'ın ε yia 'wıkpı: «Dide Ablaamu, -ın 'yılı 'mı nyazi, -ın tie -Lazalı, ε 'ka ε -kwıtayaa 'mne 'nyu lu fa, 'ın ε 'ka na mıε -gu lawεtεlv. Nu, ın mı siada bhabha -seli -kosu 'wu.»

²⁵ «'In Ablaamu yia we 'bigupali ɔ -ylaɛ: <Na 'yu, -in 'pa -bha dli nu, -in ka -nanuɔ zuɔɔnu weee 'yi zluɛ dudu -gu, -zugba -Lazali sia. -Sleen, wa mi -Lazali dli -belu -yɔpalida -seli, -zugba -mi -na sia. ²⁶ 'In 'ya, 'gbiwlu 'kadu mi a -yɔ -aun 'sɔ nyidi. We 'gbu, nyuma -wa 'yibhaa wa 'ka -amɩaa -gbe 'bhu, wa 'ka amɩaa -gbe mni, wa 'ni we mneni. 'Sa -bhloo 'de, da -in mia, nyime yabhlogboɔ 'ni mneni -mɔɔ 'ka 'ya -mɔ 'bhu, 'in -mɔɔ 'ka -amɩaa -gbe yi.>

²⁷ «'In ɔɔ 'ɛnumnyɔ nɛɛ: <Dide, -mi na bhubhoe, we -ka 'sa -mi, -in tie -Lazali na didee -buduɔweɛ. ²⁸ Nu, in ka bhelia gbu, -Lazali kwa wa weli, wamɩ yi 'ya siastada -mni yi.>

²⁹ «Ablaamu yia we 'bigupali ɔ -ylaɛ: <-Na bhelia ka Moizu titee 'sebhe -yɔ -Lagɔgbuɔ -falpanyaa 'sebhe kweɛ, -we we gbaa wa -yla, wa zu we 'nuɔwe!>

³⁰ «'In ɔɔ 'ɛnumnyɔ nɛɛ: <Dide Ablaamu, gbuzɔnu -wa, mu -nanu -wa 'bhie, nu, nyime yabhlo -ka -seli 'bhu tɩtɩnyaa -gbe, ɔ -ka wa weli kwa, 'in wa 'bhitia wa dli.>

³¹ «'In Ablaamu nɛɛ ɔ -ylaɛ: <-We Moizu titee 'sebhe -yɔ -Lagɔgbuɔ -falpanyaa 'sebhe gbaa, wa 'ni we 'nuɔwe zu, nyimeɛ 'de yi 'wɔsɔ tɩtɩnya glaa, ɔ yi wa weli kwaoo, wa 'na 'ka ɔ weli 'wɔɔwɔnu.> »

17

Gbonyuu -yɔ nyimeɛ -yɔgbu 'wɔtɩtie
(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

¹ -Zezu nɛɛ ɔ 'binɔnya -ylaɛ: «Gbu -we 'kaa nyuma gbonyuu lukwa, we mi la 'kɔmuɔ. Nyime -ɔ ka -gbe wee gbonyuu -ka 'bhu, gbonyuu mi ɔ -nu nya. ² 'In wa -ka ɔ tukpa 'kadu -bli -yɔ gbuanɩ, wa -ka ɔ gumunyu lu viteli, we nanɩ 'yli ɔ -nu nya. ɔ yi 'ylaasi -manu 'yabhlo gbonyuu lukwa. ³ A zu amɩaa 'de 'yliyɔ!

«-Na bheli -ka gbonyuu lenv, -in pali we ɔ -yla la. ɔ -ka we yibheli, -in ti ɔ -yɔgbv 'wu. ⁴ -Na bheli -ka -mɪ -yla gbonyuu lenv -zakpa gbesɔ 'yɪ -bhlo nukplɛ, 'in ɔ -ka -na -gbɛ yi, ɔ -ka we yibheli, wee 'yɪ -bhloo 'dɛ nya -zakpa gbesɔ, -in ti ɔ -yɔgbv 'wu.»

-In 'ylimanɪ -amɪaa dɪzɔzɔve -gɔwɔla

⁵ 'Yɪ yabhloo zɪ, -Zezuu tietienya nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, -in 'ylimanɪ -amɪaa dɪzɔzɔve -gɔwɔla.»

⁶ 'In Nyɪmaa -Kanyɔ yia we 'bɪgɔpalɛ: «Amɪaa dɪzɔzɔve -ka -mɪ 'kienyi mutadɪ 'ya 'bhisa, a mneni a 'ka su -mɪnɪ -yla gba: <-In 'tɪlɪ, -in 'ka -na 'dɛ faa mɪ gumunyu lɔ>, 'in we zua an 'nɔŋwɛ.»

Lubhonvnyɔ ɔ nɔnv -lubho

⁷ «Sa 'bhisa: an glaa, nyɪmɛ yabhlo ka lubhonvnyɔ yabhlo, kpaapanyɔ nya, 'nɔɔluu 'yɪlyɔzɔnyɔ nya. Da -mɔɔ -ka kpaɔ 'bhv, ɔ -ka -mɔɔ -yɔyɪ, ɔ yi -mɔɔ -yla gba: <-In yi slɪ, -in 'ka lii? ⁸ -Innya, nu, gbaɔ ɔ yia ɔ -ylaɛ: <-In pi na lilɪlɪ, -in 'bhiti -na -bana. -In wla na lilɪlɪ, in -ka lilie bhɪa 'bhie, -in 'ka -na -nv li.> ⁹ ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka ɔ lubhonvnyɔ fuo 'pa, -we ɔ gbaɔ -mɔɔ -yla, -we -mɔɔ nva lɛɛ 'gbv, we 'nɪ mvɔ? ¹⁰ 'Sa we mɪ 'yaa amɪaa -nv nya: -we weee -Lagɔ gbaɔ a nv lɛ, a -ka we lenv, a gbaɛ: <Lubhonvnyɔ -kpɔva -amɪa -mɪa, -we -Lagɔ gbaɔ -a nv lɛ, 'mv -a nva lɛ.> »

-Zezu jipea *sɔlibhanya kugbua

¹¹ Da -Zezu mɪa -Zeluzalemv mɪnɪda, 'in ɔ yia Samalii -yɔ Galilee 'wɔgbelida 'plɪlɪ. ¹² Da ɔ plaa 'gbe yabhlo nukplɛ, 'in *sɔlibhanya kugbua yia ɔ yoo yi. ¹³ Wa -tlɪslɔ ɔ -yɔla, 'in wa yia 'wɔkpɪkɪɛ bhli: «-Zezu, -Slolunyɔ, -in 'yɪlɪ -an nyazi!»

¹⁴ -Zezu 'yia wa -yɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A mɪnɪ amɪaa 'dɛ -Lagɔbɔbɔnya 'klɔslɔlua.»

Da wa mia mnida, 'in wa yia 'pu. ¹⁵ Wa glaa, 'yabhlo yibhelia we 'ji nu, o ka 'pu, 'in o yia lubhiti, -zugba o mnuni -Lagoo 'hni, 'wukpikpie nya. ¹⁶ O bhlia -Zezuu bhv -yo, o yia o 'wlu zofa, 'in o yia o fuo 'pa. O nyume mia, *Samalii -nyume -wa. ¹⁷ Toun, -Zezu nee: «'Lee, nyuma kugbua 'ni 'puu, wa gbomnuva pnu 'na? ¹⁸ 'Mu we 'ni 'lakpayu -mou 'wubhu, nyume yabhlogbo 'ni 'wlukoun lapopali, o 'ka -Lago fuo 'paa yii?» ¹⁹ 'Bhie, -Zezu nee o -ylae: «-In -so 'wu, -in mni. -Na dlizuzve ka -mi pue.»

-Lagoo nyumaa 'wlulapilie mi aun nyidi
(Mt 24.23-28,37-41)

²⁰ Faliznyuma yia -Zezu layibha 'lee: «Lebhla -Lagoo nyumaa 'wlulapilibhla 'ka nynia?» 'in -Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «-Lagoo nyumaa 'wlulapilie mia, wa'a 'yi we -yo 'yli nya. ²¹ Wa 'na 'ka gba nu, <A -tali, -Lagoo nyumaa 'wlulapilie mi -seli!» 'in <We mi mo!» A yibheli we 'ji nu, *-Lagoo nyumaa 'wlulapilie mi aun nyidi.»

'Yi -we nya Nyumee 'Yu 'kaa yi

²² 'Bhie, -Zezu nee o 'binanya -ylae: «Bhla yabhlo yia nynia, 'in a 'ka gba, a 'ka *Nyumee 'Yu 'yi, 'yli -bhlogbo nya, 'in a 'na 'ka o 'yi. ²³ Nyuma -ka gba: O mi -seli», 'in wa -ka gba, O mi mo», a 'na dili we dli 'wu -ni, 'in a 'na mnuni -mo -gwagwie nya -ni. ²⁴ Sa 'nyu -ka 'yika 'pa, we -nyumali bhva yalu gwedilida, 'in we mnia we bhialida, zli Nyumee 'Yu yia yia, 'sa o yia -mia. ²⁵ We mi nu, o sia -slo bhabha, 'in desleen -nyuma 'ka o solo lapali.

²⁶ «-We 'plia *Nowee bhla, Nyumee Yuu yiyizli, mu -bhloo de yia lenva. ²⁷ Nowee bhla, nyuma mi lida, wa mi 'mada, wa mi kukwalida, wa mi wa 'hwniyua yi zuda, 'in Nowee batoo 'wu -gbli yi yia nyini. Nowee -gblaa batoo 'wu, toun, zezeguda lva, 'in 'nyu yia nyuma lasa.

²⁸ «*Lōtvv bhla 'sa -bhlokpade we nva: nyuma mi lida, wa mi 'mada, -zugba, wa zō lu, 'in wa pa -vale, wa pa kpa, 'in wa subha -budu. ²⁹ 'In 'yli -we nya Lōtv 'bhva *Sodōmv, wee 'yli nya -Lagō kwililia -kosu -yō -bhuhui slo, 'in we yia wa lasa.

³⁰ «'Yli -we nya Nyumε 'Yu yia 'bhlewla, 'sa -bhlokpade we yia nva.

³¹ «Wee 'yli nya, -ō -ka nyapēda -mi 'pipee, o 'na mnini o 'gba 'wubhua -budu zō -ni. 'Sa -bhlokpade, -ō -ka kpa -mi, -mōō 'na bhitili lu -zōō -ni. ³² A 'pa Lōtvv 'ηwnō dli -gu. ³³ Nyumε -ō -ka o 'yliyōgagie 'wōgv, 'wu o yia we bōa. 'In -ō -ka o 'yliyōgagie 'wubō, kwεε we yia o -tva. ³⁴ In nεε an -yla gbuzōnv sae: wee 'yli -minu sabō, nyuma 'sō -ka lapida -mi, 'yabhlo wa yia 'wubhua, 'in wa 'ka -bha -gudu ti. ³⁵ 'ηwni 'sō -ka -lu bhuda -mi, 'yabhlo wa yia 'wubhua, 'in wa 'ka -bha o -libheyi ti. [³⁶ Nyuma 'sō -ka kpa -bhlo 'wu -mi, 'yabhlo wa yia 'wubhua, wa 'ka -bha o -libheyi ti.]»

³⁷ 'In -Zezuu 'binōnya yia o layibha 'lee: «Nyumaa -Kanyō, da gbu -minu 'ka lenva?»

'In -Zezu yia we 'bigvpalε: «Da 'kwie -ka -mi, -bha -ηwaaa -zlo mia.»

18

Gbwubhunyo 'nyuu -yō -dugbanjwō

¹ -Muv 'bigv, -Zezu yia wa gbuu nine 'pal, o 'ka we wa 'klvslolu nu, -Lagō wa 'kaa bhuhōeda -tv 'kōmv, 'kva 'na wlati wa 'ylila -ni. ² «Gbwubhunyo yabhlo mia 'gbe yabhlo 'wu, o'ō sō -Lagō, 'in o'ō zv nyumε yabhlogbōō 'nūηwe. ³ Wee 'gbe -bhloo 'de 'wu, -dugbanjwō yabhlo mi -bha 'ya. 'Kōmv o mna oō gbwubhunyoō -gbe, 'in o gbaa o -ylaε: «-In 'bhu in -yō na tunyo 'sōō nyidi gbu 'wu».

⁴ «'Yli weee nya, ḡ gbṽwubhunyḡ' ḡ ḡwnu we -yḡ. 'Bhie, 'yli yabhlo nya, 'in ḡ yia 'wlukṽn lapṽpali, ḡ nḡḡ ḡ 'dḡḡ dli zḡḡ: <'In sḡ -Lagḡ, 'in 'in zṽ nyime yabhlogbḡḡ 'nṽḡwḡ, gbṽzḡnṽ -wa. ⁵ Nu, -dṽgbṽḡwnḡ -mḡnṽ mi 'mṽ stalida duuun 'gbṽ, ḡ gbṽ na yia 'wubhua. We 'nṽ -mṽṽṽ, 'in ḡ yia 'mṽ stalia 'yli weee nya.> »

⁶ 'Bhie, Nyumaa -Kanyḡ yia we -gṽdṽḡ: «-We ḡ gbṽwubhunyḡ 'nyuu gbaa, a pṽṽ we yukwli! ⁷ 'In -Lagḡ naa, -mḡḡ -bhasanya -ka ḡ gbḡgbḡin 'wukpida -mṽ zlukpe -yḡ jibheza, -mḡḡ 'na 'ka wa -yḡgbṽ 'wubhu tiklu? 'Lee, we 'bṽ ḡ yia 'wṽgwlelia yi? ⁸ In nḡḡ ain -ylaḡ: -innya, wa gbṽ ḡ yia 'wubhua slṽ. 'In da Nyumḡḡ 'Yu -ka yi, ḡ yi dlizunya dṽdṽ -gṽ ylu?»

Falizinyime -yḡ nisṽn -gwḡzisanyḡḡ gbṽṽ nine

⁹ Nyuma -wa yia wa 'de tiklu -Lagḡ 'yliya 'wṽ, 'in wa tṽlia nyuma tḡṽa 'ylila, ma -yla -Zezu 'paa gbṽṽ nine -mṽnṽ: ¹⁰ «Nyuma sḡ mṽnia -Lagḡbudu 'kadṽ zḡ -Lagḡ bhubhoea. 'Yabhlo -wa Falizinyime, 'in -budṽ -wa nisṽn -gwḡzisanyḡḡ.

¹¹ «'In Falizinyime -mḡnṽ yia -Lagḡ bhubhoe ḡ 'dḡḡ dli zḡḡ: <'Oo -Lagḡ, nyuma -tḡṽa -wa 'wienya, tḡṽa 'nṽ -mṽ tiklu, 'in tḡṽa -yḡ 'ḡwṽnṽ -putu dia -budṽ 'wṽ. -Amṽ 'nṽ -maa 'bhisa -mṽ, 'in 'dḡḡbhie, in 'nṽ nisṽn -gwḡzisanyḡḡ -mḡnṽ 'bhisa mu 'gbṽ, na paa -mṽ fuo. ¹² Lḡkḡwlu -bhlo 'wṽ na pla 'sun 'yli 'sḡ, 'in -lu weee na yia, 'in na nyḡa -mṽ we kugbua -gṽ -bhlonṽ.>

¹³ «Nisṽn -gwḡzisanyḡḡ -mḡḡ vlaa gwe, ḡ 'nṽ 'yṽbha ḡ 'ka yali yla, ḡ kpaṽ 'wlu la, 'in ḡ nḡḡ: <'Oo -Lagḡ, -in 'yṽli -amṽ gbṽnyuu -lenṽnyḡ nyazi.> »

¹⁴ 'In -Zezu yia we -gṽdṽḡ: «In nḡḡ ain -ylaḡ: ḡ nyime -mḡnṽ, da ḡ mia ḡ -budṽḡwḡḡ mṽnda, ḡ -yḡ -Lagḡ ka wḡli -bhlo, we 'ka Falizinyime -zi, -Lagḡ ka ḡ -yḡgbṽ 'wṽtu 'gbṽ.

Nu, nyume -o ylimania o 'de, zo -Lago yia o belia, 'in nyume -o belia o 'de zo, 'ylimania -Lago yia o.»

-Zezu ywnaa 'yilaasi 'nyu la

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ 'Yli yabhlo nya, nyuma yia -Zezu 'yuyolua -la, o 'ka wa 'nyularwona, wa kwe -gu lapalie nya. -Zezuu 'binanya 'yia we -yo, 'in wa yia waa nyuma vuvue bhli wa 'wluo kpilte nya. ¹⁶ 'In -Zezu yia waa 'yuyolua o 'de -yobel, 'in o nee: «A 'tide 'yua 'yi, wa 'ka na -gbe yi, a 'na -kulu wa 'yoo -ni. Nu, nyuma mia sa 'yilaasi ni 'bhisa, -Lagoo nyumaa 'wlulaplie mi -maa -nu nya. ¹⁷ In nee aun -yla gbuzonu sae: -o 'ni -Lagoo nyumaa 'wlulapligbu -yowunu 'yisokpile 'bhisa, o 'na 'ka -Lagoo -gbe pla.»

'Inumni nyimesloyu

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ 'Yli yabhlo nya, Zuifvu 'yugalunyo yabhlo 'yibhaa -Zezu lae: «Na -slolunyo -zonu, lee -lu in 'ka lenu, 'bhie, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

¹⁹ -Zezu yia we 'bigupali o -ylae: «Lee -lu ka 'gbu -na la 'mi nyume -zonva? We 'ni -Lagoo 'debhlogbo 'wubhu, nyume -zonu 'ni -mi. ²⁰ -In -yi -Lagoo *titenya: <-In -yo 'hwno -putu 'na -dili -budu 'wu -ni* , -in 'na 'bhal nyume -ni, -in 'na ylili 'wie -ni, -in 'na zulu nyume yo -yo -ni, -in zu -bha -na dide -yo -na 'nyaa.»

²¹ Oo nyume nee: «Na -kanyo, in mi nyimeslo nya, 'in in yia tite -mini 'nuywezozve bhli.»

²² -Zezu 'nva gbu -mini, 'in o nee o -ylae: «-Lu -we -in 'kaa lenu, we -tu 'wu -bhlo: -in 'pa -na zuzonu weee pelu, 'in -in 'ka we 'gwezi bobabhanya 'woladlili. 'In -in

---

* ¹⁸⁻²⁰ GLEKIWELE 'wu, we ji -wa nu: -wa kukwalia, wa -yo nyuma -putu 'na -dili -budu 'wu -ni.

'ka 'ηnumnie 'yi -Lagoo -gbe. -ln -ka we lenve bhia, -in yi 'mi 'bi.»

²³ Nu, oo nyime 'nua weli -mini, o mi 'ηnumniyo 'kadu nyaa 'gbu, 'in we yia o dli sumani. ²⁴ -Zezu 'yia we -yo nu, oo nyimeε dli ka sumani, 'in o neε: «'ηnumniya 'ka -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbe 'wu pla, -yo we -kalia! ²⁵ 'ηnumniyo 'ka -Lagoo nyumaa 'wlulapiligbe 'wu pla, we -kali -yo we -zi *-nyomεε seenu 'bhoka 'wuplilie.»

²⁶ Nyuma -wa mia -Zezu yukwli puluda, wa neε o -ylae: «Aya! We -ka 'sa -mi, nyoo -momo 'ka gbu 'wobhua?»

²⁷ -Zezu yia we 'bigupalie: «-We ka lenve nyuma 'nia mneni, -Lago mneni we lenve.»

²⁸ Toun, Pieli neε -Zezu -yla: «-ln -tali, -a ka -amīaa -lu weee -bha ti, 'in -a yia -mi 'bi yi.»

²⁹ -Zezu neε wa -ylae: «ln neε ain -yla gbuzonu saε: *-Lagoo nyumaa 'wlulapiliee 'gbu, nyoo nyoo -ka o -budu klaa, o 'ηwno klaa, o bhelia klaa, o didea -yo o 'yua -bha ti, ³⁰ -lu -duun o yia 'yia bhla -mini nya, we 'ka -bha 'wuzi. 'ln -muv 'bigu, bhla -we yia yia, 'in o yia 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka.»

-Zezuu -zakpa tanu gbaa o tltlie -yo o 'wuso gbu
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ -Zezu -yo o 'binonya kugbua le 'so mi mnida, 'in o neε wa -ylae: «A -tali, -Zeluzalemv -a mnia da. Gbu -we -Lagogbuu -falipanya celia Nyimeε 'Yuu daa, -mo we yia lenva. ³²⁻³³ Nu, nyuma -wa 'nia -Lago -yi, -maa -yla wa yia o wlaa. 'ln -maa 'ka o gla pali, -maa 'ka o veli, 'in -maa 'ka o -dle -gu slu. Selia wa yia o, 'in wa 'ka o 'bha, we 'yli taa zli, 'in o 'ka 'wuso tltlunya glaa.»

³⁴ Nu, weli -we -Zezu gbaa, we 'ji mi zizedaa 'gbu, o 'binonya 'ni we 'wolans.

-Zezu jipea 'lólónyó yabhlo Zelikoo gbe nukplé
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ -Zezu 'ka Zelikoo kwesi bea yi, 'lólónyó -dí yoo ñwé -yó la, -zugba ó zla. ³⁶ Ó 'lólónyó 'nua 'plíplínyaa wéti, 'in ó yia layíbhá, léé nú léá?

³⁷ 'In -maa néé ó -yia: «Nazalétíyú -Zezu mía 'plída.»

³⁸ Tóun, ó yia 'wukpí: «*-Davidu 'Yú -Zezuóó, -in 'yílí 'mí nyazíóó!»

³⁹ Nyúma -wa mía -Zezu 'yú nóda, 'in -maa yia ó 'wluo 'kpílí, wa néé ó -yia: «'Mu ñwé!» 'In ó yi 'yaa 'wukpí 'títé: «-Davidu 'Yúóó, -in 'yílí 'mí nyazíóó!»

⁴⁰ -Zezu 'yiligbea, 'in ó néé nyúma -yia, wa -yó ó 'sò yi. Da 'lólónyó bea ó kwesi, 'in -Zezu yia ó layíbhá: ⁴¹ «Léé -lú -in 'yíbhá in nú lé -mí -yiláa?»

-Móó yia we 'bígupalíé: «Na -Kanyó, -in -blo na 'yílí, in 'ka layí lú.»

⁴² -Zezu néé ó -yiláé: «-Na 'yílí -bloé, -na díúzúvè ka -mí pue.» ⁴³ -Bhá -bhlokpádé, ó bhliá layíyíé, 'in ó yia -Zezu 'bí mni, -Lagóó 'ñní mniúé nya. Nyúmaa -zlo 'yia we -yó, 'in -maa yi 'yaa -Lagóó 'ñní mniúé bhli.

19

-Zezu -yó -Zasee

¹ 'Yílí yabhlo nya, -Zezu plaa Zelikoo, ó mí wee 'gbe 'wudída, ² 'ñnímnínyó yabhlo mía -bhá, *nísun -gwézisanyaa -kanyó nya, 'mó wa laa -Zasee. ³ Ó mí 'klí 'yída, -de nyóó -wa -Zezúú, ó 'ka ó -yóyú 'gbú. Ó mí nyúmé kibhé nya, nyúmaa -zloo 'gbú, ó 'ní mneni ó 'ka ó -yóyú. ⁴ 'Yoo -we -Zezu mía kwada, -Zasee tílía -gwagwíé la, su wa laa sikomólú -we 'yiligbea wee 'yoo ñwé -yó, 'in ó yia we -gblá. -Zezu yia -bhá 'plíllá, ó 'ka ó 'yú 'gbú.

⁵ -Zezu nynia wee su zɔ, ɔ ylaa yali, 'in ɔ nɛɛ -Zasee - ylaɛ: «-In 'sibhli la sɔɔ, -na -gbe in 'kaa -zɛɛn -gv.» ⁶ -Zasee 'sibhli la -gwagwie nya, 'in ɔ -yɔ -Zezu 'sɔ yia ɔ -buduɔwɛɛ mni 'mɔna nya.

⁷ -Wa weee 'yia -bha, 'in -maa yia -Zezu zɔ ɲwuɲwenie bhli, wa nɛɛ: «Ɔɔ nyume ka gbɔnyuuu kwe -kanyɔɔ -gbe -gva mni.»

⁸ 'In -Zasee yia Nyumaa -Kanyɔ 'yu be, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, in 'yibha in 'ka bobabhanya na zɔzɔnɔɔ kibhe 'nyɛ. 'In nyɔɔ in -ka 'gwezi duun kwɛɛ -sa, in 'ka -mɔɔ we -zakpa -mɔna 'nyɛ.»

⁹ 'In -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «'Pɔpɔɛ ka -zɛɛn -budu -mni zɔ pla. -We ka gbɔ -wa, -mi mi 'ya Ablaamɔɔ zɔaylinyume nya. ¹⁰ Ni, nyuma -wa mɔna, 'ma Nyumɛɛ 'Yu yia 'yilibanɔna, 'in ɔ 'ka wa gbɔ 'wusa.»

Zɔlubhonɔnya taa gbɔɔ nine

(Mt 25.14-30)

¹¹ Da nyuma mia -Zezuu weli yukwli pulɔda, 'in ɔ yi 'yaa wa -yla gbɔɔ nine yabhlo 'pa. -We ka gbɔ -wa, da ɔ cipaa -Zeluzalemɔ -yɔ, 'in wa yia we 'wlukɔɔn lapɔpali ni, dɛsɛɛn -Lagɔ slɔlua ɔ nyumaa 'wlulapile.

¹² Ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Ɔnumnyaa zɔaylinyume yabhlo mɔna dɔdɔ -putu -gv, wa 'ka ɔ nyumaa 'wlulapilinyɔ -zeli, 'in ɔ 'ka luyi. ¹³ Da ɔ 'kaa mni, 'in ɔ yia ɔ zɔlubhonɔnya glaa nyuma kugbua la. 'In ɔ yia wa -can gbua -bhlo -bhlo 'woladlili. Ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'pali we -vale, 'in na luyibhla 'ka 'sa nyini.»

¹⁴ «'In ɔ dɔdɔ -gv nyuma mi ɔ 'wɔnyɛdaa 'gbɔ, wa yia nyuma ɔ 'bi tie, 'in wa nɛɛ: «-A 'ni 'yibha nyume -mɔni pili -aɔn 'wlu la.»

¹⁵ «Wa -zɛɛɔ ɔ nyumaa 'wlulapilinyɔ, 'in ɔ yia ɔ dɔdɔ -gv luyi. Tɔɔn, ɔ zɔlubhonɔnya ɔ 'nyɛa zlume 'gwezi yoo, 'in ɔ yia wa la. 'In -we wa 'yia, ɔ 'ka we ɲwɛɛ yibheli.

¹⁶ «ጋ zolubhonunyaa tianu yia, 'in ጋ nee: «Na -kanyo, 'gwezi -we -in 'nyea 'mi yoo, we -zakpa kugbua ka we -gubho.»

¹⁷ «Nyumaa 'wlulapilinyo nee ጋ -ylae: «We nanu 'yli, zolubhonunyoo -zoonu -in -mia. -In ka -lu -selee lenve 'yliyozuu 'gbu, 'gbe kugbua na yia -mi yoo 'nyea, -in 'ka we 'wlulapili.»

¹⁸ «ጋ zolubhonunyaa 'sonu yia, 'in -moo nee: «Na -kanyo, 'gwezi -we -in 'nyea 'mi yoo, we -zakpa gbu ka we -gubho.»

¹⁹ «Nyumaa 'wlulapilinyo nee ጋ -ylae: «-Mi -mōni, 'gbe gbu na yia -mi yoo 'nyea, -in 'ka we 'wlulapili.»

²⁰ «ጋ zolubhonunyaa tanu yia, 'in -moo nee: «Na -kanyo, -na 'gwezi in zizea 'naa pi 'wu mu nu. ²¹ In mi -mi sodaa 'gbu, in yi 'saa nu. Nu, -in mi dlitelonyo nya. -Lu -we -in 'ni ladi, 'mu -na bhua 'wu. 'In da -in 'ni 'mno 'pa, -bha -na dia 'mno.»

²² «Nyumaa 'wlulapilinyo nee ጋ -ylae: «Zolubhonunyoo 'nyuu -in -mia. -Na 'dee nyee weli -gu, na yia -na -yogbu 'wobhua. -In yi we 'ji nu, dlitelonyo in -mia, 'in -lu -we in 'ni ladi, 'mu na bhua 'wu, 'mno -we in 'ni 'pa, 'mu na dia. ²³ Lee ka 'gbu -in 'ni na 'gwezi banki 'wu kwa, we 'ka -gubhoa? 'In in -ka luyi, in 'ka -mo we -saa?»

²⁴ «-Muu 'bigu, nyuma -wa mia -bha, ጋ nee wa -ylae: «A -sa 'gwezi ጋ kwee, -ጋ 'yia we -zakpa kugbua a 'nye we -moo yoo.»

²⁵ «Wa nee ጋ -ylae: «-Amiaa -kanyo, -moo ka 'cun we kugbua kwee!»

²⁶ «'In ጋ yia we 'bigupali wa -ylae: «In nee, -wa weee kaa -lu duun, wa -nu wa yia -gupalia. 'In nyume -ጋ 'nia -lu duun -ka, we -selee de mia ጋ kwee, kwee wa yia we ጋ -saa. ²⁷ -Sleen, na tonyuma 'nia 'yibha in pili wa 'wlu la, a -yo wa yi -seli, 'in a -di wa -blu na 'yibadi.» »

-Zezu nynia -Zeluzalemu

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Zn 12.12-19)

²⁸ -Zezu bhia sa gbagbie, -muv 'bigu, o yia nyumaa -zlo 'yugali, 'in o yia -Zeluzalemu mni. ²⁹ Da o mia Betifazee -yo Betani kwesi beda, -gogo wa laa *Olivusunyaa -gogo kwesi, 'in o yia o 'binonya 'so tie o 'de 'yu. ³⁰ O nɛɛ wa -ylae: «'Gbe -we mia -meme -aun 'yu, da a -ka -mo nyni ni, -sokofali -dogbu a yia lubhu -juda ylia, nyime yabhlogboɔ 'ni -slo we -gu ladi, a -sa we lubhu, a -yo we yi -seli. ³¹ We -ka nyime yabhlo ka aun layibhae: «Lɛɛ -lu ka 'gbu a sa we lubhua?» A gba o -ylae: «-Amiaa -Kanyo 'yibha we.» »

³² Waa tietienya mnua, saa 'de -Zezu gbaa we wa -yla, 'in wa yi 'saa we yli. ³³ Wa mi wee -sokofali -dogbu lubhu -sada, 'in we -cian yia wa layibhae: «Lɛɛ -lu ka 'gbu a sa we lubhua?» »

³⁴ 'In wa yia we 'bigupalɛ: «-Amiaa -Kanyo 'yibha we.»

³⁵ 'Bhie, wa -yo wee -sokofali yia -Zezuu -gbe yi. 'In wa yia we wa 'naanya -gu lapali. 'In wa yia -Zezu we -gu -gblali.

³⁶ Da -Zezu mia mnida, -zugba nyuma -yo 'naa -sluslve mni 'yloogblo o 'yu.

³⁷ O 'plilia Olivusunyaa -gogoo yoo 'wu, o 'ka -Zeluzalemu cipaa yi, 'muna yea o 'binonyaa -zlo, 'in wa yia -Lagoo 'hnumnue bhli, weli 'tite nya, ninee 'hnpaligbu weee ka da wa 'yiaa 'gbu. ³⁸ 'In wa nɛɛ:

«Nyumaa 'wlulapilnyo mia yida Jejitapeɛ 'hni nya,

-Lago hwna o 'nyu la.

'Wutotve -dlɔɔ -mi yali,

'in -Lagoo 'hni 'ylimani!»

³⁹ Falizunyuma -tolva mia nyumaa -zlo glaa, wa nɛɛ -Zezu -ylae: «-Slolunyɔ, -in gba -na 'binonya -yla wa 'mu hwe.»

⁴⁰ -Zezu yia we 'bigupalɛ: «In nɛɛ aun -ylae, wa -ka hwe 'mu, 'in tukpanya kpia 'wu!»

-Zezu wia -Zeluzalemuv 'gbu

⁴¹ -Zezu nynia -Zeluzalemv kwesi, o -talia wee 'gbe -gv, 'in o yia we 'gbv wi. ⁴² O nɛɛ: «Cun, -Zeluzalemv, -we 'kaa -mi 'wotvovɛ -dlɔɔ 'nye, -in -ka yaa -zɛɛn yli nya we yibheli, we nanɪ 'yli. Nu, -slɛɛn we mi zizeda -mi kwɛɛɛ 'gbv, -in 'nɪ mnɛni -in 'ka we 'yɪ. ⁴³ -We ka gbv -wa, bhlanya yia nynia -na -nv nya, 'in -na tɔnyuma 'ka -mi 'suo bibeli. 'In wa 'ka -mi 'wɔkla sɔ weɛɛ lv. ⁴⁴ Nu, la wa yia -in -yɔ -na nyuma 'sɔ -saa. -Na -budunya wa yia wlaa, we tukpa 'na 'ka -gv ladɪdlɪda -tv. -We ka gbv -wa, bhla -we nya -Lagɔ 'yulia -mi nyazi, 'in o yia -mi 'wɔsaa yi, -in 'nɪ we yibheli.»

*-Zezu vua -valepanya -Lagɔbudu 'kadu ɣwɛɛ
(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Zn 2.13-22)*

⁴⁵ -Zezu mnɪa -Lagɔbudu 'kadu ɣwɛɛ, 'in o yia -valepanyaa vuvue bhli. ⁴⁶ O nɛɛ wa -ylaɛ: «We mi cɛlɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

«Na -budu mɪa, -Lagɔ -bhuhhoe -budu -wa».

'In 'mɔ amɪa nva 'wienyaa zizeda 'wɔ.»

⁴⁷ 'Kɔmɔv, -Zezu slolua nyuma -Lagɔbudu 'kadu zɔ, -zugba, *-Lagɔbɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Zuɪfvɔ 'yugalɪnya yia 'kli, wa 'ka o 'bha. ⁴⁸ 'In sa wa 'kaa nɔ, wa 'ka o 'bha, 'sa 'nɪ -mi. -We ka gbv -wa, nyuma duun ka o ɣwɛɛ wɛlt -zɔnvɔ yukwli pulve -manɪ.

20

Da -Zezuu gbɔlɛnv se 'bhɔlvɔ?

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu mi nyuma gbv -sloluda -Lagɔbudu 'kadu zɔ, -zugba o gba wa -yla -Lagɔgbv. 'In -Lagɔbɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Zuɪfvɔ nyuma kpasɪ yia o -gbe yi. ² 'In wa yia o layɪbhaɛ: «Se -mɔmɔv nya -na nɔ gbɔnya -mɪnɪ lɛa, -in gba we -aun -yla. 'In nyɔɔ 'nye -mi we lɛnv sea?»

³ -Zezu yia we 'bigupali wa -yia: «Gbuu go -bhlo na yi 'yaa amia layibhaa. ⁴ Nyoo tie *Zaan o batizee nyuma, -Lago -wa yaayu, nyuma -wa yi? A gba 'mi -yia we.»

⁵ 'In wa yia we -gu kpelie bhli wa 'dekpua nyidi, 'in wa nee: «-A -ka gba, <-Lago tiea o>, 'in o yibhaa -ain lae: <Lee ka 'gbu a 'ni Zaan weli 'wonywua?> ⁶ 'In -a -ka gba: <Nyime tiea o>, 'in nyumaa -zlo bhaa -ain gboku 'wu. -We ka gbu -wa, nyuma -yi we 'ji nu, Zaan mi -Lagogbuu -falpanyo nya.» ⁷ We 'gbu, wa yia we 'bigupali -Zezu -yia: «-O tiea Zaan, -a 'ni o -yi.»

⁸ 'In -Zezu nee wa -yia: «-Aa. We -ka 'sa -mi, -o 'nyea 'mi wee gbunya -minu lenu se, -ami 'na 'ka 'ya -moo -kanyoo 'hni an -yia gba.»

Nukple 'ylinyunya -wa nua -dlakpaa lubho

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ -Muu 'bigu, -Zezu yia nyumaa -zlo gbuu nine -minu 'pali: «Nyime yabhlo 'paa -dlakpaa, 'in o yia we -gu -busalubhonunya lapali. 'In o yia -mo -gwle -lakpa 'wu mu. ¹⁰ Da -dloya -sa bhla nynia, 'in o yia o zolubhononyo yabhlo tie -busalubhonunya 'bi, wa 'ka o -nu wla. 'In waa -busalubhonunya -manu yia oo zolubhononyo -moni bhiti, 'bhie, wa yia o vu kwe klo nya. ¹¹ 'In oo kpaana -kanyo yi 'yaa o zolubhononyo -putu tie. 'In waa -busalubhonunya yi 'yaa -moo bhiti, wa yia o veli, 'in wa yia o vu kwe klo nya. ¹² O yi 'yaa o zolubhonunya tanu tie. Wa nu 'yaa -moo le, 'in wa yia -moo kpaana -gnima viteli.

¹³ «Oo -dlakpaa -kanyo nee: <Sa in 'ka nua? Na yu, -o ka ze in -kalia, 'mo na yia tiea. Na dli zo nu, -bha wa yia o zua.»

¹⁴ «Nu, da -busalubhonunya 'yia oo 'yu, wa nee wa 'dekpua nyidi: <-O 'kaa ci oo kpaana -kanyoo 'bi li, mo nu. -A 'bha o, 'in wee kpaana 'ka -amiaa -nu -ze.» ¹⁵ 'In wa yia o kpaana -gnima viteli, 'in wa yia o 'bha.»

'In -Zezu yia layibhae: «Lee, sa doo -dlokpaa -kanyo 'ka wa nua? ¹⁶ Yia o yia, o 'ka o -busalubhonunya -manu 'bha, 'in o 'ka wee kpaa nyuma -putu yoo 'nye.»

Da nyuma 'nua wee weli -mini, 'in wa nee: «-Gbaa! -Muu 'na 'ka lenu!»

¹⁷ 'In -Zezu ylaa wa, o nee: «Weli mia da celuda, sa we 'ji ma?»

<Tokpa -we -budusubhanya -saa kwnee,

mu -zea -buduu gwigwiyli -tukpa -zonu».

¹⁸ Nyoo nyoo -ka wee tukpa -mini -gu bhilili, la o wowlala. 'In wee tukpa -ka nyoo -gu bhilili, o tpu we saa.»

Nisun -gwezii plolue Sezaa kwee

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

¹⁹ -Lagoo titee gwesanya klaa, -Lagobubonyaa -cian klaa, wa ka we 'jiyibheli nu, ma -yo -Zezu -saa wee gbuu nine. Wa mi 'kli 'yida, wa 'ka -Zezu kpa -bha -bhlokpade, 'in wa yia nyumaa -zlo so. ²⁰ Wa mi sa -Zezu -kuda, -muu 'bigu, 'in wa yia o 'wiemi gbuu lenunya yoo 'pa, -wa nua wa 'de nyuma tiklu 'bhisa. Waa nyuma -manu 'ka o zobhli, o layibhie nya. 'In weli -kpa -ka o hwee 'tla, wa 'ka o gbv 'wlu di, 'in duduu 'wlulapilinyo kaa 'tite -yo se, wa 'ka o -moo yoo 'nye. ²¹ 'In wa yia o gbv -mini layibhae: «-Amiaa -Slolunyo, -we -na gbaa, 'in -na slolua, -a -yi we 'ji nu, we tiklu. -l'in yla nyumee -kwikwi. Sa -Lago 'yibhaa nyume -mi, 'mu -na slolua gbuzonu sa. ²² 'Yoo -amiaa tite nye -aun, -a plulu *Sezaa kwee nisun -gwezi yaayu, -a 'na plulu we -nu?»

²³ -Zezu yibhelia wa -dawlili 'ji, 'in o nee wa -ylae: ²⁴ «A -slolu 'mi *Wlomu -tama yabhlo 'klu. Nyoo ka 'wlu -yo o hni mi we -gva?»

'In wa nee: «Sezaa -wa.»

²⁵ 'In o nee wa -ylae: «-We -ka *Sezaa -nu, a 'nye we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagoo -nu, a 'nye we -Lago yoo.»

²⁶ Welɪ -we ɔ mia gbada nyɪmaa -zlo 'yu, we -mɔmɔ -gɔ wa 'kaa ɔ kpali, -mɔɔ 'nɪ 'yi. Nu, ɔ gbɔɔ 'bɪgɔpali welɪ ka wa ɲwɛgaga -subhalu 'gbu, wa yia ɲwɛ 'muda -tu.

*'Lee, tɪtɪlnya yi 'wɔsɔɔ?
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)*

²⁷ *Sadusenyɪma, -wa gbaa tɪtɪlnya 'nɪ mneni wa 'ka tɪtɪlie lu 'wɔsɔ, ma bea -Zezu kwesi, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: ²⁸ «-Amɪaa -kanyɔ, Moizi ka we celi -an -yla titee 'sebhe 'wɔɛ: «Nyɪmɛ -ka 'ɲwɔɔ -ka, ɔ -ka tɪ, ɔ 'nɪ 'yu -ka, ɔ bheli kwa ɔ -dɔgbadaa. 'In ɔ -yɔ ɔɔ 'ɲwɔɔ 'sɔ 'ka ɔ bhelii zwa lala, 'in -mɔɔ 'ɲɪ 'ka dɔdɔ -gɔ -tu.» ²⁹ Nu, zɪmɛ nyɪmɛ yabhlo ka nɔkpasuyua gbesɔ. Wa kpasa kwaa 'ɲwɔɔ, ɔ 'nɪ gwali, 'in ɔ yia tɪ. ³⁰ Wa 'sɔnɔ yia ɔɔ 'ɲwɔɔ kwa. ³¹ 'Bhie, wa tanɔ yia ɔ kwa. 'Sa we nua waa bhelia gbesɔɔ -nɔ nya, wa 'dɛ weee -yɔ ɔ 'nɪ gwali, 'in wa yia tɪ. ³² Wanɔɔ 'bɪgɔ, 'in ɔɔ 'ɲwɔɔ -mɔɔ yi 'yaa tɪ. ³³ Nu, waa bhelia gbesɔ ka ɔɔ 'ɲwɔɔ -mɔɔnɪ kwa -bhlo -bhlo. 'In 'yɪ -we nya tɪtɪlnya yia 'wɔsɔa, nyɔɔ ka 'ɲwɔɔ ɔ -mia?»

³⁴ 'In -Zezu yia we 'bɪgɔpali wa -ylaɛ: «Bhla -munu nyɪma mɪ kukwalɪda. ³⁵ Nu, nyɪma -wa -Lagɔ -saa -bha, 'in -wa kaa we 'kɪ, wa 'ka 'wɔsɔ tɪtɪlnya glaa, 'in wa 'ka dɔdɔ lolu -gɔ mɪ, wa 'na 'ka kukwali. ³⁶ Nu, wa 'nɪ -slɛn mneni wa 'ka tɪ, -we ka gɔ -wa, wa 'wɪ -Lagɔɔ 'anzɪnya. Wa mɪ -Lagɔɔ 'yua nya. -Lagɔ ka wa 'wɔbhu tɪtɪlnya lu, 'in wa yia 'yɪyɔgagie 'yi. ³⁷ Moizi ka we -slolu vaa, nu, tɪtɪlnya yia 'wɔsɔa, 'in wa 'ka 'yɪyɔgagie 'yi. Da misagusu pilɛɛ -bhoa 'yɪ, 'in ɔ yia Jejitape la: «Ablaamɔ -Lagɔ, Izaku -Lagɔ, Zakɔbɔɔ -Lagɔ.» »

³⁸ 'In -Zezu yia we -gɔdɪɛ: «Welɪ -mɪnɪ slolua nu, -Lagɔ mia, 'yɪyɔganyaa -Lagɔ -wa, ɔ 'nɪ tɪtɪlnyaa -Lagɔ. Nu, wa 'dɛ weee mɪ 'yɪyɔganyaa nya -Lagɔ 'yɪyɔ 'wɔ.»

³⁹ -Lagoo titee gwesanya tolba nee -Zezu -ylae: «-Amiaa -slolunyo, -we -in gbaa, gbuzonu -wa.» ⁴⁰ 'In waa nyuma 'ni 'masleen 'yibha, wa 'ka gbu -putu o layibha.

-Lagoo -Bhasanyo mi -Davidu -Kanyo nya
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ -Zezu nee wa -ylae: «Lee ka 'gbu wa gba -Lagoo -Bhasanyo mia, -Davidu yu -wa? ⁴² Nu, -Davidu 'debhie -gbolu nee Luusebhe 'wue:

«Jeitape nee na -Kanyo -ylae:

«-In -di da la na lilisolo.

⁴³ 'In in 'ka -na tunyuma -na bhu zo lapali,
-in 'ka wa -gu no.» »

⁴⁴ Nu, sa o -Lagoo -Bhasanyo 'ka 'ya -Davidu 'yu -zea?»

A 'na nunu -Lagoo titee gwesanyaa lenugbu le -ni
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Da nyuma weee -wa mia -bha, wa mia -Zezu yukwli puluda, 'in o nee o 'binonya -ylae: ⁴⁶ «A zu amiaa 'de 'yliyoo -Lagoo titee gwesanyaa gbegbein. Wa 'yibha tlulo -bana 'kadi 'wuplaplie, -zugba wa zie we nya. 'In wa 'yibha wa -sa wa fu, wa 'nuhwuzuzue nya -zejila 'wu. -Lagobudu zo -yo 'fetunya -gu, 'yugbein ladijie wa 'yibhaa kpe -zonunya -gu. ⁴⁷ -Dugbarwni wa saa -maa -lu weee kwee. 'In wa bhuhoea -Lago nyuma 'yliya 'wu kpokpo, nyuma tiklu 'bhisa. We 'gbu, -Lago yia wa -yogbu 'wubhua, 'in wanuu -kaslo 'ka nyuma tolbaa -nu 'wuzi.»

21

Bobabha -dugbarwno
(Mk 12.41-44)

¹ -Zeu ylaa o 'de kwesi, 'hnumnunya mia 'gwezi -gbo 'wu paluda -bhlo -bhlo, -Lagobudu 'kadu zo, 'in o yia wa -yoyi.

² Wee bhla -bhlokpade nya, bobabha -dugbarwno mia wee

-gbo 'wu tamayua 'sɔ palɪda, 'in ɔ yi 'yaa -mɔɔ -yɔyi. ³ -Bha -Zezu gbaa: «In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ sɛɛ, bobabha -dɔgbajwɔ -mɔnɪ wlaa duun, mɔ -zia wa 'dɛ weee 'wu. ⁴ 'Ŋnimnunya mia, 'gwezi -we wa gbu 'nɪa 'wu -mɪ, 'mɔ wa wlaa. 'In ɔmɔ, ɔ boba 'wu, 'gwezi -we ɔ 'kaa lili, 'mɔ ɔ wlaa.»

*-Zezu gbaa -Lagɔbudu 'kaduɔ -wɔwɔlɔɛɛ gbɔ
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)*

⁵ -Mɔɔ 'bɪgɔ, nyuma tɔlɔa mɪ -Lagɔbudu 'kaduɔ 'ylinanɔ gbɔ gbada. Tukpa 'nanɪ wa 'subhalia we klaa, 'in -lu 'nanɪ wa 'nyɛa -Lagɔ, -we nya wa namanɪa we zɔ 'yli, we 'gbɔ. 'In -Zezu yia we 'bɪgɔpalɪ wa -ylɛ: ⁶ «'Ylɪnya yia yia, -buduu tukpanya a yia dɛ -yɔ -gɔladɪdlɪda, we 'yabhlogbɔɔ 'na 'ka we -libheyi -gɔ -tɔ. Jitea we 'dɛ weee yia.»

*Gbɔnyii 'kaa lɛnɔ dɔdɔɔ bhɪabhɪɛ 'yɔ
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)*

⁷ 'In wa yia ɔ layɪbhɛ: «-Amɪaa -slɔlɔnyɔ, lɛbhla -mɔɔ 'ka lɛnɔ? Lɛɛ -lu 'ka weɛ -li -mɪnu lɛnɔbhla -slɔlua?»

⁸ 'In -Zezu yia we 'bɪgɔpalɪ: «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ, nyumɛ 'na nɔnɔ aɪn -dawli -nɪ. Nu, nyuma -duun yia na 'ŋnɪ -gɔ yia, 'in wa 'ka gbɛ: «-Amɪ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ!» 'In: «We bhla ka nyɪnɪ!» Nu, a 'na nɔnɔ wa 'bɪ -nɪ. ⁹ Da a -ka tɔgɔgɔɛ -yɔ -yɔwɔsɔsɔlɔɛɛ 'dɪ 'nɔ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ. We mɪ nu, we nɔ lɛ tɪa. Nu, -mɔɔ 'nɪ dɛslɛɛn dɔdɔɔ bhɪalɪda.»

¹⁰ 'Bhie, ɔ yia we -gɔdɪ: «Tɔ yia laga 'sɔ nyɪdɪ 'wɔsɔa. 'In nyumaa 'wlulapɪlɪnyɔ yabhlo 'ka nyumaa 'wlulapɪlɪnyɔ -gɔdɔ -yɔwɔsɔlɔ. ¹¹ Dɔdɔ yia zuklua, ŋwɔ yia yia, 'in gu 'kadɪ yia nyuma -yɔbhɔa dɔdɔɔ da weee. -Nanagbunya -yɔ gwɛdigbunya wa yia -yɔyɪa yalɪ, 'in we 'ka nyuma -nyanɪgbɔ -gɔ -la.

-We 'kaa -Zezuu 'bɪnɔnya yɪ mɔ nɪ

¹² «'In -muu weee 'yu, kpaawaa wa yia aɪn, wa 'ka aɪn 'kliye 'wupali, wa 'ka aɪn -Lagɔbudunya zɔ kwa, wa 'ka amiaa -yɔgbu 'wɔbhu, 'in wa 'ka aɪn -kasɔ 'wɔpa. Nyumaa 'wlulapilinya -yɔ dɔdɔv 'wlulapilinya 'yu wa yia aɪn kwaa na 'gbu. ¹³ -We weee mia de yia lenva, 'in na gbunya ka da a 'ya, a 'ka we gba. ¹⁴ -We a 'kaa gba, a 'ka amiaa 'de gbu -gu -sa, a 'na pupali we 'wlukɔvɔn la -ni. 'In a 'na lulu we 'gbu dli -ni. ¹⁵ Nu, na 'debbie -gbolu yia aɪn gbuyilo weli ŋwɛɛ zua. Sa amiaa tɔnyuma 'na 'kaa we kpeli, 'in wa 'na 'kaa we 'bigupali weli 'yi, 'sa. ¹⁶ Nu, amiaa didea -yɔ amiaa 'nyaanya, amiaa bhelia, amiaa nyuma -yɔ amiaa 'talea yia aɪn wlaa. 'In wa 'ka aɪn glaa nyuma duun 'bha. ¹⁷ Na 'gbu, nyuma weee yia aɪn 'wonyɛa. ¹⁸ Nu, amiaa 'wluonyii gɔ yabhlogbɔɔ 'nia mɔɔa yi. ¹⁹ We 'deɛ 'gbu, a kpa amiaa 'de la -kli, 'in a 'ka 'yliyɔgagie -zɔvɔ 'yi.

*-Zezu gbaa -Zeluzalemuv -wɔwɔlɔee gbu
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)*

²⁰ «Da a -ka we -yɔyi, -Zeluzalemuv tɔnyumaa 'slɔja ka we gbɛli, -zugba a yibheli we 'ji nu, -Zeluzalemuv gbee labhubhla ka cɔpa. ²¹ -Muu bhla, -wa -ka Zudee -dɔdɔv -gu -mi, -maa -yɔ -gwagwie mni zizea -gɔgɔnya 'wlu. - Wa -ka -Zeluzalemuv gbe nukple -mi, -maa 'tla wee 'gbe nukple. 'In -wa -ka kpaawaa -mi, -maa 'na yili -zɔɔ -ni. ²² Sa -Lagɔ 'kaa ɔ nyumaa -yɔgbu 'wɔbhu, wee 'ylinya nukple mu ni. We mi cɛlida, 'in le we yia nva. ²³ Leɛ gbunyuu yi 'sa, nukplabhue ŋwɔvɔ -yɔ -wa mia 'yua 'nyenida ylia, wee 'ylinya -muni nya! Nu, siasie 'kadu yia wee dɔdɔ -gu yia. 'In -Lagɔɔ 'cɛ 'ka -mɔ -nyuma -yɔwɔsɔlv. ²⁴ 'Bhaa wa yia tɔlva tɔvgɔble nya, 'in wa 'ka tɔlva dɔdɔ -putunya -gu kwa galɔ nya. Nyuma -wa 'nia Zuifv, -gu wa yia -Zeluzalemuv nɔa, wa 'ka we su, 'bhie, wanuv bhla 'ka 'saa bhia.

Nyımεε 'Yuu yiyie

(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

²⁵ «Gwədili wa yia -yɔyia, 'yɪv klaa, 'cɔ -yɔ -zɛli klaa, we -gv. Gumunyuū saju -pa -jiji 'kadɔ yia lɛnva, 'in dɔdɔgv -nyɪma weee dli 'ka sumani, nyanɔ 'ka wa 'wɔslo. ²⁶ 'In -we weee yia lɛnva dɔdɔ -gv, 'mɔ nyɪma mɪa 'wlukvɔn lapupalida, we dli -sulo yia wa 'bhaa. Nu, yalu 'tɪtɛ weee yia zuklua. ²⁷ Nu, Nyımεε 'Yu wa yia -yɔyia yida yalɔpɔpa -gv, ɔ 'tɪtɛ -yɔ ɔ 'ɲnumɪe nya. ²⁸ Da wee gbɔnya -mɪni lɛnve -ka gwɛdɪ, a 'yɪlɪgbe gege, 'in a 'bhu 'wlu 'wɔ. Nu, -Lagɔɔ amɪaa gbɔwɔsayɪ ka cɪpa -kwɛɪn.»

-We figɪsu slɔlua mɔ nɪ

(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)

²⁹ 'In ɔ yia wa gbɔv nine -mɪni 'pali. ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «A yla figɪsu -yɔ su -tɔlvɛ weee -mɪni! ³⁰ Da a -ka we -yɔyɪ nu, we mɪ tɔpɔda, a yɪbheli we 'ji nu, 'nyu -lva bhla ka cɪpa. ³¹ 'Sa -bhlokpade, da a -ka gbɔnya -mɪni lɛnve -yɔyɪ, a yɪbheli we 'ji nu, -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪtɛ ka cɪpa. ³² In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛ: dɛslɛn -nyɪmaa 'dɛ weee 'na 'ka tɪ, 'in wee gbɔnya -mɪni 'kaa lɛnɔ. ³³ Nu, la yalɪ -yɔ dɔdɔ yia 'bhva, na wɛlɪ 'na 'ka labhɔ 'mnumnu.

A -tɔ 'yɪlɪyɔgada

³⁴ «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪlɪyɔ! A 'na yɛli amɪaa dibhe 'fɛtɪnya -yɔ nɔ bhabhaa mamɪe -nɪ, 'in a 'na lɔlvɔdli dɔdɔ -gvɔ -lii 'gbɔ -nɪ. We 'nɪ -mɔvɔ, 'in Nyımεε 'Yuu yiyɪylɪ tlalɪa aɪn. ³⁵ Nu, sa 'sɔwli tlalɪa zɪbhi, 'sa -bhlokpade wee yɪ -mɪni yia dɔdɔgv -nyɪma weee 'tlalɪa. ³⁶ We 'dɛɛ 'gbɔ, a -tɔ 'yɪlɪyɔgada, a 'na ɲwɔnɔ 'ylaa -nɪ. A -tɔ -Lagɔ bhuhboeda 'kɔmɔvɔ, a 'ka 'tɪtɛ 'yɪ, 'in gbɔ weee yia yia, a 'ka we lu. 'In a 'ka Nyımεε 'Yu 'klɔ 'yɪlɪgbee mneni.»

³⁷ Zɪ, -Zɛzu slɔlua nyɪma -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ. 'In jɪbhezɛ, ɔ mɪa lapɪa -gɔgɔ wa laa *Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu.

³⁸ Zlupke 'tutu, 'in nyumaa -zlo yia -Lagobudu 'kadu zo, o weli yukwli pulva.

22

Zuifvu 'yugalunya zva -Zezuu -yogbu

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Zn 11.45-53)

¹ *'Floo -we 'nia goo -yo -ka, -we ka 'feti dia gwe *'Wozitylu 'fetu zli, we ka cipa. ² -Lagobubonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanya 'yia 'kli, wa 'ka -Zezu 'bha. Nyumaa -zlo gbelia -Zezu, wa sosvee 'gbu, wa 'ni we mneni.

Zudası nva -Zezu -dawli 'wu

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Nu, -Zezuu 'bunonya kugbua le 'soo lu -nyume yabhlo wa laa Zudası Isikalioṭv, -Saatan ka o 'wu pla. ⁴ Sa Zudası 'kaa -Zezu wla, 'in o yia we gbaa mni -Lagobubonyaa -cian -yo 'sluja kva -Lagobudu 'kadu ḡwee -cian -yla. ⁵ We yia wa 'muna 'wula. 'In wa nee o -yla, wa 'ka o 'gwezi 'nye. ⁶ Zudası ḡwnua we -yo, 'in sa o 'kaa wa -Zezu yoo 'nye, 'in nyumaa -zlo 'na 'kaa we 'jiyibheli, -zugba o talia we 'yoo da.

-Zezu nee o 'bunonya pi 'Wozitylu 'feti -gv -lililu

(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Zn 13.21-30)

⁷ Yli -we nya wa 'kaa 'Wozitylu 'feti -gv *bhlabhleyua 'bha, we -yo 'Floo -we 'nia goo -yo -kaa 'feti, we 'yli ka nyini. ⁸ 'In -Zezu yia Pieli -yo Zaan tie, o nee wa -ylaε: «A mni -aun -yla 'Wozitylu 'feti -gv -lililu pia, -a 'ka we li.»

⁹ 'In wa yia o layibhaε: «Mō -in 'yibha -a mni we pilia?»

¹⁰ -Zezu nee wa -ylaε: «Bhla -we nya a -ka -zoo plaa yi ni, nyume yabhlo a -yo o yia gbelia, o ka 'nyunyida 'wlu. -Budu -we zo o yia plaa, a pla o 'bi. ¹¹ A gba -buduu -kanyo -ylaε: «-Amıaa -slolunyo nee, -buduu 'yu -we zo o -yo o 'bunonya 'kaa 'Wozitylu 'feti -gv -lililu li, da we mıa?» ¹² -Buduu 'yu

'kadu mia we 'wlu, -we kaa -guladi -li -zɔnu zɔ, 'in ɔ slolua we aun da. -Bha a yia wee -amīaa lililu pia.»

¹³ 'In wa yia mni, 'in sa -Zezu gbaa wa -yla, 'in wa yi 'saa we yli. 'In wa yia 'feti -gu lililu pi.

Nyūmaa -Kanyɔɔ -mɔwlv -lililu

(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kol 11.23-25)

¹⁴ Da lilibhla nynia, 'in -Zezu -yɔ ɔ tietienya yia lililu gwe ladi. ¹⁵ ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «In 'yibha in -yɔ aun 'ka 'Wɔzitiylu 'feti -gu -lililu li dli weee nya, 'bhie, na siasia yli 'ka nyini! ¹⁶ Nu, in nɛɛ aun -ylaɛ: we 'bhv -zɛɛn 'wv, in 'nia lililu nu -putu lia yi. Zli a -ka wee lililuu 'ji 'wolano kpɛɛn kpɛɛn, -mɔ -Lagɔɔ 'wlulapiligbe 'wv, we zli na lia we.»

¹⁷ -Zezu 'bhua nv -kɔpv 'wv, 'in ɔ yia -Lagɔɔ fuo 'pa. 'In ɔ nɛɛ: «A 'bhv 'kɔpv ni 'wv, a dlili we nɔkpla -lu a 'dɛkpa nyidi. ¹⁸ Nu, in nɛɛ aun -ylaɛ: we 'bhv -zɛɛn 'wv, in 'na 'ka 'maslɛɛn nv 'ma, 'in -Lagɔɔ nyūmaa 'wlulapilie 'kaa yi.»

¹⁹ -Muv 'bigv, ɔ 'bhua 'floo 'wv, 'in ɔ yia -Lagɔɔ fuo 'pa. ɔ didlia we la, 'in ɔ yia we wa 'woladlili. 'In ɔ nɛɛ: «-We mia da na ku -wa, 'mv in wlaa amīaa 'gbv. A li wee 'floo -mni, 'in a 'ka 'mi ligbeda -tv bhla weee nya.» ²⁰ Wa bhua lilie, 'in -Zezu yi 'yaa 'sa wa nv -kɔpv yoo 'nye. 'In ɔ nɛɛ: «Wee 'kɔpv -mni -wa -Lagɔɔ -yɔ nyūma 'sɔɔ *'wɔsuslolue -lolu, -we ka 'gbv na 'pɔn yia jite amīaa 'gbv.

²¹ «'In a yla: -ɔ 'kaa 'mi pɛlv 'pa nyūma kwɛɛ, ɔ mi da. Na sɔ -yɔ ɔ sɔ mi lililu lv kna -bhlogbɔɔ 'wv. ²² Gbuzɔnu -wa, sa -Lagɔɔ 'yibhaa we, 'sa Nyūmɛɛ 'Yu yia mnia. Nu, nyūmɛ -ɔ 'kaa ɔ wla, 'in wa 'ka ɔ 'bha, gbvnyuu mi -mɔɔ -nv nya.» ²³ 'In wa yia layibhale bhli: «-Aun glaa nyɔɔ 'ka -muv lenva?»

-Aun glaa nyɔɔ -wa 'kadva?

²⁴ -Zezuu 'bɪnɔnya nyɪdi kpɛlɛ 'kadu yia -bha -bho. Wa 'yɪbha, -ɔ -wa wa glaa 'kadu, wa 'ka ɔ yɪbheli. ²⁵ -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «Dɔdɔgu -nyɪmaa 'wlulapɪlɪnya pɪlɪ wa 'wlu la, 'tɪtɛ weee nya. 'ɪn -wa kaa wa, -maa 'yɪbha wa la -maa gbɔzɔnɔv lɛnɔnya.» ²⁶ 'ɪn amɪa 'na nɔnɔ 'sa -maa 'bhisa -nɪ. Nu, -ɔ -wa 'kadu aun glaa, ɔ -mɪ 'yɪslɔkpɪlɛ 'bhisa. 'ɪn -ɔ -wa amɪaa -kanyɔ, ɔ -mɪ amɪaa zɔlubhonɔnyɔ 'bhisa. ²⁷ Nu, nyɪmɛ -ɔ -dia lililu gwe la, mɔ 'yɪlia yaayu, -ɔ mɪa lililu dlɪlɪda -mɔɔ 'yɪlia yɪ? -ɔ -dia lililu gwe la mɔ 'yɪlia. We 'nɪ mɔv? We nanɪ 'yɪlɪ! -Mɔv bhla, -amɪ mɪ aun nyɪdi nyɪmɛɛ zɔlubhonɔnyɔ 'bhisa!

²⁸ Da wa mɪa 'mɪ sɪalɪda, amɪa mɪa da, amɪa -tva 'mɪ kwesi 'yɪlɪ weee nya. ²⁹ Sa na Dɪde 'nyɛa 'mɪ nyɪmaa 'wlulapɪlɛ se, 'sa -bhlokpade -amɪ na nyɛa 'ya we amɪa. ³⁰ -Mɔ na 'wlulapɪlɪgbe 'wɔ, lɪa a -yɔ 'mɪ 'sɔ yia, 'ɪn a -yɔ 'mɪ 'sɔ 'ka 'ma. 'ɪn 'ɲnumɪkpe -gu a yia ladɪa, 'ɪn a 'ka *ɪzlaɛlu *zva kugbua lɛ 'sɔɔ -yɔgbɔ 'wɔbhɪ.

-Zezu nɛɛ Pɪɛlɪ yia ɔ gbɔ kpɛlɪa

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Zn 13.36-38)

³¹ «'Sɪmɔɔ, 'Sɪmɔɔ, -ɪn pɔ yukwɪlɪ! *-Saatan 'yɪbha ɔ 'ka aun 'wɔbhɪlɪ, sa wa bhɪlɪa 'mɔɔ 'wɔ, 'ɪn sa wa sɪsɪlɪa we 'ya -yɔ we flɪ 'wɔ, 'sa. ³² 'ɪn ka -Lagɔ bhuhhoe -na 'gbɔ, dlɪzɔzve yɪ -mɪ 'wɔbɔɔ 'gbɔ. 'ɪn 'yɪlɪ -we nya -ɪn -ka lɔbhɪtɪ na -gbɛ, -ɪn 'tɛmanɪ -na bhɛlɪaa dlɪ la.»

³³ Pɪɛlɪ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, ɪn ka dlɪ -sa, -ɪn 'ka -kasɔ 'wɔ mɪnɔɔ, ɪn -yɔ -mɪ 'sɔ. -ɪn -ka tlɔɔ, ɪn -yɔ -mɪ 'sɔ.»

³⁴ 'ɪn -Zezu yia we 'bɪgɔpɪlɪ: «'ɪn nɛɛ -mɪ -ylaɛ: -zɛɛn -yɪlɪ -mɪnɪ nya, -kukɔ 'na 'ka gbɔ, 'ɪn -na kpɛlɪa na gbɔ -zakpa ta. 'ɪn -na gbɪaa, -ɪn 'nɪ 'mɪ -yɪ.»

A mnazi la, a 'ka tɔ gu

³⁵ -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «Da in tiea aun, 'in a 'nia 'gwezi -bhɔtɔ, -bada -yɔ -sakwla 'wɔbhɔ, -lu ka aun 'wɔbɔɔ?»

'In -maa yia we 'bigupali: «-lnnya, -lu yabhlogbɔɔ 'ni -aun 'wɔbɔ.»

³⁶ 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Nu, -slɛɛn ɔ -ka 'gwezi -ka, ɔ 'bhu we 'wu. ɔ -ka -bada -ka, ɔ 'bhu we 'wu. 'In ɔ 'ni tugugble -ka, -mɔɔ 'pa -mɔɔ -bana 'kadu pɛlu, 'in ɔ 'ka we 'yabhlo zɔ. ³⁷ In nɛɛ aun -ylaɛ: wɛli -we wa cɛli -Lagɔsebhe 'wu, -we gbaa:

«Wa ka ɔ gbɔnyuuu kwe -cian glaa zeli,»

na 'gbɔ wa yia we cɛli. Nu, -we wa cɛli na 'gbɔ, we mi nu, we nu lɛ, -bha -tu 'wu -sɛ.»

³⁸ ɔ 'binɔnya nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyumaa -Kanyɔ, tugugble sɔ ni.»

'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «We -tu sa!»

-Zezu bhubhoea -Lagɔ Olivusunyaa -gɔgɔ 'wlu
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ -Zezu 'tlaa, 'in ɔ yia *Olivusunyaa -gɔgɔ 'wlu mni, ɔ -yɔ ɔ 'binɔnya 'sɔ. Sa ɔ nua -benyi 'sa. ⁴⁰ Da ɔ nynia wee da, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A bhubhoe -Lagɔ, a yi laylagbu lu bhili.»

⁴¹ 'Bhie, sa nyime -ka gbɔku viteli da we bhli, 'in ɔ yi 'saa wa gwevla. ɔ 'sibhli 'kukolu, 'in ɔ yia -Lagɔ bhubhoe.

⁴² ɔ nɛɛ: «Dide, -in -ka we 'yibha, -in vlali 'mi siasie 'kadu -muni gwe. We 'na -zeli nanuu dɔmagbu -ni, we -zɛ -na dɔmagbu.» [⁴³ Tɔɔn, -Lagɔɔ 'anzi yabhlo 'bhua yali, 'in we yia ɔ 'klutlali, we 'ka ɔ dli latemanu 'gbɔ. ⁴⁴ -Zezuu dli sumania tenyi tenyii, 'in ɔ yi 'yaa -Lagɔ bhubhoe 'titɛɛ. 'In ɔ -yɔɔ sloo 'wɔva 'pɔɔn, we yia bhliida -tu dudu.]

⁴⁵ Da ɔ bhia -Lagɔ bhubhoe, ɔ -sɔa 'wu, 'in ɔ yia ɔ 'binɔnyaa -gbɛ luyi. 'In ɔ yia wa 'yila -ɲwɔda yli, -we ka gbɔ -wa, wa dli -su. ⁴⁶ ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Lɛɛ ka 'gbɔ a

ɲwɔ 'yɫaa? A -sɔ 'wɔ, 'ɪn a bhubhoe -Lagɔ, a yi laylagbu lu bhlili.»

-Zezu wa kpaa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zn 18.3-11)

⁴⁷ -Zezu mi ɔ 'bɪnɔnya -yla gbu gbada, 'ɪn nyɪmaa -zlo yia ɔ 'tlali. ɔ 'bɪnɔnya kugbua le 'sɔɔ 'yabhlo wa laa Zudasɪ, mɔ -gali wa 'yu. 'ɪn ɔ yia -Zezu kwesi bɛ, ɔ 'ka ɔ gbleli.

⁴⁸ 'ɪn -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Zudasɪ, -ɪn 'ka *Nyɪmɛɛ 'Yu pɛlu 'paa 'gbu -na gblelia ɔ yi?»

⁴⁹ Gbu -we 'kaa -Zezu yli, da ɔ 'bɪnɔnya 'yia we -yɔ, 'ɪn wa yia ɔ layɪbhaɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, -a 'pa waa nyɪma ni tugugblɛɛ?» ⁵⁰ Tɔɔn, 'ɪn wa lu -nyɪmɛ yabhlo yia -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kaduɔ zɔlubhononyɔɔ lilikwɛ -yukwli ɔ 'wlu -ɗi.

⁵¹ 'ɪn -Zezu nɛɛ: «A 'tide we 'yi, we -tu 'sa!» ɔ zia ɔɔ nyɪmɛɛ yukwli kwɛ, 'ɪn ɔ yia ɔ jipe.

⁵² 'Bhie, -Lagɔbubɔnyaa -cian, -Lagɔbudu 'kaduɔ ɲwɛkunya -cian, -yɔ -Lagɔbudu zɔɔ nyɪma kpasɪ, -wa yia -Zezu kpaa, -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «'Wienyɔ ɪn -mia, 'ɪn a yia 'mi kpaa yi tugugblɛ -yɔ su kibhe nya kwɛɛ -nya yi?

⁵³ 'ɪn -yɔ aɪn 'sɔ mi 'kɔmɔɔ -Lagɔbudu 'kaduɔ zɔ, a 'ni 'mi kpa. Nu, wee bhla -mɪni mi amiaa -nu nya, 'ɪn we mia -Saataan 'tite mia nikipise 'wɔɔ -nu nya.»

Piɛli nɛɛ ɔ 'ni -Zezu -yi

(Mt 26.57-58,69-75; Mk 14.53-54,66-72; Zn 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Wa kpaa -Zezu, wa -yɔ ɔ mɪia, 'ɪn wa yia ɔ *-Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kaduɔ -budu zɔ 'pa, -zugba Piɛli mi -Zezu 'bi, ɔ 'ni ɔ -yɔ cɪpa. ⁵⁵ Wa -dia -kosu 'yi wee -buduɲwɛɛ, nyɪma -wa mia 'wɔlɔda, 'ɪn Piɛli yia wa nyidi ladi. ⁵⁶ Zɔlubhononyɔɔ 'yia ɔ -kosu ɲwɛ -yɔ ladiɔda, ɔ yɫaa ɔ tenyii, 'ɪn ɔ nɛɛ: «ɔɔ nyɪmɛ -mɔni mi 'ya -Zezuu 'bɪnɔnyɔ nya zlɪmɛ.»

⁵⁷ 'In Pieli yia we 'bigupali ɔɔ 'ɲwnɔ -ylae: «We 'ni gbuzɔnu, un 'ni ɔ -yi.»

⁵⁸ -Bha bea -se, nyume yabhlo mia -bha, ɔ ylaa Pieli tenyii, ɔ nɛɛ: «-Mi mia de, -in mi 'ya ɔ 'binɔnyaa glaa -nyume yabhlo nya.»

'In Pieli yia we 'bigupali ɔɔ nyume -ylae: «-Innya, -ami 'ni ɔ 'binɔnyɔ.»

⁵⁹ -Muu 'bigu, 'leli -bhlo 'plia sa, 'in nyume yabhlo yi 'yaa we ɲwe -yɔkpale: «Cun, gbuzɔnu -wa, ɔɔ nyume mia de, ɔ -yɔ ɔ 'sɔ mi zlume, nu, Galilee -nyume -wa.»

⁶⁰ 'In Pieli yia we 'bigupali ɔɔ nyume -ylae: «'Tale, lɛɛ -in 'yibha -in 'ka gba -bha? 'in 'nu -na weli 'wula.» Pieli mi -slɔ gbada, tɔun, 'in -kukɔ yia gbo. ⁶¹ Nyumaa -Kanyɔ 'bhitia, 'in ɔ yia Pieli yla tenyii. Tɔun, weli -we Nyumaa -Kanyɔ gbaa, 'in Pieli dli yia we -gu -bho, ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «Pieli, nyuma -yla -na yia gbaa nu, -in 'ni 'mi -yi, -zakpa ta, 'bhie, -kukɔ 'kaa -zɛɛn gbo.»

⁶² Pieli 'tlaa, 'in ɔ yia nyaziwie wida -tu kpokpo.

-Zezu wa vɛla, 'in wa yia ɔ bhiti

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³ Nyuma -wa mia -Zezu ɲwekuda, -zugba wa pali ɔ gla, 'in wa bhiti ɔ. ⁶⁴ Wa -gbliɔ ɔ 'naa 'yli -gu, 'in wa yia ɔ layibha: «Nyɔɔ 'pa -mi -lua? -in gba ɔ 'ɲni!» ⁶⁵ 'In wa yi 'yaa ɔ vɛli, weli 'yli -bhlo -bhlo nya.

-Zezu wa kwaa gbɔwliwɔdinya 'yu

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Zn 18.19-24)

⁶⁶ Da zli zlia, Zuifɔv nyuma kpasɔ, -Lagɔbubɔnyaa -cian -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya yia 'wlu gbeli. 'In wa yia -Zezu gbɔwliwɔdinya 'yu kwa. ⁶⁷ 'In wa yia ɔ layibha: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ -in -mia yi? -in gba we -aun -yla.»

-Zezu yia we 'bigupali wa -ylae: «In -ka we gba aun -yla, a 'nia we gbuzɔnu laa yi. ⁶⁸ In -ka aun layibha, a 'na 'ka we

'bìgùpali 'mì -yla. ⁶⁹ Nù, deslèen 'debbhie -gbolu, Nyumèe 'Yu dia 'tite -ka -Lagoo lilisòlv la.»

⁷⁰ Tòun, 'in wa 'de weee yia 'wòkpi: «-Zugba, -Lagoo 'Yu -in -mia yi?»

'In ò yia we 'bìgùpali wa -ylaè: «'Mv a gbaa de: 'mò in -mia.»

⁷¹ 'In wa nèe: «-A 'nì we dayinyaa gbv -ka! -A ka -amíaa 'de nya ò òwèe weli 'nò feifei.»

23

-Zezu wa kwaa Pilati 'yu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zn 18.28-38)

¹ Nyuma weee -sòà 'wv, 'in wa yia -Zezu Pilati 'yu kwa.

² 'In wa yia ò gbv 'wluladilie bhli -mò. Wa nèe: «-A 'kaa nyumè -mòni 'yi, -zugba ò mì -amíaa nyuma mnòvda. Ò nèe -aun -yla, -a 'na 'pèni Sezaa *nisun -gwèzi -nì. 'In ò nèe, ò de -wa -Lagoo -Bhasanyò, mò -wa nyumaa 'wlulapilinyò.»

³ Pilati yia ò layibhaè: «'Lee, Zuifvò 'wlulapilinyò -in -mia yi?»

-Zezu yia we 'bìgùpali ò -ylaè: «'Mv -in gbaa de.»

⁴ 'In Pilati nèe -Lagòbòbònyaa -cian -yò nyumaa -zlo -ylaè: «Gbv -we ka 'gbv in 'kaa nyumè -mò mì -kaslv 'wvpa, 'in 'yi we -yò.»

⁵ 'In wa nèe 'ya weli 'tite nyaè: «Ò gbvslolu weli -gv nyumaa -zlo sòlva nyumaa 'wlulapilinya -yò 'wv. Galilee dudu -gv ò dilia we gwe, 'in ò -yò we yia Zudee -dudu -gv 'plilì, 'bhie, ò -yò we 'sò yia -zèen da -seli nyini -Zeluzalemv -dudu -gv.»

-Zezu wa kwaa Ewlov 'yu

⁶ Pilati 'nva wa òwèe Galilee 'hni, 'in ò yia layibha: «Òò nyumè -mò nì, Galilee -nyumè -wa yi?» ⁷ Ò 'nva nu, dudu -we Ewlov pilia 'wlv la, -mò -Zezu 'bhva, 'in ò nèe, wa kwa

²⁰ Pilati 'yibha ɔ 'ka -Zezu 'yitidee 'gbu, ɔ yi 'yaa weli 'wobhu 'so, 'in ɔ yia waa nyumaa -zlo -yla gbu gba. ²¹ 'In wa yia 'wukpi 'titee ɔ -yla: «Kulu ɔ *su -gu la! Kulu ɔ su -gu la!»

²² Pilati 'bhua weli -zakpa tanu 'wu, 'in ɔ nee wa -ylae: «Gbonyuu -mumu ɔ nu lea? Gbonyuu -we ɔ nua le, -we ka 'gbu ɔ 'kaa tli, 'in 'yi we -yo. We 'gbu, gbaa na yia wa seli ɔ -pni nya bhabha, 'bhie, in 'ka ɔ 'yitide.»

²³ 'In wa yia 'wukpi, -zugba wa kpali wee gbu -bhloo 'de ηwe, wa kulu -Zezu su -gu la. 'In wa ηwe -yotelo yia Pilati 'wuzi. ²⁴ We 'gbu, -we wa 'yibhaa, 'in Pilati yia we lenugbu -yohwnu. ²⁵ Nyume ɔ -solva nyumaa 'wlulapilunya -yo 'wu, 'in ɔ yia nyume 'bha, 'mɔ wa 'yibhaa wa tide 'yi. 'In Pilati yia -moo 'yitide. 'In ɔ yia wa -Zezu yoo 'nye, 'in -we wa -ka 'yibha, wa 'ka we ɔ nonu.

-Zezu wa kulva su -gu la

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Zn 19.17-27)

²⁶ Da wa -yo -Zezu mia mnida, 'in Silenyu 'Simoo, wa -yo -moo yia gbeli, -zugba ɔ bhu kpa. 'Sloja yia ɔ kpa, 'in wa yia ɔ -Zezu su -bligba 'wulapali, ɔ 'ka we ɔ 'bi kwa. ²⁷ Nyumaa -zlo mi ɔ 'bi. 'In ηwni mia wa glaa, -zugba -maa bhiti kiki, 'in wa bhali ɔ 'gbu.

²⁸ -Zezu 'bhitia la wa gbegebein, ɔ nee wa -ylae: «-Zeluzalemu -ηwni, a 'na wili na 'gbu -ni, a wi amiaa 'de -yo amiaa 'yuaa 'gbu! ²⁹ Nu, we bhla yia nynia, 'in wa 'ka gbae: <'ηwni -wa 'nia mnene wa 'ka 'yu gwali, -wa 'nia -slo gwali, 'in -wa 'nia -slo 'yu 'nyeni, 'wututue -dlɔɔ mi -maa -nu nya!» ³⁰ Nu, nyuma yia gbaa -gɔgɔnya -yla:

<A bhilili -aun -gu!» 'in wa 'ka gba 'kpidanya -yla:

<A zize -aun!»

³¹ Nu, we -ka 'sa wa nu sa su yalu, 'in lee -lu 'ka suu yeyenu yia?»

³² Wee bhla -bhlokpade nya, nyuma sɔ mia gbonyuu -lenunya nya, 'in 'sluja -yɔ -maa yi 'yaa yi, wa 'ka wa -yɔ -Zezu 'bha dabɔɔv. ³³ Da wa nynia da ka 'ɲni wa laa «'Wluu 'kva», -bha 'sluja kulva -Zezu su -gɔ la. 'In wa yi 'yaa -bha gbonyuu -lenunya 'sɔ su -gɔ lakulɔ. 'Yabhlo mi ɔ lilisɔlɔ, 'in -gɔɔv mia ɔ kɔpɛsɔlɔ. ³⁴ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ, «Dide, -in ti wa -yɔgbu 'wu, -we wa mia lenuda, wa 'ni we -yi.»

'In wa yia -nigbi 'pa, -zugba wa dlili ɔ -bana, wa 'dekpuwa nyidi.

³⁵ Nyumaa -zlo mia -bha, -zugba wa yla -we mia 'plida. Zuifɔv 'yugalunya yia ɔ gla palɔ, -zugba wa gbaɛ: «ɔ ka nyuma tɔlva pue, ɔ pue -slɛɛn ɔ 'dɛ, -zugba *Klisti -ɔ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, ɔ -ka ɔ nya -mi!»

³⁶ 'Sluja yi 'yaa -Zezu gla palɔ. Wa bea ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ kalo nɔ 'nye. ³⁷ 'In wa nɛɛ: «We -ka Zuifɔv 'wlulapɔlɔnyɔ -in -mi, -in -sa -na 'dɛ gbɔ 'wu.»

³⁸ ɔ 'wlu -bita, wa yia -bha cɛli:

-ɔ MIA DA

ZUIFɔV 'WLULAPɔLɔNYɔ -WA

³⁹ 'In waa gbonyuu -lenunyaa 'yabhlo mia su -gɔ lakulɔda, -mɔɔ yia -Zezu velɔ. ɔ nɛɛ: «-In 'ni -Lagɔɔ -Bhasanyɔɔ? -In pue -na 'dɛ, 'in -in 'ka -amia pue!»

⁴⁰ 'In, ɔɔ gbonyuu -lenunyɔ -gɔɔv yia ɔ -libheyi -yla gbɔ lapalɔ. ɔ nɛɛ ɔ -ylɛ: «-l'in sɔ -Lagɔɔ? Nyume -ɔ -a -yɔ ɔ 'sɔ mia da tlitli -kasɔ -bhlo 'wu, ɔmɔ 'ni gbonyuu yabhlogbɔɔ lenɔ. ⁴¹ We klɔ -wa -amia 'ka -kasɔ -mini pla, gbonyii -a nva lɛ, we 'pɛnie -wa. 'In ɔmɔ 'ni gbonyuu yabhlogbɔɔ lenɔ.» ⁴² 'Bhie, ɔ yia we -gɔɔvɛ: «-Zezu, zli -in -ka -na nyuma 'wlulapɔlɔ yi, -in ligbe 'mi.»

⁴³ -Zezu yia we 'bɔgɔpalɔ ɔ -ylɛ: «In nɛɛ -mi -yla gbɔzɔnɔv saɛ: -zɛɛn -yɔlɔ -mini nya, -in -yɔ 'mi 'sɔ mi -Lagɔɔ dɔɔv -gɔ.»

-Zezuu tlhlie

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Zn 19.28-30)

⁴⁴ 'Ylv 'ka -glōnyidū nynia yi, we nyumoa 'wv, 'in nikipise yia kpa dudv weee -gv. We li 'lɛli ta. ⁴⁵ 'In 'naa bɪzɪa -Lagɔbudu 'kadv zɔ, we yia 'wɔyla 'sɔ we nyidv. ⁴⁶ -Zezu 'kpi'a 'wv wɛli 'tɪtɛ nya, 'in ɔ nɛɛ: «Dide, -mɪ kwɛɛ na zva na zuzu.» ɔ bhɪa 'saa gbagbɛ, tɔvɪn, 'in ɔ yia tli.

⁴⁷ -We weee 'plɪa, *Wlɔmv -sloja glv gbuu 'yugalunyɔ 'yia we -yɔ, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ɲnɪ -mnɪn, 'in ɔ nɛɛ: «Gbɔzɔnɔ -wa, ɔɔ nyumɛ -mɔnɪ, nyumɛ tikli -wa 'piɛn!»

⁴⁸ Nyɪma -duun -wa yia gbv -mɪnɪ ylaa, -we weee 'plɪa, 'in wa yia we -yɔyɪ. 'In ɲwɔtlɔ yia wa -gv slv, 'in wa -yɔ kɪkli bhɪtɪe yia nyazi nya wa -zɔɔ lɔbhɪti. ⁴⁹ -Zezuu 'talea weee -yɔ 'ɲwnɪ -wa -yɔ ɔ 'bhva Galilee, 'in wa yia ɔ yoo kwaa, wa 'yɪlɪgbe 'pɪpɪ, -zugba wa yla -we weee mɪa 'plɪda.

*-Zɛzɛfv 'bhlua -Zezu

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Zn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Zuifv 'gbe yabhlo wa laa Alimatee, we nyumɛ yabhlo wa laa *-Zɛzɛfv, -mɔɔ mɪ 'ya -bha. Nyumɛ -zɔnɔ -yɔ nyumɛ tikli -wa. ɔ mɪ -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɪlɪe wɔda, 'in ɔ mɪa Zuifv gbɔwliwɔdɪnyaa glaa -nyumɛ yabhlo nya. -We gbɔwliwɔdɪnyaa tɔlvɔ pɔpɔlvɔ, 'in wa nva lɛ, ɔ -yɔ wa 'sɔ 'nɪ we -gv wɛli -bhlo -ka. ⁵² ɔɔ -Zɛzɛfv mɪnɪ Pilatv -gbɛ, 'in ɔ yia -mɔɔ -Zezuu 'kwie -zlɪlɪ. ⁵³ -Mvɔ 'bɪgv, 'in ɔ yia wee 'kwie su -gv -sa, 'in ɔ yia we 'naa -yɔ zv. 'Bhɔka -we wa 'bhlua tvkpa 'wv, 'in wa 'nɪa -slɔ 'kwie nɔkplɛ fa, we nɔkplɛ ɔ faa wee 'kwie. ⁵⁴ 'Ylv -we nya wa mnazɪa wa 'dɛ la, wee 'yɪlɪ nya -Zɛzɛfv faa wee 'kwie 'bhɔka 'wv. 'In we nya *Nyapɛyɪlɪ dia gwe.

⁵⁵ 'ɲwnɪ -wa -yɔ -Zezu 'bhva Galilee -dudv -gv, -maa -yɔ -Zɛzɛfv yia 'bhɔka -gv mɪnɪ. Wa yia wee 'bhɔka 'wv -talɪ, 'in sa wa palɔ -Zezuu 'kwie la, 'in wa yia we -yɔyɪ. ⁵⁶ -Mvɔ 'bɪgv, 'in wa yia wa -zɔɔ lɔbhɪti. 'In ɲnɛ -ka kpɪ -yɔ -lasɪklɔ

-we ka ηνε menia, wa yia we pi, -we wa 'kaa 'kwiee ku -yɔ 'pa. Wa tite nεε, Zuifvυ Nyapeyɩ nya, wa 'na nυnv lubho -ni. We 'gbυ, wa yia nyapeda -tv.

24

-Zezu -sɔa 'wυ tɩtlɩnya glaa

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Zn 20.1-10)

¹ Dimasu zɩkpe -papa, 'in 'ηwni yia kpɩ -we ka ηνε menia wa pia, we nya gbawla -gv mni. ² Bhla waa 'ηwni 'ka -bha nyini, -zugba tvkpa -boklo 'kadu 'ni gbawla ηweε -mi, wa ka we glipe. ³ Wa -talia gbawla nvkple, wa 'ni Nyumaa -Kanyɔ -Zezuu 'kwie 'yi. ⁴ -We waa 'ηwni 'kaa 'wlukvun lapupali, wa 'ni we -yi. Tɔvn, nyuma sɔ kaa lɩtbana 'pupa 'yɩyɩ 'wυ, -maa yia wa 'klɔtlali. ⁵ Nyano sloa 'ηwni 'wυ, 'in wa yia 'wlu lagbli. Waa nyuma 'sɔ nεε wa -ylaε: «Lεε -lu ka 'gbυ a tali 'yɩyɔganyɔɔ da tɩtlɩnya glaa? ⁶ ɔ 'ni -seli -mi. ɔ ka 'wυsɔ tɩtlɩnya glaa. Da ɔ mia zlumε Galilee, -we ɔ gbaa aun -yla, a ligbe we: ⁷ «We mi ni, wa 'nye *Nyumεε 'Yu gbυnyuu -lenvnya yoo. Wa 'ka ɔ su -gv lakvɔv, 'in 'yɩ 'sɔ we taa zɩ, ɔ 'ka tɩtlɩnya glaa 'wυsɔ.» »

⁸ 'In waa 'ηwni yia -Zezuu welnya ligbe. ⁹ Wa 'bhua gbawla -gv, 'in wa yia we gbaa mni -Zezuu 'binɔnya kugbua lε -bhlo -yla, we -yɔ nyuma -tɔlvɔ -yɔ wa 'sɔ mia. ¹⁰ 'ηwni -wa -laa wee 'di -mni -Zezuu tietienya, wa ηni ni: Magɩdala -ηwnɔ Malii, Zani, *'Zakee 'nyaa Malii -yɔ 'ηwni -tɔlvɔ -yɔ wa 'sɔ mia. ¹¹ 'In waa -Zezuu tietienya nεε wa 'dεε dɩ zɔε, -we waa 'ηwni mia gbada, gbυ -kpva -waa 'gbυ, wa 'ni wa dɩ 'wυdi. ¹² -Bha Pieli -sɔa 'wυ, 'in ɔ -yɔ -gwagwie yia gbawla -gv mni. ɔ kwɩia 'wυ, ɔ -talia 'bhuka 'wυ, 'naapɩnya wa bibelia 'kwie -yɔ la, we 'dεkpva ɔ 'yia -yɔ. 'In ηwegaga yia ɔ subha, -we weee 'plaa 'gbυ. 'In ɔ yia ɔ -buduηweε lumni.

-Zezu -slolua ɔ 'dɛ ɔ 'bunɔnya 'sɔ 'klu
(Mk 16.12-13)

¹³⁻¹⁴ 'Gbe -we wa laa Emausi, we -yɔ -Zeluzalemɔ 'sɔ, kilo kugbua lɛ -bhlo mia we nyidi. Wee 'yli -bhlokpade nya, -Zezuu 'bunɔnya glaa -nyuma 'sɔ mia -mɔ mnida. -We weee 'plia, -zugba wa -yɔ we 'disasie mni 'yloogblɔ. ¹⁵ Bhla -we nya wa mia gbada, 'in wa mia kpelida, -Zezuu 'dɛbhiɛ -gbolu yia wa kwesi bɛ, 'in ɔ -yɔ wa yia bhɔ 'wɔ mni dabudu. ¹⁶ -Zezuu 'bunɔnya 'yia ɔ -yɔ, 'in -lu yabhlo'o ŋwnu, wa 'ka ɔ yibheli.

¹⁷ 'In -Zezu yia wa layibha: «'Lee, lɛɛ gbɔ -gɔ a kpeli nɔda 'yloogblɔ?»

Tɔɔn, wa dli yia sumani, 'in wa yia 'yiligbe. ¹⁸ Wa 'dɛ 'sɔ glaa 'yabhlo wa laa Kleopasi, -mɔɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Na 'dɛ -bhlo -wa -Zeluzalemɔ -nyumɛ, -ɔ 'nia gbɔ 'plia 'wɔbhlolu -ylinya ni nyaa 'ji -yi yi?»

¹⁹ 'In ɔ yia wa layibhaɛ: «Mɔɔ -gbɔ we -ma?»

'In wa yia we 'bigupali ɔ -ylaɛ: «Gbɔ -we 'yia Nazaletiyu -Zezu, mɔ -wa! -Lagɔgbɔ -falɔpanyɔ 'tite ɔ -mia. ɔ ka we -slolu ɔ lenugbunya -yɔ ɔ wɛlɔnya 'wɔ, -Lagɔ -yɔ nyuma 'yu. ²⁰ -Amiaa *-Lagɔbubɔnyaa -cian -yɔ -amiaa 'yugalɔnya ka -Zezu wla, wa 'bha ɔ, 'in wa yia ɔ *su -gɔ lakɔlɔ. ²¹ -Amia dɛ we dli 'wɔ nu, mɔ 'ka yaa Izlaɛlɔnyuma gbɔ 'wusa. 'In -mɔɔ weee -gɔ, gbunya 'plia, we 'yli taa zli mia -zɛɛn. ²² Gbuzɔnɔ -wa, -amia glaa ŋwni tɔlɔa ka -aun ŋwɛgaga -sobhali. Zlɔkpɛ -papa, 'in wa yia gbawla -gɔ mni. ²³ Wa 'ni ɔ 'kwie 'yi. 'In wa yia lɔyi, -bha wa gbaa -aun -ylaɛ, -Lagɔɔ 'anzɔnya ka wa 'klɔtlali, 'in we nɛɛ wa -ylaɛ: «-Zezu -ga 'yliyɔ!» ²⁴ -Amia lɔ -nyuma tɔlɔa ka gbawla -gɔ mni, 'in gbɔ -we 'ŋwni gbaa, wa yi 'saa we yli. Wa 'ni -Zezuu 'dɛ 'yi.»

²⁵ 'In -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «Nyuma -wa 'nɪ 'ylimna, 'in gbu -we -Lagɔgbuu -falipanya gbaa, -wa'a 'nu we 'wula -pa! ²⁶ We mi nu, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ sia sa, 'bhie, -Lagɔ 'ka ɔ 'ɲnumnie ɔ yoo 'nyɛ.» ²⁷ -Muu 'bigu, -we wa cɛlia ɔ daa, -Lagɔsɛbhe 'wu, ɔ yia we gwe -sa wa -yla. ɔ dia we gwe Moizu 'sɛbhe -gu, 'in ɔ -yɔ we yia -Lagɔgbuu -falipanyaa 'sɛbhe weee 'wu pla.

²⁸ 'Gbe -we 'wu ɔ 'binɔnya 'sɔ mia mnɪda, da wa nyɪa we kwesi, 'in -Zezu yia nu nɛɛ, da 'pɪpɪ ɔ mi mnɪda. ²⁹ 'In wa yia ɔ -klolu, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In -yɔ -aun 'sɔ -tu! Jibhe ka zɔ, 'in sabɔ ka bɛbɛe bhia.» 'In ɔ yia -budu zɔ pla, ɔ -yɔ wa 'sɔ 'ka -tu.

³⁰ ɔ -yɔ wa -dia lililu gwe la, ɔ 'bhua 'floo 'wu, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. -Muu 'bigu, ɔ didlia we la, 'in ɔ yia we wa 'woladlili. ³¹ Tɔɔn, wa 'yli -bloa, 'in wa yia ɔ yibheli. -Bha -bhlokpade, ɔ yia wa 'yiligwe mnɔnu. ³² 'In wa nɛɛ, wa 'dɛkpuv nyɪdɪɛ: «Da -a mia 'yloogblu, ɔ mia -aun -yla gbu gbada, -zugba ɔ sa -aun -yla -Lagɔsɛbhe gwe, 'muna ka -aun dli zɔ ye, we 'nɪ muv?»

³³ Wa -sɔa 'wu -bha -bhlokpade, 'in wa yia -Zeluzalemv lumni, -mɔ wa yia -Zezuu tietienya kugbua ɛ -bhlo -yɔ wa -lima 'wlu gbelida. ³⁴ 'In -maa nɛɛ wa -ylaɛ: «Gbuzɔnu -wa, Nyɪmaa -Kanyɔ ka tɪtlɪnya glaa 'wusɔ. Nu, ɔ ka 'Simɔɔ 'klɪtlali.» ³⁵ 'In -maa 'sɔ yia -we 'plia 'yloogbluu 'dɪ -sa wa -yla. Sa wa yibhelia -Zezu, -zugba ɔ mi 'floo ladɪldɪda, 'in wa yi 'yaa -muv gba wa -yla.

-Zezu -slolua ɔ 'dɛ ɔ 'binɔnya 'klv

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

³⁶ Da wa mia -slɔ gbada, 'in -Zezu yia ɔ 'dɛ -slolu wa nyɪdɪ. 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Wutɔtue -dlɔɔ -yɔ aun 'sɔ -mi!»

³⁷ -Nyanɪgbɔ -kpalia wa, 'in wa yia nyanɔnu. Wamia nɛɛ yaa 'sa nu, nyɪmezuzu -wa. ³⁸ -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «Lɛɛ -lu

sumani amiaa dlia? 'In læ ka 'gbu a lu sa dlia? ³⁹ A yla na -kwite -yo na bhupatonya, -ami -wa, gbuzonu sa! A zu 'mi kwe, 'in a yla, nu, nyimezuzu 'ni yice -yo 'kua -ka. Sa a yia de 'mi -yo 'bhisa.»

⁴⁰ O gba 'saa, 'bhie, o yia o -kwite -yo o bhupatonya wa 'kluslolu. ⁴¹ 'Muna ka wa ye, 'in ηwegaga yia wa subhaa 'gbu, -we -Zezu mia wa -yla gbada, wa 'ni mneni wa 'ka we dli 'wudu. 'In o yia wa layibhae: «-Lu -we a 'kaa li, we mi -seli aun kwæ?» ⁴² 'In wa yia o llalla -zibhii kibhe 'nye. ⁴³ O 'bhua we 'wu, 'in o yia we li wa 'yibadi.

⁴⁴ -Muv 'bigu, o nee wa -ylae: «Da in -yo aun 'so mia -benyi, in nee aun -ylae: we mi nu, -we weee wa celia na daa, Moizu titee 'sebhe 'wu, -Lagobvu -falpanyaa 'sebhe -yo Luusebhe 'wu, we nu læ.» ⁴⁵ 'In o yia wa 'wlukuvn ladolu, wa 'ka -Lagosebhe 'wolanu. ⁴⁶ 'In o nee wa -ylae: «-We mia celida -Lagosebhe 'wu mu ni: we mi nu, -Lagoo -Bhasanyo sta, 'in o 'ka tli. Wa -ka o gbawla 'wufa, 'yli 'so we taa zli, 'in o 'ka 'wuso tlitlinya glaa. ⁴⁷ O 'ηni nya, -Lagobvu -we 'kaa nyumaa dli 'bhiti, 'in -Lago 'ka wa -yogbu 'woti, a bhli we gbagbie -Zeluzalemv, 'in a -yo we 'ka dudv weee -gv mni. ⁴⁸ Nu, amia -wa we dayinya. ⁴⁹ 'In Zuzu -o Dide gbaa o 'ka aun 'nye, -ami yia we aun yoo 'paa. We 'deæ 'gbu, amia, a -tv wee gbe ni nukple tuklu, 'in -Lagoo 'tite 'ka aun -gv lasibhli.»

-Zezu mnia yali

(Mk 16.19-20; Lngb 1.9-11)

⁵⁰ -Muv 'bigu, -Zezu -yo o 'binonya yia Betani kwesi mni, o yia so 'wobhu, 'in o yia wa 'nyulanwna. ⁵¹ Da o mia wa 'nyulanwnada, o yia wa gwevla, 'in -Lago yia o 'wobhu, o yia yali mni. ⁵² Wa 'ylimania o, 'bhie, wa yia -Zeluzalemv lubhiti 'muna 'kadu nya. ⁵³ 'Komuv, wa mi -Lagobudu 'kadu zo, -zugba wa mnuni -Lagoo 'ηni.

'Wɔsuslolue loluu 'ɛbɛ New Testament in Kouya

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65